

ESTRUCTURA

DRETS
HUMANS
DE CATALUNYA

PLA DE DRETS HUMANS

DESEMBRE 2019

PLA DE DRETS HUMANS

ESTATS GENERALS DE DRETS

ESTRUCTURA
DRETS
HUMANS
DE CATALUNYA

SÍNDIC
EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Pla de Drets Humans - Estats generals dels Drets

1a edició: Desembre 2019

Maquetació: Síndic de Greuges

Foto coberta: (c) K.H.J/MCI/Pixabay ■ Fotos interior: Pixabay

ÍNDEX

I. PRESENTACIÓ	5
II. MARC GENERAL DEL PLA	7
▪ Antecedents	7
▪ Marc normatiu: el dret i el deure de protegir els drets humans	8
▪ Procés d'elaboració del Pla	11
▪ Sistemàtica del Pla	13
III. PLA D'ACCIONS 2020-2023	15
DEMOCRÀCIA IGUALITÀRIA	15
▪ Objectiu 1. Dret a la salut i benestar	17
▪ Objectiu 2. Dret a l'educació	25
▪ Objectiu 3. Dret al treball	33
▪ Objectiu 4. Dret a l'habitatge	39
▪ Objectiu 5. Dret a una ciutat harmoniosa i sostenible	47
▪ Objectiu 6. Dret al medi ambient	51
▪ Objectiu 7. Dret a la integritat personal	55
▪ Objectiu 8. Dret a la seguretat vital	61
▪ Objectiu 9. Dret al consum responsable	63
▪ Objectiu 10. Dret a viure amb dignitat el final de la vida	67
DEMOCRÀCIA PLURAL	71
▪ Objectiu 11. Dret a la protesta, llibertat d'expressió, reunió, manifestació i comunicació	73
▪ Objectiu 12. Dret a l'autodeterminació informativa	79
▪ Objectiu 13. Dret a la cultura	81
▪ Objectiu 14. Drets lingüístics	85
▪ Objectiu 15. Dret a la llibertat de pensament, consciència i religió	87
DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA	91
▪ Objectiu 16. Dret a la participació en els afers públics	93
▪ Objectiu 17. Dret a la bona administració, a la lluita contra la corrupció i a la transparència	97

DEMOCRÀCIA PARITÀRIA I INTERSECCIONAL.....	101
▪ Objectiu 18. Dret de les dones.....	103
▪ Objectiu 19. Drets de les persones lesbianes, gais, transexuals, bisexuals, intersexuals i queer (LGTBI).....	113
▪ Objectiu 20. Drets sexuals i reproductius.....	117
▪ Objectiu 21. Drets de les persones grans.....	123
▪ Objectiu 22. Drets de les persones amb discapacitat.....	127
▪ Objectiu 23. Drets de les persones migrants.....	137
DEMOCRÀCIA DELS INFANTS.....	145
▪ Objectiu 24. Dret a la identitat i a l'escolta i altres drets i llibertats civils dels infants.....	149
▪ Objectiu 25. Dret a un entorn familiar i a la protecció.....	153
▪ Objectiu 26. Dret a un nivell de vida adequat i al nivell de salut més alt possible.....	157
▪ Objectiu 27. Dret al joc, descans i activitats recreatives i culturals.....	159
▪ Objectiu 28. Drets dels infants afectats per mesures especials de protecció....	161
DEMOCRÀCIA GARANTISTA.....	165
▪ Objectiu 29. Igualtat davant la llei i dret a la justícia.....	167
▪ Objectiu 30. Dret a una fiscalitat justa.....	171
▪ Objectiu 31. Dret a la pau, la veritat i el desenvolupament.....	179
▪ Objectiu 32. Dret a l'autogovern.....	183
IV. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DE L'APLICACIÓ DE LES MESURES DEL PLA DE DRETS HUMANS.....	185
ANNEX: QUADRE RESUM ÀGORES CELEBRADES.....	189

I. PRESENTACIÓ

L'Estructura de Drets Humans de Catalunya, formada pel Síndic de Greuges i l'Institut de Drets Humans de Catalunya, presenta en aquest document el primer Pla de drets humans de Catalunya. Catalunya ha tingut, des de la restauració de la democràcia, polítiques públiques de drets humans i mesures més o menys disperses tendents a assolir-los, però no és fins ara que es presenta un pla nacional amb mesures sistematitzades adreçades a assolir el gaudi més alt de drets humans i llibertats fonamentals al nostre país.

El Pla vol ser un instrument de planificació de polítiques públiques i estableix un seguit d'accions concretes i mesurables que s'haurien d'aplicar entre el 2020 i el 2023, amb la finalitat de millorar la promoció i la protecció dels drets humans al nostre territori. S'hi identifiquen els actors que tenen incidència en matèria de drets humans, les seves funcions i els seus deures. D'una banda, els titulars de drets (totes les persones que habiten i poden arribar a habitar el nostre territori); d'altra banda, els titulars de responsabilitats (aquestes mateixes persones, que, a més de tenir drets, també tenen deures, incloent-hi les famílies, les empreses, les organitzacions no governamentals, els sindicats, les esglésies, les escoles, etc.), i, finalment, els titulars d'obligacions (les diverses administracions públiques i el mateix Parlament).

Així mateix, cal fer esment que aquest pla no hauria estat possible sense una participació intensa de la societat civil. En la diagnosi de l'estat dels drets, en l'elaboració dels informes de cadascun dels drets i en les àgores de debat, la societat civil ha cregut que els valors inherents als drets humans són una eina indispensable per gestionar la convivència social. Així, treballant des del rigor, amb la participació de persones i entitats expertes en matèria de drets humans, i fent una diagnosi de les forteses, les febleses i les mancances en aquests àmbits, el Pla innova per adaptar les realitats dels drets humans a les necessitats del segle XXI.

Atès el context de regressions en matèria de drets humans que pateixen les societats occidentals, fins i tot la complexa i contradictòria situació de drets fonamentals a Catalunya, amb representants polítics i socials a la presó, es podria posar en qüestió si aquest és el moment d'impulsar un pla nacional de drets humans. Considerem que justament, per tot això, ara més que mai, és el moment. El moment per reivindicar les lluites de generacions anteriors, el moment de revertir el menysteniment d'alguns grups socials, el moment de defensar una concepció mestissa i feminista dels drets humans que ens permeti concebre'ls com una eina d'emancipació i de transformació social. En suma, el moment de deixar de fer polítiques amb els drets humans i passar a fer polítiques de drets humans.

Rafael Ribó

Síndic de greuges e.f.

David Bondia

President
Institut de Drets Humans de Catalunya

II. MARC GENERAL DEL PLA

1. Antecedents
2. Marc normatiu: el dret i el deure de protegir els drets humans
3. Procés d'elaboració del Pla
4. Sistemàtica del Pla

1. Antecedents

L'any 2017 el Síndic de Greuges va crear, per conveni amb l'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC), l'Estructura de Drets Humans de Catalunya (EDHC), com a institució catalana de defensa i promoció dels drets humans i les llibertats fonamentals seguint les recomanacions dels Principis de París de les Nacions Unides.¹ En efecte, el Síndic és una institució que està establerta al màxim nivell de la legalitat catalana: reconeguda en l'Estatut d'autonomia de Catalunya (art. 78 EAC) i desplegada per la Llei del Parlament de Catalunya 24/2009, té àmplies atribucions de promoció i protecció dels drets humans, incloent-hi la resolució de queixes i consultes individuals i col·lectives, la tramitació d'expedients d'ofici sobre qüestions vinculades als drets humans, i la presentació i el debat al Parlament d'informes monogràfics extraordinaris sobre qualsevol matèria de la seva competència.

Al seu torn, l'Institut de Drets Humans de Catalunya és una organització no governamental creada a Barcelona l'any 1984, amb una llarga trajectòria local, nacional i internacional de promoció i difusió dels drets humans i les llibertats fonamentals, tant des de l'ensenyament com en la recerca i la incidència política. És una entitat generalista que aborda en la seva més àmplia concepció la promoció i la defensa dels drets humans a Catalunya i que té estatut consultiu al Consell de Drets Humans de les Nacions Unides.

Entre d'altres, l'Estructura es dota de la funció d'emetre opinions sobre els projectes i les proposicions de llei del Parlament de Catalunya que tinguin incidència en l'àmbit dels drets humans i està formada per una junta general en què participen representants del Síndic i de l'IDHC, i un consell assessor integrat per una vintena d'entitats i de persones expertes en drets humans escollides per convocatòria pública.²

Per la seva banda, la mateixa Organització de les Nacions Unides, en la Conferència Mundial de Drets Humans que va tenir lloc a Viena l'any 1993, va recomanar l'elaboració de plans d'acció nacionals en què s'identifiquessin objectius de millora en la promoció i la protecció dels drets humans. Un pla d'acció de drets humans ha de ser un instrument de planificació de polítiques públiques que estableixi l'execució d'una sèrie d'accions concretes i mesurables que s'han d'aplicar en un marc temporal específic, amb la finalitat de millorar la promoció i la protecció dels drets humans en un territori, i s'ha d'elaborar amb una àmplia participació de la societat. En aquest sentit, el *Manual per als plans d'acció nacionals de drets humans de les Nacions Unides* (2002)³ recomana que l'impuls inicial del procés

¹ Resolució de l'Assemblea General 48/134 de 1993

² La composició de la Junta i el Consell Assessor de l'EDHC es pot trobar a <https://estructuradh.cat/un-encarrec-del-govern-de-la-generalitat-al-sindic-de-greuges-de-catalunya-i-a-linstitut-de-drets-humans-per-a-la-promocio-i-proteccio-dels-drets-humans/>

³ Vid. a <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Education/Training/HandbookNationalHR.pdf>

provingui del Govern i que es designi una agència focal, que pot ser governamental o independent, per coordinar el procés d'elaboració del Pla, per bé que la responsabilitat respecte de l'execució correspondrà sempre al Govern. Aquest mateix Manual recomana que, allà on n'hi hagi, les institucions nacionals de drets humans o els ombudsmen, com a dipositaris de coneixement i d'expertesa en matèria de drets humans, tinguin un paper central en la preparació i l'aplicació dels plans nacionals de drets humans. Al seu torn, el comissari europeu de Drets Humans del Consell d'Europa va recomanar l'elaboració d'un estudi de referència (*baseline study*) com a pas previ a l'adopció dels plans d'acció nacionals de drets humans.

En aquest marc, el Govern de Catalunya va encarregar a l'Estructura de Drets Humans la preparació d'un projecte de pla de drets humans (Acord GOV/125/2017, de 12 de setembre).

2. Marc normatiu: El dret i el deure de protegir els drets humans

A Catalunya hi ha una obligació general primària de respecte dels drets humans. Està continguda en l'article 37 de l'Estatut d'autonomia, que estableix:

“1. Els drets que reconeixen els capítols I [Drets i deures de l'àmbit civil i social], II [Dels drets en l'àmbit polític i de l'Administració] i III [Drets i deures lingüístics] d'aquest títol vinculen tots els poders públics de Catalunya i, d'acord amb la naturalesa de cada dret, els particulars. Les disposicions que dictin els poders públics de Catalunya han de respectar aquests drets i s'han d'interpretar i aplicar en el sentit més favorable per a llur plena efectivitat. Els drets que reconeixen els articles 32 [Drets i deures de coneixement i ús de les llengües] i 33 [Drets lingüístics davant les administracions públiques i les institucions estatals] vinculen també l'Administració general de l'Estat a Catalunya.

2. El Parlament ha d'aprovar per llei la Carta dels drets i deures dels ciutadans de Catalunya. Les disposicions d'aquest article relatives als drets que reconeixen els capítols I, II i III d'aquest títol s'apliquen també als drets reconeguts per la dita Carta.

3. La regulació essencial i el desenvolupament directe dels drets reconeguts pels capítols I, II i III d'aquest títol s'han de fer per llei del Parlament.

4. Els drets i principis d'aquest títol no comporten una alteració del règim de distribució de competències ni la creació de títols competencials nous o la modificació dels que ja existeixen. Cap de les disposicions d'aquest títol no pot ésser desplegada, aplicada o interpretada de manera que redueixi o limiti els drets fonamentals reconeguts per la Constitució i pels tractats i convenis internacionals ratificats per l'Estat espanyol.”

D'aquesta norma jurídica, se'n desprenen manaments concrets com ara els següents:

- Els drets que reconeix l'Estatut vinculen tots els poders públics de Catalunya.
- Els drets que reconeix l'Estatut, d'acord amb la seva naturalesa, vinculen els particulars.
- Totes les disposicions dictades pels poders públics de Catalunya han de respectar aquests drets.

- Els drets reconeguts s’han d’interpretar i aplicar en el sentit més favorable per a la seva plena efectivitat.
- La regulació essencial i el desenvolupament directe dels drets reconeguts s’han de fer per llei del Parlament.
- Cap dels drets reconeguts pot ser desplegat, aplicat o interpretat de manera que redueixi o limiti els drets fonamentals reconeguts per la Constitució i pels tractats i convenis internacionals ratificats per Espanya.

L’article 37 EAC coincideix amb el contingut de l’article 53 de la Constitució espanyola, que estableix que “els drets i les llibertats reconeguts en el capítol segon d’aquest títol vinculen tots els poders públics”.

Aquests arguments no difereixen dels que s’estableixen en l’àmbit supranacional. Així, en l’àmbit internacional, els estats membres de les Nacions Unides estan obligats, en virtut dels articles 55 –incís c)– i 56 de la Carta de les Nacions Unides, a promoure el respecte universal als drets humans i a les llibertats fonamentals de totes les persones, sense fer distinció per motius de raça, sexe, idioma o religió, i l’efectivitat d’aquests drets i llibertats, la qual cosa s’ha de fer prenent mesures conjuntament o separadament, en cooperació amb l’Organització.

A més d’això, d’acord amb el contingut de diversos tractats, els estats s’han compromès a respectar i assegurar o garantir l’efectiva aplicació a tots els individus que es trobin al seu territori i subjectes a la seva jurisdicció els drets reconeguts en cada tractat, sense cap distinció de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o d’una altra mena, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició social.

Respecte a aquestes obligacions, i en plena concordança amb el que estableix l’Estatut d’autonomia de Catalunya, el Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides, en l’Observació general núm. 31, va establir que “les obligacions del Pacte en general i de l’article 2 en particular són vinculants per a tots els estats part en conjunt. Tots els poders de l’Estat (executiu, legislatiu i judicial) i altres autoritats públiques o estatals, en qualsevol àmbit que sigui (nacional, regional o local), estan en condicions d’assumir la responsabilitat de l’estat part”.

I, a més, va establir que “el gaudi dels drets del Pacte no es restringeix als ciutadans dels estats part, sinó que s’ha d’estendre també a tots els individus, independentment de la seva nacionalitat o de la seva situació apàtrida, com ara les persones en recerca d’asil, les persones refugiades o treballadores migrants i altres persones que es poden trobar al territori o estar sotmeses a la jurisdicció de l’estat part”.

A banda d’aquestes obligacions, els tractats de drets humans també imposen als estats el deure d’adoptar, d’acord amb els seus procediments constitucionals i les disposicions de cada tractat, les mesures oportunes per dictar les disposicions legislatives o d’un altre ordre que siguin necessàries per fer efectius els drets reconeguts i que no quedin garantits per disposicions legislatives o d’un altre caràcter. En el cas dels drets econòmics, socials i culturals, l’anterior també pot implicar que ho facin per mitjà de l’assistència i la cooperació internacionals, especialment econòmiques i tècniques, fins al màxim dels recursos de què disposin, per aconseguir, progressivament i per tots els mitjans apropiats, la plena efectivitat dels drets reconeguts.

De les consideracions anteriors, sembla evident que, respecte als drets humans, tots els poders públics de l'Estat no només tenen l'obligació de respectar-los, sinó també de promoure'ls, garantir-los i d'adoptar mesures per a la seva plena efectivitat o realització. A continuació, s'analitza, per separat, cadascuna d'aquestes obligacions, que estan en la base de l'adopció d'un pla d'accions per fer efectius els drets humans.

1. Promoure. L'obligació de promoure els drets humans és de tipus positiu, principalment però no exclusivament a càrrec de l'Administració pública, consistent a donar a conèixer amb la màxima amplitud possible el que són i signifiquen els drets humans perquè la població pugui arribar a un millor gaudi dels seus drets. Aquesta obligació es tradueix en almenys tres activitats concretes: a) Difusió del conjunt de drets i llibertats que estiguin reconeguts en el sistema jurídic; b) Sensibilització sobre la importància i la utilitat que tenen els drets humans en la convivència social quotidiana; i c) Capacitació i formació del funcionariat públic i la societat en general sobre el contingut, l'abast, els límits i l'accessibilitat dels drets humans.

2. Respectar. L'obligació de respectar els drets humans és de tipus negatiu a càrrec essencialment de l'Administració pública en totes les seves manifestacions, que consisteix a abstenir d'interferir en el gaudi dels drets i les llibertats reconeguts o a evitar que es posin mesures que obstaculitzin o impedeixin el gaudi d'aquests drets i llibertats. És a dir, és una obligació que consisteix a donar un reconeixement ple al fet que aquest conjunt d'atributs de la persona, denominats *drets humans*, és un àmbit inviolable en el qual l'exercici del poder públic no es pot desenvolupar legítimament, ja que es tracta d'esferes individuals o col·lectives que l'Administració pública no pot vulnerar o en les quals només pot penetrar limitadament d'acord amb la naturalesa de cada dret o llibertat. De manera simple, es tradueix en el deure de tots els sectors de l'Administració pública d'inhibir-se, d'impedir o de dificultar il·legítimament l'exercici del conjunt de drets i llibertats que es reconeguin a les persones.

3. Garantir. L'obligació de garantir els drets humans és de tipus positiu a càrrec de l'Estat consistent a disposar de tot un sistema normatiu i institucional que permeti assegurar l'efectivitat de tots els drets i les llibertats reconeguts. És a dir, a organitzar tot l'aparell governamental i, en general, totes les estructures per mitjà de les quals es manifesta l'exercici del poder públic, de manera que siguin capaços d'assegurar jurídicament el lliure i ple exercici dels drets humans. Com a conseqüència d'aquesta obligació, les administracions públiques han de prevenir, investigar i sancionar tota violació dels drets reconeguts i procurar, a més, el restabliment, si és possible, del dret conculcat i, si escau, la reparació dels danys produïts per la violació dels drets humans.

Així, no s'exhaureix amb l'existència d'un ordre normatiu dirigit a fer possible el compliment d'aquesta obligació, sinó que comparteix la necessitat d'una conducta governamental que assegurï l'existència, en la realitat, d'una garantia eficaç del lliure i ple exercici dels drets humans. De manera simple, es tradueix en el deure de l'Administració pública de crear i posar en funcionament efectiu totes les estructures jurídiques i institucionals que assegurin l'exercici ple dels drets humans, i també la seva sanció i reparació quan es vegin afectats.

4. Adoptar mesures. L'obligació d'adoptar mesures per a la realització o l'efectivitat dels drets humans és també de tipus positiu a càrrec de l'Administració pública i està estretament vinculada amb l'anterior, en el grau en què s'hi podria subsumir, tot i que per la naturalesa, els continguts i l'abast d'alguns tractats de

drets humans se separa per destacar que, a més de l'obligació genèrica de garantir, hi ha drets i llibertats que requereixen mesures especials o específiques per aconseguir-ne la plena efectivitat. És a dir, mesures que facilitin i facin efectiva la satisfacció dels drets, d'acord amb la naturalesa i les característiques específiques que, en cada cas, puguin requerir. Una obligació desenvolupada principalment, però no exclusivament, per als drets econòmics socials i culturals que autoritzen, per exemple, que aquestes mesures s'implementin tant per separat com mitjançant l'assistència i la cooperació internacionals, especialment econòmiques i tècniques. És a dir, que són mesures que poden transcendir a una administració pública i desenvolupar-se mitjançant cooperació internacional i que, a més, no només són de tipus jurídic tradicional o característic dels drets civils i polítics. Així, l'obligació es tradueix en el deure de l'Administració pública d'aplicar les mesures que siguin necessàries per satisfer els drets humans d'acord amb les seves especificitats, si així ho requereixen.

En general, l'aplicació específica de tot l'anterior a Catalunya ha de significar que es dissenyin, s'implementin i es desenvolupin totes les mesures de caràcter jurídic, polític, administratiu i cultural que promoguin la salvaguarda dels drets humans. És a dir, en el dret a disposar d'institucions públiques que promoguin, respectin, garanteixin i adoptin les mesures que siguin necessàries per assolir l'eficàcia dels drets humans, apel·lant a la responsabilitat dels individus, la societat, les empreses i altres actors en aquesta tasca. D'aquesta manera, cada un dels drets reconeguts en el Pla nacional de drets humans de Catalunya té una incidència directa no només sobre els titulars de drets, sinó també pel que fa als titulars d'obligacions i als titulars de responsabilitats.

D'altra banda, l'elaboració del Pla de drets humans també dona compliment a l'Agenda 2030 establerta per les Nacions Unides l'any 2015, en la mesura que el respecte als drets humans és un eix fonamental de l'Agenda i dels Objectius de desenvolupament sostenible (ODS). Objectius com ara posar fi a la pobresa (ODS1), assolir la màxima salut i benestar (ODS3), una educació de qualitat (ODS4) o la plena igualtat de gènere (ODS5) en són un clar exemple. Així, en el context de l'Agenda de les Nacions Unides, els objectius del Pla de drets humans de Catalunya queden enllaçats amb els Objectius de desenvolupament sostenible i Catalunya fa un pas ferm vers la seva consecució.

3. Procés d'elaboració del Pla

El procés d'elaboració del Pla de drets humans s'ha desenvolupat en diverses fases, d'acord amb la metodologia aprovada per la Junta de l'Estructura i amb l'acord del consell assessor. En primer lloc, s'havien d'identificar quins drets i quines llibertats haurien de formar part del Pla de drets humans de Catalunya i preparar un possible catàleg de drets. En segon lloc, calia identificar quins dels drets requerien un estudi i una diagnosi més específics a causa de la seva complexitat, grau de vulnerabilitat, dificultat d'implementació, falta de regulació, condició de nou dret, etc. I, a partir d'aquí, en tercer lloc, elaborar informes temàtics específics de tots els drets que s'haurien d'incloure en el Pla seguint uns paràmetres d'anàlisi uniformes d'acord amb una fitxa metodològica comuna.

Durant l'any 2018, fruit del debat en el si de la Junta i el Consell Assessor de l'EDHC, es va acordar un primer catàleg de drets i es van fer els conseqüents encàrrecs d'informes de diagnòstic, procés que va culminar al final de 2018.⁴

⁴ La relació i la síntesi d'informes es pot trobar a <https://estructuradh.cat/promocio-i-proteccio-dels-drets-humans/>

Després d'un any de debat en el si del Consell Assessor i d'elaboració d'una diagnosi global de l'estat dels drets humans a casa nostra, s'enceta un procés de debat, consulta i participació per mitjà d'àgores de drets humans (#ÀgoresDeDrets).

El 21 de gener de 2019 l'Estructura va iniciar la participació pública per a la construcció del Pla de drets humans amb una presentació al Museu Marítim de les Drassanes, a Barcelona, on es va insistir en la necessitat d'enriquir el Pla amb aportacions de les persones i organitzacions que treballen en temes de drets humans i moviments socials de base.

El procés de debat i consulta es va desenvolupar entre els mesos de febrer i juny de 2019, amb el propòsit de debatre les mesures de cadascun dels drets i enriquir el Pla amb les aportacions de la societat civil.

Durant aquest període, l'Estructura va fomentar l'organització de processos o tallers de debat i consulta en forma d'àgores de discussió temàtiques per tot el territori. D'aquesta manera, desenes d'entitats i de col·lectius van poder organitzar aquests debats sobre un o diversos drets i formular propostes concretes per enriquir el text del Pla. En total, es van dur a terme més de 100 àgores relatives als diferents drets arreu del territori, tal com es pot veure en el document annex.

Les àgores han tingut diversos formats presencials. N'hi ha hagut que han aplegat més de cent cinquanta persones, com l'organitzada per la Fundació Bofill al voltant del dret a l'educació, i àgores amb menys de deu participants. N'hi ha hagut –la majoria– que han tingut lloc en una única sessió, però també n'hi ha hagut de permanents, com les organitzades per DINCAT i per la Fundació Catalana Síndrome de Down al voltant dels drets de les persones amb discapacitat o bé les que ha organitzat la Síndica de Terrassa i l'espai Drets de la mateixa ciutat al voltant de diversos drets del Pla (amb un total de cinquanta reunions). Hi ha hagut –la majoria– àgores focalitzades en un dret i àgores transversals, que han analitzat problemàtiques socials i la seva afectació a diversos drets. Fins i tot hi ha hagut àgores en espais de privació de llibertat, com les que han tingut lloc amb persones internes i treballadores de quatre centres penitenciaris catalans al llarg del mes de maig.

En tots aquests casos, i amb independència de la pluralitat de formats, les àgores han tingut una persona conductora del debat i una persona relatora que ha recollit les aportacions que les persones participants anaven proposant a la llista de mesures provisionals del Pla. La Junta de l'Estructura, doncs, ha rebut desenes de fitxes provinents de tot el territori amb propostes d'esmena, ampliació o supressió del pla d'accions inicialment elaborat.

Així mateix, es va organitzar una àgora virtual amb l'eina de participació digital "Decidim" (<https://agoradrets.idhc.org>), en què la ciutadania, amb el registre previ, podia consultar les mesures proposades per millorar els drets continguts en el projecte de Pla, i també el document de diagnosi. Durant les setmanes en què va estar oberta la plataforma (19 de juny a 31 de juliol) es van obtenir 53 suports i quatre comentaris substantius, centrats en els àmbits del dret a viure amb dignitat el procés de la pròpia mort i dels drets de les dones.

La influència dels debats i les conclusions de les àgores sobre el resultat final del Pla ha estat enorme. Són innombrables les accions que s'han incorporat al Pla en tots els àmbits i que no apareixien en els primeres esborranys. Encara més: des d'un punt de vista estructural, dels 26 drets en cinc blocs que la Junta i el Consell assessor de l'EDHC plantejaven inicialment s'ha passat a sis blocs de drets que apleguen 32 objectius per assolir en els propers quatre anys.

Un cop tancat aquest procés a principi de juliol de 2019, es va fer un esborrany de redacció del Projecte de pla de drets humans de Catalunya, que es va sotmetre al Consell Assessor de l'Estructura en dues sessions (12 de juliol i 25 d'octubre). Les consideracions del Consell assessor han permès elaborar la versió final d'aquest Pla de drets humans

Un cop elaborat el Pla, es presentarà al Govern de Catalunya, que és qui en va fer l'encàrrec fa dos anys; al Parlament de Catalunya, dipositari de la sobirania del poble de Catalunya; a la resta d'administracions públiques del país, en la mesura que també estan implicades en la realització efectiva dels drets humans, i naturalment al conjunt de la societat catalana.

4. Sistemàtica del Pla

El Pla consta d'una introducció i aquest marc general i desenvolupa, en la seva tercera part, un conjunt d'accions legislatives, administratives i polítiques que cal posar en marxa per fer efectius els drets humans a Catalunya en els propers quatre anys.

El catàleg dels drets i la forma de sistematitzar-los trenca amb les divisions clàssiques en matèria de drets humans i, inspirant-se inicialment en el model de la Declaració universal de drets humans emergents (Monterrey 2007), vehicula els drets humans al voltant dels diversos eixos de la democràcia, que van més enllà de la democràcia representativa.

D'aquesta manera, els drets del Pla de drets humans de Catalunya s'articulen en funció de diverses dimensions de la democràcia:

a) Democràcia igualitària, que implica el dret a l'existència en condicions de dignitat i que es plasma, entre d'altres, en els drets següents: dret a la seguretat vital, dret a la integritat personal, dret al treball, dret a la salut, dret a l'educació, dret a l'habitatge, dret a la ciutat harmoniosa i sostenible, dret al medi ambient i dret a viure amb dignitat el procés de la pròpia mort.

b) Democràcia plural, que comporta el respecte a la identitat individual i col·lectiva, i també a la diversitat cultural, i que es manifesta en els drets següents: drets lingüístics, dret a la cultura, dret a la llibertat de pensament, consciència i religió, dret a la protesta, llibertat d'expressió, informació i comunicació, dret a l'autodeterminació informativa.

c) Democràcia participativa, que pressuposa participar activament en els afers públics i gaudir d'una administració democràtica en tots els nivells de govern i que es palesa en els drets següents: dret a la participació en afers públics, dret a la bona administració, a la lluita contra la corrupció i a la transparència.

d) Democràcia paritària i interseccional, que persegueix el reconeixement del principi d'igualtat i la lluita contra les multidiscriminacions i es concreta en els següents drets inherents a persones i col·lectius: drets de les dones, drets sexuals i reproductius, drets de la gent gran, drets del col·lectiu LGTBI, drets de les persones amb discapacitat, drets de les persones migrants.

e) Democràcia dels infants, en tant que l'estat del seu desenvolupament els fa particularment vulnerables a les vulneracions de drets (rarament es tenen en compte les seves opinions, no participen en els sistemes polítics perquè no tenen dret a vot, i tenen moltes dificultats per a l'accés al sistema judicial i per exercir els seus drets). Els drets dels infants no són drets que impliquin una

aspiració d'equiparació amb altres col·lectius en pla d'igualtat, sinó drets exercits com a col·lectiu específic, amb drets propis i exclusius, com ara el dret de protecció, el dret al lleure o el dret a l'educació obligatòria, com a drets subjectius garantits.

f) Democràcia garantista, que implica la promoció, la protecció i la garantia en l'exercici dels drets i es concreta en els drets següents: igualtat davant la llei i dret a la justícia; dret a la pau, la veritat i el desenvolupament; dret a una fiscalitat justa, i dret a l'autogovern.

La darrera part del Pla descriu el mecanisme de seguiment del compliment de les accions del Pla. Malgrat que correspon a les administracions públiques catalanes fer efectives aquestes mesures, i retre'n comptes a la societat, la mateixa Estructura de Drets Humans assumeix el paper de supervisió d'aquest compliment i espera fer-ne partícips les entitats de drets humans del país, en particular les que han donat suport a l'elaboració del Pla amb l'organització i la participació d'òrgans de debat.

III. PLA D'ACCIONS 2020-2023

DEMOCRÀCIA IGUALITÀRIA

Objectiu 1. Dret a la salut i benestar

El dret a la salut ha estat reconegut per diversos textos de les Nacions Unides, l'Organització Mundial de la Salut, la Carta social europea, la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, i també per la Constitució espanyola, la Llei general de sanitat i la Llei d'ordenació sanitària de Catalunya, entre d'altres. La declaració del Moviment per la Salut dels Pobles va assenyalar que la salut “és un dret humà fonamental i que la desigualtat, la pobresa, l'explotació, la violència i la injustícia són a l'arrel de la mala salut i de les morts de persones pobres i marginades”, i hi va afegir també que “la salut per a totes les persones significa que s'han de desafiar els interessos dels poderosos, que cal fer front a la globalització i que les prioritats polítiques i econòmiques s'han de canviar de forma dràstica”. No obstant això, sota el sistema econòmic capitalista, el dret social a la salut solament s'ha mostrat com un principi o criteri orientador en lloc de com un autèntic dret, sense que hi hagi les garanties jurídiques i econòmiques adequades per fer-lo efectiu. A més, l'actual crisi ecològica i climàtica posa en greu risc la salut i la qualitat de vida de tota la ciutadania, però en especial la de la població menys afavorida.

L'exercici ple del dret a la salut i al benestar per a totes les persones requereix entendre la salut més enllà de la sanitat i de l'àmbit individual. Així, en l'àmbit col·lectiu, cal concebre la salut com el procés dinàmic de benestar i qualitat de vida de les poblacions que depèn, en gran mesura, del context socioeconòmic, polític, laboral i ambiental en què es viu i es treballa. Aquest condiciona i es relaciona amb determinants socials tan diversos com ara l'ensenyament, l'habitatge, el nivell i la distribució d'ingressos, la protecció social i dependència, les condicions d'ocupació i treball, el medi ambient i l'exposició a contaminants o tòxics, i l'atenció socio sanitària, entre d'altres. A més, dimensions o eixos de desigualtat social, com ara la classe, el gènere, l'edat, l'ètnia, l'estatus migratori, el territori o l'orientació sexual, entre d'altres, estructuren la situació dels diversos grups socials. El conjunt d'aquests determinants i eixos, i també les seves interaccions, condicionen la salut de les poblacions i els individus mitjançant un seguit de factors de risc psicosocials, conductuals i biològics que afecten cada individu.

Per garantir el dret a la salut col·lectiva i personal, és cabdal el compliment –però també la millora– de les lleis de salut vigents i l'establiment de polítiques efectives amb recursos suficients, i també de mecanismes democràtics adequats de participació ciutadana, vigilància, avaluació i retiment de comptes. D'altra banda, atès que molts dels determinants de la salut són legisllats, regulats i implementats des d'altres sectors –i no tan sols des del sanitari–, cal promoure la participació intersectorial en el disseny de polítiques públiques amb una visió de l'anomenada *salut en totes les polítiques*. En aquest sentit, cal disposar d'un pla de salut amb un finançament adequat que incorpori polítiques socials que incideixin de manera eficient en els àmbits condicionats pels determinants socials, com ara la situació de l'estat de benestar, el mercat de treball i l'emergència climàtica. Tanmateix, les lleis i els plans de salut han de garantir, també, l'existència i accés a un sistema sanitari públic, universal i de la màxima qualitat, dotat d'atenció sanitària i social molt desenvolupada per poder fer front no tan sols a l'atenció a la malaltia, sinó a la pròpia salut i cura de les persones. En aquest sentit, també cal desenvolupar un sistema socio sanitari que no estigui ni mercantilitzat ni sobremedicalitzat i que posi l'accent en l'atenció primària i comunitària com a pilar fonamental d'una sanitat que, tot disposant d'un finançament just i transparent, pugui assolir el màxim grau d'eficiència, qualitat, equitat i

sostenibilitat. El conjunt d'aquests factors, juntament amb la necessitat d'aconseguir el màxim respecte per cada individu, la seva autonomia i llibertat, permetrà assolir el dret a la salut i al benestar de totes les persones.

Mesures proposades per a l'assoliment de l'efectivitat del dret

▪ Fer polítiques públiques de salut ben finançades, integrals i transversals, equitatives, eficients, de qualitat i que estiguin ben avaluades

1. Dissenyar plans i posar en pràctica polítiques públiques intersectorials participatives basades en els principis de “salut en totes les polítiques” i “equitat en salut en totes les polítiques”.
2. Dissenyar i implementar una política nacional de salut a Catalunya que permeti situar una visió humana, integrada i integral de la salut i el benestar, i també un model biopsicosocial de la salut, atendre les necessitats socio sanitàries de les poblacions d'acord amb els principis d'equitat, qualitat i eficiència, i que tinguin com a fonaments inspiradors l'evidència científica, la democràcia participativa i el respecte ètic per les persones.
3. Crear un mecanisme d'avaluació integral del conjunt de les polítiques públiques relacionades amb la salut. Això requerirà la millora dels sistemes d'informació i de vigilància amb la inclusió de nous indicadors (socials, laborals, ambientals, d'impacte en equitat, de procés, etc.) i la possibilitat de compartir de manera segura, democràtica i transparent dades dels diferents subsistemes de tot l'àmbit socio sanitari: públic i privat, atenció hospitalària i primària, presons, centres d'hemodiàlisi, de salut mental i de convalsència, residències geriàtriques i altres dispositius.
4. Garantir l'accés universal a la protecció de la salut acceptant en tota llei, decret o resolució relacionada el dret a la prestació sanitària sense cap mena de discriminació. Això vol dir incloure totes les persones que viuen al territori català: les persones migrants, tinguin documentació o no, i altres col·lectius minoritzats, tot assegurant també l'equitat en salut entre les zones urbanes i rurals. Allà on no es respecti el dret a l'empadronament de les persones que viuen al municipi, caldrà establir mecanismes alternatius per provar la seva residència o arrelament i així poder obtenir la targeta sanitària.
5. Revertir completament les retallades sanitàries i els seus efectes en matèria de sanitat i salut. En aquest sentit, cal fer una revisió de la utilització i distribució de recursos per adaptar-los a les necessitats reals del sistema, que ha de tenir com a eixos vertebradors la vigilància i la curació, però també la prevenció de la malaltia, la promoció de la salut, i la cura i el respecte de les persones.
6. Ampliar la cartera de serveis i prestacions de finançament públic (per exemple, l'odontologia, l'atenció a la dependència, les prescripcions no farmacològiques, etc.), i disminuir progressivament els copagaments i repagaments, començant per les rendes més baixes, fins que s'eliminin completament.
7. Assegurar que el sistema de finançament públic de fàrmacs es regeix pels principis de necessitat, evidència, no-duplicitat, eficiència i equitat, i que els professionals implicats en els processos de decisió estan sotmesos a criteris

estRICTES de transparència i absència de conflictes d'interès amb la indústria farmacèutica.

8. Fer una inversió més alta en salut pública, tot evitant l'actual abordatge hospitalocèntric i medicalitzador, sovint generador de iatrogènia i alhora abondant, també, les necessitats existents pel que fa a prescripcions no farmacològiques.

9. Fer una reordenació hospitalària que permeti prioritzar l'atenció primària. També cal revisar com la fragmentació actual en la provisió de serveis sanitaris i sociosanitaris i la diversitat del tipus de titularitat i gestió afecten la qualitat i equitat de l'atenció i l'eficiència del servei.

10. Desmercantilitzar els hospitals, els centres d'atenció primària i altres serveis de salut i sociosanitaris. En aquest sentit, cal evitar la presència i el control creixents de la indústria farmacèuticosanitària als centres de salut, i també la seva ingerència o pressió, més o menys formal, en la formació i l'educació dels professionals de la salut.

11. Revertir les concessions, concertacions, externalitzacions i privatitzacions de serveis (per exemple, en la rehabilitació, l'atenció a les residències, el transport sanitari i emergències) i tornar-los progressivament a titularitat pública. En aquesta línia, també cal prohibir la utilització d'instal·lacions públiques per a la provisió d'una atenció sanitària privada que per definició té com a objectiu fonamental el lucre econòmic.

12. Garantir una atenció sociosanitària adequada a les persones amb trastorns mentals que fugi d'un enfocament biomèdic, medicalitzador o culpabilitzador, alhora que asseguri una atenció global, integradora i respectuosa amb les necessitats i els valors de cada persona i de les seves famílies. En particular, pel que fa a la gent jove, cal la creació d'un servei específic diferent dels dissenyats per a adults i infants.

13. Revertir l'elevada precarització actual del personal treballador en l'àmbit de la salut i de les cures (siguin professionals sanitaris o no), augmentant-ne substancialment el finançament, millorant les seves condicions d'ocupació i treball, i les ràtios de personal sanitari per pacient, i dotant-los dels serveis de personal adequat (també en períodes de baixes i vacances).

14. Emprendre les accions necessàries per promoure la integració de les mutualitats del funcionariat públic, de la judicatura i de les forces armades dins del Sistema Nacional de Salut.

15. Crear un organisme públic i independent que avaluï de manera integral l'equitat, la qualitat i l'eficiència de totes les intervencions i polítiques de salut pública i sociosanitàries. Un primer informe hauria d'avaluar l'impacte que ha tingut el Reial decret Llei 16/2012, sobre el dret a la salut, amb perspectiva de gènere i amb particular èmfasi en els col·lectius més vulnerabilitzats.

▪ **Donar un paper central a l'atenció primària i a l'atenció social**

16. Promoure que l'atenció primària i l'atenció social esdevinguin l'eix vertebrador del sistema sanitari. A aquest efecte, cal incrementar-ne substancialment el pressupost.

17. Augmentar substancialment el personal dedicat a l'atenció primària, millorar-ne les condicions laborals i permetre una conciliació familiar molt més adequada.

18. Augmentar el temps de visita en l'atenció primària i domiciliària per poder proporcionar una atenció de més qualitat i que sigui més humana i respectuosa amb el pacient.

19. Revalorar l'especialitat de medicina familiar i comunitària i equiparar les condicions laborals i de sou del seu personal a les del personal mèdic d'altres especialitats.

20. Garantir que tota la població tingui accés als serveis de l'atenció continuada propis de l'atenció primària, les urgències i les unitats d'hospitalització, tot suprimint els factors que impedeixen una atenció segura, com ara jornades massa llargues o discontinuïtats evitables. Això també inclou les persones amb limitacions o pèrdua d'autonomia o que han estat institucionalitzades.

21. Crear mecanismes més efectius de coordinació entre l'atenció primària i l'especialitzada per garantir un accés òptim a la informació inherent al pacient derivada d'ambdós àmbits.

22. Recuperar i potenciar l'atenció integral i longitudinal al llarg del temps de la vida a les persones, tot mantenint i recuperant funcions derivades a altres àmbits.

23. Potenciar el reconeixement i les capacitats de l'atenció primària, incidint sobretot en el procés assistencial i les llistes d'espera actuals, coordinant millor els serveis socials i sanitaris, l'acció comunitària i la participació ciutadana.

24. Concebre l'atenció social i sociosanitària com a pilar fonamental d'una assistència veritablement centrada en les persones. Cal dotar els serveis socials i sociosanitaris del finançament i el personal adequat, i també de la formació necessària per aprofundir i interioritzar el model d'atenció centrada en la persona (ACP).

25. Establir mecanismes efectius de coordinació entre els serveis socials i el seu personal, tant amb l'atenció primària com amb l'especialitzada, perquè el coneixement del context social de cada individu també esdevingui un factor determinant en els processos sociosanitaris de presa de decisions sobre el maneig dels pacients i que això faciliti l'accés a recursos i serveis.

26. Garantir la correcta aplicació de la Llei 9/2017, tot evitant irregularitats i discrecionalitats, com ara el cobrament del servei d'urgències o la denegació de l'atenció sanitària.

■ **Garantir el màxim respecte i dignitat a les persones que fan ús del sistema sanitari i social**

27. Actualitzar la Llei 21/2000, de 21 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica, per augmentar el respecte a cada individu, seguint les orientacions del Comitè de Bioètica de Catalunya.

28. Assegurar el dret a la informació ciutadana davant de les possibilitats actuals d'atenció clínica o de l'oferta existent per participar en projectes de recerca. La informació proporcionada ha de tenir la màxima veracitat, transparència i credibilitat, ha de provenir de fonts independents i ha d'enumerar els possibles avantatges i inconvenients en cada cas.

29. Fer possible el dret a la decisió clínica personal com a mostra de respecte a la integritat i dignitat de les persones que són exposades a una actuació socio sanitària, ja sigui per motius de la seva pròpia salut o d'un projecte de recerca. Això comporta, per exemple, vigilar la qualitat del dret al consentiment informat previ a qualsevol actuació sobre un mateix de manera àgil i possibilitant el dret al rebuig a l'actuació, conèixer el dret a la substitució per a les decisions sanitàries en cas d'incapacitat i reivindicar els drets dels infants i adolescents, i també els drets de les persones amb problemes de salut mental.

30. Considerar i protegir el dret al respecte a la diversitat cultural en l'àmbit de la sanitat, entenent-lo com el conjunt de conductes, actituds i polítiques que haurien de facilitar l'accés al sistema socio sanitari i el bon tracte de les persones usuàries en una societat multicultural i plurilingüe, tot mantenint el sistema de valors de llibertat, equitat i solidaritat.

31. Millorar i protegir el dret a la intimitat de les persones usuàries dels serveis, tant pel que fa a la privadesa de l'espai (les habitacions compartides són un atemptat que convé corregir), a la visualitat, a l'acústica i al confort en general. No tan sols és necessari un augment pressupostari pel que fa a les instal·lacions disponibles, sinó que cal modificar els recursos i la sensibilitat dels serveis, particularment pel que fa als serveis d'urgències.

32. Tenir cura proactiva en la protecció del dret a la confidencialitat i la protecció de dades, tant des de l'àmbit social i col·lectiu, que pot quedar en mans de corporacions o institucions que cerquen el control social o el lucre, com pel que fa a la privadesa que ha de tenir cada individu. En aquest sentit, cal fer auditories i avaluacions periòdiques perquè es compleixi aquest dret, incloent-hi situacions o intervencions innecessàries o administratives no volgudes (especialment en el cas de les presons).

33. Estendre el dret a controlar les pròpies dades de salut, és a dir, els drets ARCO d'accés, rectificació, cancel·lació i d'oposició al tractament per part de la persona interessada, que han estat ampliadades a Europa amb drets com el dret a oblit i a la limitació. Convé que tant institucions com professionals en facin una lectura no paternalista i no restrictiva que sigui adequada a les necessitats de la població i que no s'utilitzin amb fins de mercantilització, lucre o control social.

▪ **Augmentar la participació, els drets socials, la transparència i la democràcia en l'àmbit de la salut i els serveis socials i sanitaris**

34. Assegurar que la legislació en salut i els plans de salut responguin a un plantejament intersectorial i a les necessitats de la població i del sistema, i que es basin en l'evidència científica suficientment contrastada.

35. Dotar de valor, actualitzar de manera periòdica i donar una major difusió ciutadana a la Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària.

36. Crear espais per a una participació i acció ciutadana que sigui representativa i democràtica i garantir el seu paper com a element codecisor en els processos de presa de decisions que afecten la salut.

37. Garantir la transparència màxima de la contractació pública en l'àmbit sanitari, especialment pel que fa a les subcontractacions i les externalitzacions.

38. Fer un control actiu i transparent de les llistes d'espera amb una dotació de mitjans personals i recursos estructurals suficients que tinguin com objectiu la seva màxima reducció.

39. Garantir un control, tractament i accés més transparent i democràtic de tota la informació generada sobre la salut i el conjunt dels factors i determinants que la generen. A més, cal assegurar que la informació publicada estigui estratificada pels eixos de desigualtat social i altres variables socioeconòmiques que generen desigualtats en salut.

40. Establir els mecanismes adequats de vigilància interventora i correctora que tinguin com a funció avaluar la qualitat, l'eficiència i l'equitat del sistema de manera integral.

41. Crear sistemes d'informació per a la generació i l'estratificació de dades i per a la revisió i creació d'indicadors de qualitat i d'avaluació dels determinants socials de la salut, i també de mesures intersectorials que descriguin i expliquin l'estat de salut i benestar de la població, la seva autonomia, solidaritat social i equitat, i també l'evolució i anàlisi integral del dret a la salut.

42. Desenvolupar un pla d'avaluació, continuat i integral, amb mesures adequades que n'augmentin l'efectivitat, l'eficiència i l'equitat, i també el seu cost d'oportunitat i que permetin valorar la qualitat de les intervencions en salut i la reducció de les desigualtats.

■ **Millorar la formació, l'educació i la recerca integrada en matèria de salut i benestar**

43. Fomentar l'educació i la formació en matèria de salut pública, serveis socio-sanitaris, bioètica i salut i benestar perquè els professionals dels àmbits esmentats i la ciutadania en general tinguin un major coneixement crític i una major consciència sobre el dret a la salut i al benestar, els seus determinants i les intervencions polítiques necessàries per assolir-lo.

44. Modificar els programes d'educació sanitària dels professionals de la salut, actualment centrada en el tractament de malalties, per posar el focus en la promoció de la salut, els determinants socials i l'equitat en la salut i el benestar, i també el model d'ACP i el respecte integral al dret de les persones sobre la seva salut, vida i mort.

45. Incloure la formació en determinants socials de la salut i l'equitat en salut en tots els estudis relacionats amb el benestar i els drets socials.

46. Crear càtedres d'atenció primària a les facultats de medicina i altres estudis superiors en l'àmbit assistencial i donar més pes a l'atenció primària en la seva formació de pregrau.

47. Reforçar la formació del personal investigador perquè es tinguin en compte els determinants socials, ambientals i laborals de la salut i els diferents eixos de desigualtat, i també els problemes de salut i malaltia que generen.

48. Fer programes formatius continuats d'educació sobre la salut per augmentar el coneixement i la conscienciació de la població general de manera integral sobre els problemes de la salut i la malaltia, els determinants socials de la salut, la salut poblacional, l'equitat en salut i el conjunt de factors personals i ètics relacionats amb la salut.

49. Incrementar de manera substancial la inversió destinada a la recerca en salut pública, i molt en especial la que té a veure amb les causes, les polítiques i l'avaluació relacionada amb els determinants socials, la promoció de la salut col·lectiva, l'equitat i la justícia social.

50. Valorar i remoure els obstacles administratius, financers i jurídics que impedeixen gaudir dels avenços científics en l'àmbit de la salut per a tota la població: cal potenciar la recerca que fan grups independents de recerca no vinculats a la indústria farmacèutica, garantir que les polítiques siguin conformes en matèria de drets humans i que la recerca científica es dugui a terme amb perspectiva de gènere i classe social, tot reconeixent la diversitat cultural i multidisciplinària en l'obtenció del coneixement i l'evidència científica.

Objectiu 2. Dret a l'educació

El dret a l'educació és un dels drets fonamentals establerts tant en la Declaració universal dels drets humans (art. 26) com en la Convenció de Nacions Unides sobre els drets dels infants (CDI) (arts. 28 i 29), com a base en el desenvolupament de les persones. Aquest ordenament promou l'educació a l'abast de tothom, independentment del caràcter obligatori o no, i posa l'accent en la garantia de la igualtat d'oportunitats educatives, des d'una concepció de l'educació no circumscrita únicament a l'etapa inicial i a l'àmbit de l'ensenyament formal. Per això, garantir el dret a l'educació va més enllà del dret a l'escolarització i implica també fomentar el dret a la formació al llarg de la vida i el dret al joc, al lleure i a la participació en activitats culturals, artístiques i socials.

Precisament, un dels problemes principals del sistema educatiu a Catalunya tenen a veure fonamentalment amb la desigualtat existent, tant pel que fa a l'accés com també als processos i als resultats educatius: el sistema educatiu no és capaç de neutralitzar prou l'origen social i les característiques personals de l'alumnat en les trajectòries educatives. El dret de tothom a l'educació en igualtat d'oportunitats i en condicions d'equitat, doncs, s'articula fonamentalment a través del foment de l'escolarització obligatòria gratuïta, però també a través de la promoció de la diversificació curricular i de la planificació de les ofertes formatives, amb una menció especial de la formació professional, de l'escolarització equilibrada d'alumnat, del suport econòmic, de l'accessibilitat als ensenyaments no obligatoris, també a l'ensenyament superior, de l'orientació formativa o d'altres mesures de lluita contra les dinàmiques d'exclusió del sistema educatiu (absentisme, abandonament escolar, etc.).

Els infants i adolescents no només tenen dret a accedir a l'educació, sinó també el dret a un aprenentatge significatiu, a aprendre en condicions de qualitat, a rebre una educació que n'estimuli les capacitats, en tingui en compte el ritme d'aprenentatge i n'incentivi i en valori l'esforç i el rendiment. L'educació ha de permetre qualsevol persona desenvolupar-se al màxim de les seves possibilitats, també per als infants amb diversitat funcional, que tenen dret a ser atesos amb pràctiques educatives inclusives –i, si escau, de compensació– i a rebre el suport necessari per garantir l'atenció adequada de les seves necessitats.

El dret a l'educació també va lligat al dret de convivència de l'alumnat als centres, el dret a la coeducació i al foment de la igualtat real i efectiva entre dones i homes, el dret de ser protegit contra totes les formes de violència física o mental o de discriminació, a garantir que els dissenys curriculars i els programes educatius promouen la igualtat de gènere, el respecte i tolerància, la conscienciació i la prevenció d'actituds violentes, també per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i expressió de gènere, i també el coneixement dels drets de la infància. Aquest ordenament també preveu el dret a participar individualment i col·lectivament en la vida del centre, i també el dret a reunir-se i, si escau, associar-se.

La lluita contra la segregació escolar, les garanties de la gratuïtat de l'ensenyament obligatori, la promoció de la inclusió escolar de l'alumnat amb necessitats educatives especials, la lluita contra l'abandonament escolar prematur, l'impuls de la igualtat d'oportunitats en l'educació superior, el foment del respecte a la diversitat o la promoció de l'accés al

lleure educatiu en condicions d'igualtat són reptes clau per a l'educació a Catalunya.

Les mesures previstes en aquest pla requereixen un increment de la inversió pública en educació que resolgui el dèficit de finançament que afecta el sistema educatiu a Catalunya, des d'un enfocament inclusiu i d'equitat.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ La lluita contra la segregació escolar

1. Desenvolupar mesures normatives, com ara un nou decret d'admissió d'alumnat, per desplegar nous instruments per combatre la segregació escolar.
2. Desenvolupar mesures actives de planificació de l'oferta de llocs escolars als municipis per combatre la segregació escolar, si escau, amb la reducció de ràtios al territori per ajustar-les a les necessitats d'escolarització.
3. Establir zonificacions escolars que afavoreixin l'heterogeneïtat social interna, fomentar la integració entre escoles i instituts, i emprar les adscripcions per reforçar els itineraris entre els centres públics de primària i de secundària, procurant evitar reproduir als instituts, a través de les adscripcions, les iniquitats en la composició social ja existents als centres de primària.
4. Utilitzar activament els instruments, com ara la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques, com a mesura d'escolarització equilibrada d'alumnat, amb una detecció efectiva d'alumnat amb necessitats educatives específiques i amb l'acompanyament de les famílies durant la preinscripció, matriculació i escolarització.
5. Desenvolupar mesures per garantir la gratuïtat de l'ensenyament (o pal·liar els efectes de la manca de gratuïtat en determinats àmbits educatius) i la corresponsabilitat dels centres.
6. Desenvolupar mesures més intenses de discriminació positiva i compensatòries als centres amb composició social desfavorida, en coordinació amb les administracions locals, i eliminar la matrícula viva als centres d'alta complexitat.
7. Potenciar els projectes educatius dels centres amb una composició social desfavorida amb dèficit de demanda, en part a través de la vinculació amb agents externs (programes magnet, plans educatius d'entorn, etc.) i amb la provisió d'activitats complementàries i extraescolars gratuïtes i de qualitat que facin aquests centres més atractius.
8. Promoure la cooperació i no la competitivitat entre centres, impulsant projectes educatius de barri que promoguin l'equitat i la qualitat educativa, i que donin a conèixer la qualitat dels centres i també de les entitats d'educació en el lleure.
9. Incentivar el professorat que treballa en centres escolars d'alta complexitat amb mesures retributives o d'una altra naturalesa.

10. Evitar la segregació dins dels mateixos centres escolars ocasionades per les agrupacions per nivell.

11. Reforçar el paper dels òrgans de garantia del procés i el control de les irregularitats.

12. Promoure pactes locals entre centres dins d'una mateixa zona o municipi per a l'escolarització equilibrada de l'alumnat, establir mecanismes de treball en xarxa estables entre els centres del Servei d'Educació de Catalunya, amb l'acompanyament de l'Administració, i potenciar el treball transversal i coordinat entre els diferents departaments de l'Administració i amb agents de la societat civil, especialment en contextos de segregació econòmica, social, residencial i educativa.

13. Promoure la diversitat i la barreja social com a valor, tot garantint que ni en l'admissió ni en la permanència a cap centre educatiu s'hi discrimini per origen ètnic, racial o nacional, o per raons religioses. Cal establir mesures específiques per garantir l'accés i la permanència en el sistema educatiu de les nenes pertanyents a minories ètniques.

14. Promoure el retiment de comptes sobre els avenços en la lluita contra la segregació escolar.

▪ La gratuïtat de l'ensenyament obligatori

15. Incrementar la inversió en beques adreçades a alumnat socialment desfavorit fins a nivells equivalents a la mitjana europea.

16. Garantir que els centres disposen de la informació sobre la situació social i educativa de l'alumnat i establir un sistema de beques que acompanyi l'alumnat socialment desfavorit al llarg de l'escolaritat.

17. Restablir una convocatòria d'ajuts per a l'adquisició de llibres de text i material didàctic complementari i informàtic, tal com estableix l'article 6.4 de la LEC.

18. Atorgar als centres educatius finançament per al desenvolupament de programes orientats a sufragar les despeses d'escolarització de l'alumnat i que cobreixin les despeses d'escolarització i les despeses relacionades (llibres de text, material escolar, sortides, colònies escolars, etc.), com a mínim de les famílies amb dificultats econòmiques, i garantir la participació de tot l'alumnat a totes les activitats escolars complementàries que estiguin dins del projecte educatiu.

19. Garantir la gratuïtat de l'ensenyament a través dels sistemes de finançament del sistema educatiu (subvencions a centres, concerts, etc.)

20. Elaborar un decret de menjador escolar que el reconegui com un servei educatiu públic, inclusiu i de qualitat i que arribi a ser gratuït i integral per a l'alumnat de primària i secundària socialment desfavorit.

21. Assegurar que l'alumnat amb progenitors sense autorització de residència al territori pugui ser beneficiari d'ajuts, especialment en matèria educativa.

22. Formular el dret a la nutrició infantil dels infants més enllà del menjador escolar, i garantir les infraestructures i els serveis necessaris per fer-lo realitat en condicions de dignitat i plena inclusió.

■ **La participació a l'educació no obligatòria i la lluita contra l'abandonament educatiu prematur**

23. Com que es tracta d'una etapa clau per a la construcció d'oportunitats, garantir l'accés universal a l'educació 0-3 anys, de manera que tots els infants, sobretot aquells en situació de desavantatge, hi puguin tenir accés. Cal augmentar la inversió i ampliar l'oferta pública de places a partir de les necessitats educatives i garantir-ne l'equitat. També és necessari invertir en altres serveis de suport a la criança i d'educació primerenca, comptar amb les famílies i acompanyar-les en el seu paper i regular-ne les condicions per assegurar uns estàndards de qualitat. Tots aquests serveis s'han d'adaptar a les diferents circumstàncies i necessitats de les famílies.

24. Garantir el seguiment i l'acompanyament de l'alumnat amb més dificultats d'escolarització des d'etapes primerenques i al llarg de l'escolaritat, amb programes d'orientació formativa i mentoria.

25. Repensar, redimensionar, planificar i integrar l'oferta postobligatòria amb itineraris personalitzats i flexibles.

26. Potenciar (encara més) l'oferta de formació professional i intensificar l'orientació de l'alumnat cap a aquesta oferta, amb condicions d'accés que garanteixin la igualtat d'oportunitats i la flexibilitat.

27. Garantir la gratuïtat de l'educació postobligatòria (batxillerat, FP mitjà i FP superior).

28. Ampliar l'oferta de places de programes de formació i inserció (PFI) i altres programes de noves oportunitats per a alumnat amb dificultats d'escolarització. En aquest sentit, incorporar nous àmbits d'especialització que ofereixin igualtat d'oportunitats per al jovent en situació de vulnerabilitat. Ampliar el ventall formatiu existent en el marc de la transformació que suposen les tecnologies en vessants com ara la creació digital, la digitalització, la dinamització d'espais en l'àmbit tecnològic, etc. Oferir suport a les empreses d'inserció que faciliten l'accés al treball del jovent en situació de vulnerabilitat

29. Dissenyar, regular i desplegar el model de centre de noves oportunitats per al jovent que ha abandonat prematurament els estudis.

30. Establir i reforçar les passarel·les entre ofertes formatives i les vies de retorn al sistema educatiu, tot garantint recursos de suport en el pas de l'educació obligatòria a la postobligatòria (EAP, personal psicòleg i psicopedagog, centres, etc.).

31. Dissenyar currículums competencials.

32. Professionalitzar l'orientació formativa i professional i els equips que se n'ocupen (persones tutores, orientadores, etc.) i introduir-la als centres, des del treball en xarxa amb altres agents i serveis de l'entorn.

33. Crear programes de desenvolupament vocacional en totes les etapes, donant més protagonisme al jovent.

34. Garantir els recursos d'atenció a la diversitat en l'etapa de formació postobligatòria.

▪ El sistema educatiu inclusiu

35. Implementar un pla d'inclusió escolar que permeti avançar en l'escola inclusiva i crear una comissió de suport a l'escola inclusiva que executi el pla esmentat i vetlli pel desplegament, amb dotació econòmica suficient, del Decret 150/2017, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu: proveir de suports suficients l'escola i les famílies; determinar els especialistes que han de ser assignats a cada escola segons les característiques de l'alumnat i establir procediments i metodologies pedagògiques que propiciïn el treball conjunt a l'aula de mestres i especialistes, i assignar els recursos econòmics necessaris per atendre les necessitats avaluades individualment en cada cas.

36. Definir la tipologia de professionals necessària i les ràtios de provisió de professionals adequades per a l'atenció de l'alumnat amb necessitats educatives especials en règim d'educació inclusiva i les necessitats de suport a l'aula, i dotar els centres escolars dels recursos humans necessaris per fer possible l'escolarització d'aquest alumnat en condicions adequades.

37. Impulsar la formació d'equips multifuncionals a totes les escoles per poder atendre les diversitats (multifuncionals en l'àmbit educatiu, sanitari i social).

38. Completar la implantació del SIEI (suport intensiu per a l'escolarització inclusiva), d'acord amb l'estudi de valoració de les necessitats del territori, per garantir l'atenció de l'alumnat per al qual l'EAP ha indicat aquest tipus de suport a l'escola ordinària.

39. Impulsar i finalitzar la reconversió definitiva dels centres d'educació especial (CEE) en centres de referència, proveïdors de serveis i recursos a tota la comunitat educativa, per a escoles ordinàries com a mecanisme de suport i assessorament per fer efectiva l'escolarització inclusiva de l'alumnat amb discapacitats.

40. Oferir recursos per a la inclusió d'alumnes amb discapacitat sensorial o cognitiva a les escoles i als instituts mitjançant la incorporació de la llengua de signes catalana i de sistemes de lectura fàcil, segons les necessitats de l'alumnat.

41. Garantir, a través dels suports que calgui, la inclusió de l'alumnat amb necessitats educatives especials a les activitats complementàries (sortides, colònies escolars, etc.) organitzades pels centres i al servei de menjador escolar, sense que això suposi un sobrecost afegit per a aquest alumnat i les seves famílies.

42. Garantir l'accés dels infants amb discapacitat a les escoles bressol.

43. Garantir la suficiència de places reservades a l'educació no obligatòria i la diversificació d'itineraris formatius per a persones amb discapacitat, incloent-hi cursos pont que permetin a les persones amb discapacitat intel·lectual seguir itineraris educatius i accedir al mercat laboral.

44. Assegurar la formació docent (inicial i continuada) en l'atenció de l'alumnat amb discapacitats i amb necessitats educatives especials, i també en metodologies d'atenció a la diversitat, perquè l'alumnat rebi l'atenció individualitzada i especialitzada que necessita.

45. Dissenyar i implementar metodologies pedagògiques a l'aula que afavoreixin els aprenentatges i la inclusió en contextos amb diversitat educativa.

46. Desplegar la normativa que ha de regular les disposicions recollides en la mateixa Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, en l'àmbit de les activitats complementàries, de les activitats extraescolars organitzades als centres escolars i de les activitats d'educació en el lleure, a fi de garantir el dret dels infants amb discapacitat, sense discriminació per raó de cap condició, a accedir a aquests àmbits educatius en igualtat d'oportunitats.

47. Revisar i adequar el procés d'admissió de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

48. Repensar i redefinir els papers de l'EAP i dels serveis educatius i de salut, de manera que s'afavoreixi la integració als centres.

49. Garantir que l'alumnat que cursa una ESO adaptada pugui acreditar i veure reconegudes les competències adquirides (i definides en el seu pla individualitzat o adaptació curricular).

50. Fer estudis sobre els problemes de convivència dels adolescents i joves amb discapacitat i sense discapacitat que es produeixen a secundària.

51. Elaborar un pla de lluita contra l'assetjament escolar per causa de discapacitat.

52. Elaborar un pla de formació en la gestió d'emocions i sentiments dels infants i adolescents amb discapacitat i incloure-hi itineraris que permetin al jovent amb discapacitat intel·lectual entendre i viure la diversitat amb tranquil·litat i confiança en si mateix.

▪ **La convivència als centres: coeducació, respecte a la diversitat sexual i afectiva i lluita contra l'assetjament escolar**

53. Millorar la informació i la formació que tenen els centres sobre les directrius i els circuits de coordinació i treball en xarxa per a l'abordatge integral de les situacions d'assetjament i promoure el desplegament efectiu de plans de convivència de centre.

54. Garantir l'escolta efectiva de l'infant que pateix una agressió o assetjament, donar-li suport immediat i prendre decisions adreçades a assegurar-ne la protecció.

55. Crear grups promotors de la convivència dins dels centres que treballin per donar respostes educatives i reparadores, incorporar l'alumnat com a actor actiu de la convivència, i en la prevenció i resolució de conflictes, i introduir la mediació com a mètode per a qualsevol conflicte i previ a qualsevol mesura de sanció i de normes reglamentades.

56. Promoure projectes innovadors dins dels centres, i amb col·laboració amb altres centres i entitats, per sensibilitzar i formar l'alumnat sobre l'assetjament escolar i la segregació.

57. Dotar l'Administració educativa i els centres de més recursos i formació per assolir la plena conscienciació de tota la comunitat educativa en el ple respecte a la diversitat sexual i afectiva, tal com s'estableix en la llei contra l'LGTBI-fòbia.

58. Desplegar el pla per a la igualtat de gènere en el sistema educatiu previst en la LEC.

59. Promoure i potenciar la formació en coeducació del personal docent dels centres educatius, i també del personal de les empreses de serveis contractades en l'àmbit educatiu, i fer-ne el seguiment amb la creació d'una taula per a la coeducació.

▪ L'equitat i la inclusió en els estudis universitaris

60. Establir mesures específiques per garantir la qualitat dels estudis universitaris (finançament de les universitats, promoció de la recerca, supervisió del contingut i estabilitat del professorat) i vetllar perquè l'organització i l'accés als estudis universitaris es basin en el contingut essencial del dret a l'educació com a transmissió de coneixement, més enllà de la possible utilitat d'aquests coneixements per a la inserció de l'estudiant en el món laboral (preu màster habilitador, bonificació majors 65 anys, segones titulacions, etc.).

61. Posar en marxa un pla integral de beques que permeti garantir una equitat efectiva en l'accés i la continuïtat dels estudis universitaris que prevegi les despeses associades a la mobilitat i la cobertura de necessitats, tot establint mesures específiques per evitar el frau. Promoure que es cobreixin tots els estudis postobligatoris i, per tant, incloure el pla a partir de les formes no obligatòries d'estudi (a la finalització d'ESO i batxillerat). Dotar les beques salari amb el salari mínim interprofessional. Desvincular les beques del rendiment acadèmic.

62. Posar en marxa un sistema previ a l'accés universitari, d'orientació i mentoria que posi a l'abast de les persones interessades tots els recursos disponibles. Millorar la difusió de les beques existents per evitar que estudiants que hi tinguin dret no en gaudeixin.

63. Més enllà de la possible inequitat en l'àmbit econòmic, fer un estudi intersectorial que inclogui desigualtats que es produeixen en l'àmbit universitari des de perspectiva de gènere (assetjaments, distribució de càrregues, participació d'òrgans de govern, baixes maternitat/paternitat estudiants), minories (bonificacions i incentius per a col·lectius no presents a la universitat) i estructura familiar (bonificació monoparentals), entre d'altres.

64. Elaborar protocols d'intervenció respecte de tot tipus de violència que es produeixi en l'àmbit universitari.

65. Garantir la difusió i l'aplicació dels protocols existents per atendre les necessitats educatives especials en l'accés a la universitat, incloent-hi els serveis d'assistència personal quan es requereixin i la plena accessibilitat, i també per a una adequada inclusió de la diversitat mentre es cursen els estudis universitaris en totes les universitats catalanes i especialment també en les pràctiques formatives.

66. Vetllar pel respecte a la llibertat de càtedra del professorat i pel respecte a la llibertat d'expressió de l'alumnat a l'aula, entesa de la manera més àmplia possible, com a garantia del dret a l'educació universitària.

67. Prendre mesures per assegurar la derogació del Reglament de disciplina acadèmica vigent en l'àmbit estatal (predemocràtic) i aplicable a Catalunya.

- **L'accés al lleure educatiu en condicions d'equitat**

(vegeu propostes en l'apartat corresponent als drets dels infants).

Objectiu 3. Dret al treball

El dret al treball és un dret de ciutadania que incorpora, d'una banda, el reconeixement de l'individu (el treballador o treballadora), però també del subjecte polític (el sindicat), que representa un projecte global de reformulació de les relacions socials, amb l'objectiu de garantir unes condicions de treball suficients, amb un salari digne en un entorn saludable i sostenible.

Els drets humans laborals reconeixen el dret al treball, a triar-lo lliurement i a realitzar-lo en condicions d'equitat i satisfactòries, amb una retribució que garanteixi una existència digna i la protecció per desocupació. De manera similar, el dret a unes condicions de treball justes, que també comprèn els drets de la família, té tres manifestacions principals: la lluita contra la discriminació, les bretxes salarials i la suficiència.

Els drets humans laborals també inclouen el dret a la seguretat social, a fundar sindicats i a sindicar-se. L'exercici del dret de vaga, el dret al descans, a les vacances i a gaudir del temps lliure també són drets laborals inherents a les persones. Es tracta de drets irrenunciables, exigibles en tot moment i progressius.

El grau de compliment del dret al treball es pot mesurar en termes d'estabilitat a la feina, qualitat de l'ocupació i nivells de protecció social, i també en l'exercici de la llibertat sindical per incidir-hi. La degradació d'aquests elements deriven en precarietat laboral i de vida i està determinada per la flexibilitat imposada i l'externalització del risc empresarial a unitats cada cop més petites i subordinades, fins arribar al fals treball autònom. Això va associat als atacs a la llibertat sindical i al qüestionament i afebliment de la seva funció.

Les propostes que es detallen a continuació s'han d'abordar des de la lògica de reconstitucionalització dels drets laborals per garantir els principis de l'estat social ja previst en la mateixa Constitució. Corresponen, en essència, des del punt de vista de reforma legislativa, al Govern de l'Estat i les Corts Generals, raó per la qual es demana a la Generalitat que tingui un paper actiu d'impuls d'aquestes reformes i assumeixi les que estatutàriament li corresponen.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ Protecció, qualitat i igualtat del dret al treball

1. A escala internacional i europea, el Parlament de Catalunya i el Govern de la Generalitat han de demanar a les autoritats de l'Estat:

1.1. Ratificar la Carta social europea (revisada) i l'adhesió al Protocol que permet al Comitè Europeu de Drets Socials avaluar-ne el grau d'aplicació.

1.2. Promoure l'aprovació d'una directiva europea que determini les condicions de treball que permetin la plena transparència de la situació de persones assalariades o autònomes.

1.3. Ratificar el Conveni 189 de l'OIT sobre treball domèstic.

1.4. Promoure un nou contracte social en el si de l'OIT que actualitzi les normes del treball digne arreu per fer front als nous reptes que s'obren sobre el treball al món, com ara el canvi climàtic, la digitalització dels sistemes productius i de distribució, i la desregulació.

1.5 Promoure el tractat vinculant sobre empreses transnacionals i drets humans de l'ONU.

2. Per millorar la protecció social de les persones desocupades, cal:

2.1. Garantir la funció de substitució del salari de la prestació d'atur contributiva incrementant-ne els percentatges i els topalls de la quantia mensual i també allargant-ne la durada (mínim sis mesos i màxim tres anys).

2.2. Garantir que les persones de més de cinquanta anys beneficiàries de la protecció social per desocupació puguin cotitzar per jubilació i garantir que les persones autònomes de més de cinquanta-cinc anys tinguin un règim jurídic similar als dels treballadors per compte d'altri.

2.3. Agilitar i fer efectiva la Llei de renda garantida de ciutadania.

2.4. Individualitzar l'atenció a les persones en situació de cerca de feina, especialment dels col·lectius amb més dificultats, i augmentar els recursos dels serveis públics d'ocupació i de les entitats sense ànim de lucre amb projectes destinats a aquesta finalitat. A aquests efectes, incorporar la figura del tutor individual dels serveis públics d'ocupació, encarregat d'acompanyar les persones en cerca d'ocupació.

3. Integrar la formació professional inicial i per a l'ocupació:

3.1. Reforçar el dret a la formació en el treball i la relació de la formació professional amb la realitat de l'empresa.

3.2. Establir suports per a persones amb discapacitat en les accions de formació professional ocupacional dels programes generals per a persones aturades o per a la millora de l'ocupació i de formació contínua de persones en actiu (a través dels serveis d'inserció laboral i dels programes de treball amb suport).

3.3. Promoure la inclusió en la negociació col·lectiva i la participació de les organitzacions empresarials i sindicals en el govern de les polítiques de formació professional.

3.4. Articular la formació professional dual a través de la contractació laboral, derogar el Reial decret 1529/2012 i establir mesures per evitar el frau i l'explotació laboral.

4. Dotar de caràcter representatiu el Consell Assessor per al Desenvolupament Sostenible, que assessora el Govern de Catalunya en relació amb les polítiques i actuacions que tinguin incidència sobre el desenvolupament sostenible.

5. Modificar la legislació laboral vigent per:

5.1. Causalitzar la contractació, combatre el frau i desincentivar la contractació temporal i parcial no estructural. En aquest sentit, cal evitar les successions abusives de contractació temporal, i també els sistemes de

bonificacions a les empreses basats en l'ocupació i, pel que fa a les administracions públiques, cal evitar la utilització de la figura del personal interí per a la dotació de places estructurals.

5.2. Reformular i reconfigurar la contractació a temps parcial a través de, per exemple, l'eliminació de les hores complementàries i descartar el principi de subsidiarietat de l'extinció del contracte i les formes d'extinció contràries al Conveni 158 de l'OIT.

5.3. Evitar l'ús fraudulent de la subcontractació.

5.4. Regular les fórmules que garanteixin l'aplicació del conveni sectorial de referència de l'empresa contractista en les empreses que aquesta subcontracti.

5.5. Garantir que la Inspecció de Treball faci el control i el seguiment del registre horari del personal treballador a les empreses. A aquest efecte, augmentar la ràtio de personal inspector de treball en relació amb el nombre de persones treballadores per equiparar-nos als estàndards europeus.

5.6. Universalitzar els plans d'igualtat a les empreses i establir la figura de responsable sindical d'igualtat a l'empresa.

5.7. Combatre la bretxa salarial, la discriminació i la violència de gènere mitjançant mesures efectives com ara l'eliminació dels elements de configuració de les classificacions professionals o de l'actual model de conciliació de la vida laboral i familiar a través d'una auditoria de transversalització de gènere.

5.8. Abordar els efectes de les noves tecnologies sobre les relacions laborals i, en especial, les formes d'economia de plataforma i col·laborativa.

5.9. Fer efectiu el dret al descans garantint el dret a la desconexió un cop acabada la jornada laboral, i també els criteris de distribució de les hores de feina establerts per l'OIT.

5.10. Reforçar el caràcter vinculant de les clàusules socials de caràcter laboral en la normativa de contractació pública i derogar l'actual Llei de desindexació.

▪ Salut en el treball

6. Millorar la salut en el treball a través de les accions següents:

6.1. Incidir en la qualitat de l'ocupació i la participació dels treballadors en qüestions d'organització del treball.

6.2. Revisar el model de mútues d'accidents de treball per reforçar-ne el caràcter públic i augmentar el control de la seguretat social i millorar la participació dels representants sindicals.

6.3. Reforçar la independència dels serveis de prevenció.

6.4. Abordar la prevenció de riscos laborals amb perspectiva de gènere i de vulnerabilitat, i també implementar les polítiques que estableix el Pla

estratègic 2014-2020 de la Unió Europea i avaluar el compliment dels objectius que fixa l'Estratègia 2007-2012 de la Unió Europea.

6.5. Abordar el debat de la conciliació personal i/o familiar.

■ **Llibertat sindical i defensa dels treballadors**

7. Garantir el dret de vaga i la llibertat sindical a través de:

7.1. La revisió o la derogació de l'article 315 del Codi penal i els articles de la Llei orgànica de seguretat ciutadana que col·lideixen amb l'exercici dels drets fonamentals.

7.2. Acordar, en situació d'absència de conflicte, els serveis mínims sectorials per a les convocatòries de vaga entre el Govern i les organitzacions empresarials i sindicals més representatives.

8. Reconèixer la legitimitat de les organitzacions sindicals i empresarials que tinguin el caràcter de més representatives a exercir el dret a la concertació i al diàleg social promovent els marcs que permetin fer-ho efectiu en les qüestions de transcendència socioeconòmica.

9. Adequar la legislació relativa a la representativitat sindical a la realitat del treball en empreses petites i micro, acordant amb les organitzacions sindicals les fórmules ad hoc que permetin a les persones treballadores d'aquestes empreses participar de l'elecció de representants sindicals i exercir els drets corresponents.

10. Promoure i impulsar convenis de col·laboració entre les organitzacions sindicals catalanes i les d'altres països per a la realització i el seguiment dels drets humans laborals i contribuir a consolidar les confederacions sindicals internacionals.

11. Promoure etiquetes socials que informin de les condicions de treball en què s'elaboren els productes.

12. Establir l'obligatorietat de les memòries de responsabilitat social corporativa, amb participació dels representants laborals.

13. Garantir la tutela judicial efectiva a través de les accions següents:

13.1. Modificar els articles de la normativa processal i de la jurisdicció social que dificulten la tutela judicial efectiva.

13.2. Reformar l'actual Llei concursal per afavorir preferencialment els treballadors i establir l'obligatorietat de la continuïtat de l'empresa quan sigui rendible.

13.2. Formar la judicatura d'acord amb els estàndards internacionals de protecció dels drets humans.

14. Modificar la legislació laboral per:

14.1. Fer prevaler el conveni sectorial sobre el d'empresa i recuperar la ultraactivitat dels convenis.

14.2. Garantir i dotar de força vinculant la negociació col·lectiva en el sector públic i a les administracions públiques.

14.3. Garantir una protecció efectiva contra l'acomiadament sense causa a través de les accions següents: augmentar les indemnitzacions, recuperar els salaris de tramitació, ampliar els supòsits de nul·litat i conseqüent readmissió, garantir la readmissió en tot cas per a situacions o col·lectius específics, garantir el dret a la readmissió o l'acomiadament amb indemnització en cas que aquest sigui improcedent, i recuperar l'autorització administrativa prèvia dels ERO per l'autoritat laboral.

14.4. Definir de manera clara l'alienitat que diferencia el treball assalariat de l'autònom per evitar la situació dels falsos autònoms.

▪ **Explotació laboral, treball forçós i treball irregular**

15. Augmentar els efectius de la Inspecció de Treball d'acord amb els estàndards de l'OIT i reforçar la lluita contra el frau en la contractació temporal i a temps parcial i contra les formes de treball irregular i l'explotació laboral.

16. Adoptar les mesures següents per combatre l'explotació laboral:

16.1. Endurir les penes de les societats mercantils o empresarials que trafiquen amb persones o les exploten laboralment.

16.2. Sensibilitzar la societat respecte de les situacions d'explotació laboral, en especial el treball domèstic.

16.3. Donar suport a les víctimes d'explotació laboral i a les persones denunciants.

▪ **Treball agrícola temporal**

17. Les persones que treballen al camp amb caràcter temporal, que majoritàriament pertanyen a tercers països, es troben en una situació d'especial vulnerabilitat que justifica que, a banda de gaudir de les mesures anteriors, se n'hi dediquin d'específiques com ara:

17.1. Gaudir d'albergs dignes on allotjar-se durant la campanya de treball al camp.

17.2. Reforçar els punts d'assessorament i d'atenció per persones temporeres i crear una unitat mòbil d'informació. Així mateix, el Servei d'Ocupació de Catalunya hauria d'establir una unitat dedicada a la informació a les persones temporeres.

17.3. Garantir l'accés al padró als municipis de residència temporal efectiva.

17.4. Promoure una modificació de la Llei d'estrangeria respecte a l'obtenció del permís de treball i residència per arrelament laboral.

17.5. Garantir l'accés universal a la sanitat i l'atenció mèdica als campaments i a les concentracions de treballadors per a totes les persones en actiu o a

la recerca de feina, tinguin permisos de residència o no, i posar en marxa una unitat mòbil de salut.

17.6. Implementar, la patronal agrària, tots els punts del conveni agrari i garantir-ne el compliment en tots els acords (preu /hora, preu dies no treballats per motius aliens als treballadors, allotjament, desplaçaments, baixes, etc.).

17.7. Introduir en el conveni agrari d'un protocol contra l'assetjament sexual a les dones temporeres per posar fi a la impunitat de les persones agressores, i també mesures per la igualtat efectiva homes-dones en l'àmbit del conveni.

17.8. Respectar el dret al descans, que sovint es veu vulnerat.

Objectiu 4. Dret a l'habitatge

El dret a accedir a un habitatge digne i assequible no està garantit a Catalunya amb relació a nombroses persones. Hi ha persones que no en poden assumir el cost econòmic, que viuen en habitatges que no estan adaptats a la seva situació de mobilitat reduïda, derivada del seu estat de salut o de l'edat; persones que viuen en infrahabitatges o en situació de sobreocupació; persones que viuen en pensions, hostals, habitacions de relloguer o habitatges compartits, en què el dret al respecte a la vida privada i familiar o el dret a la salut, entre d'altres, també es veuen certament qüestionats.

També és cada cop més freqüent el cas de persones que ocupen habitatges sense disposar del títol habilitant corresponent, amb la consegüent situació d'exclusió residencial a què dona lloc la mateixa inseguretat jurídica en la tinença de l'habitatge i la manca d'accés als subministraments bàsics. Finalment, cal advertir que la concepció de l'habitatge com a bé d'inversió i no com a dret bàsic, que s'ha intensificat després dels pitjors anys de la crisi econòmica, està donant lloc a situacions d'assetjament i/o de pressió, sobretot envers arrendataris d'habitatges, motivades per la creixent especulació immobiliària i urbanística, que posen molt en qüestió el dret a gaudir d'un habitatge de forma pacífica, segura i estable.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ Mesures prioritàries

1. Partint del reconeixement del dret a l'habitatge com a un dret subjectiu, cal establir normativament obligacions de resultat, d'una banda, quant a l'increment del parc d'habitatges destinat a polítiques socials, i la seva afectació a aquest ús; i, de l'altra, quant a la garantia d'accés a un habitatge social, especialment en les situacions d'emergència social i econòmica, de manera que totes les persones que acreditin el dret a accedir a un habitatge social puguin exigir l'exercici efectiu d'aquest dret a l'Administració competent i, si escau, també judicialment.

2. És imprescindible incrementar la despesa pública en matèria d'habitatge i assegurar-ne, des d'un punt de vista legislatiu, la disponibilitat amb caràcter obligatori. Amb aquesta finalitat, es recomana fer ús de la tècnica de les preassignacions pressupostàries, ja utilitzada en altres països. La determinació de l'import de la despesa pública hauria de tenir en compte les necessitats d'habitatge presents i futures partint de la insuficient, i fins i tot decreixent, inversió en polítiques d'habitatge dels darrers anys.

Les preassignacions pressupostàries reserven un percentatge de les despeses dels futurs pressupostos públics anuals, percentatge que es pot calcular sobre el PIB, per a sectors específics (salut, educació o, pel que ara interessa, habitatge). Aquestes preassignacions són establertes en l'ordenament jurídic vigent (Constitució, Estatut d'autonomia, legislació pressupostària general, etc.), amb l'objectiu de comprometre amb antelació un percentatge de la despesa pública per fer efectius determinats drets.

3. No és possible garantir el ple exercici del dret a l'habitatge de la ciutadania sense seguir el mandat constitucional que obliga els poders públics a regular

la utilització del sòl, tenint en compte la necessitat de garantir el dret a l'habitatge i de lluitar contra l'especulació. Cal, doncs, introduir les reformes legislatives necessàries en la normativa urbanística que assegurin unes polítiques de sòl que, mitjançant el control dels usos del sòl que, al seu torn, repercuteixen en el valor del sòl, garanteixin, amb caràcter general, l'accés a l'habitatge de la ciutadania.

Tot això, sens perjudici de la necessitat de preveure també mesures específiques, com ara la previsió de reserves de sòl per a habitatge protegit, especialment en el sòl urbà consolidat.

La garantia del dret a l'habitatge hauria de condicionar, amb caràcter vinculant, qualsevol actuació en matèria urbanística.

▪ Polítiques de sòl i d'habitatge

4. El dret a l'habitatge no s'exhaureix en el dret a disposar d'un habitacle que compleixi els requisits mínims d'habitabilitat, sinó que aquest dret s'emmarca dins un concepte més ampli com ara el dret a la ciutat, el dret a disposar i gaudir d'un habitatge amb unes condicions adequades a les necessitats de les persones que hi viuen que, al mateix temps, s'insereixi en un medi ambient urbà sostenible. Aquesta premissa s'ha de tenir en compte necessàriament en la planificació urbanística de les ciutats i en qualsevol procés de remodelació urbana.

Cal assumir i donar compliment als principis, a les obligacions i als programes d'acció que contenen la Carta-Agenda mundial de drets humans a la ciutat i la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat. També al que preveu la Nova agenda urbana de les Nacions Unides (Quito, 2016) i al que disposa l'Agenda urbana espanyola de 2019, sens perjudici de les previsions que resultin de l'Agenda urbana de Catalunya, actualment en elaboració.

5. El creixement econòmic no necessàriament comporta la millora del benestar de la ciutadania. Els processos de remodelació i regeneració urbana a les ciutats han de repercutir, en primer lloc, en la millora de la qualitat de vida de les persones residents, de manera que s'eviti en tot moment que la millora urbanística i mediambiental de les ciutats sigui motiu d'expulsió de les persones residents per raó de l'entrada de capital inversor que generi processos de gentrificació i de segregació urbana. Per assolir-ho, és fonamental l'establiment de reserves per a habitatge protegit en sòl urbà consolidat, tant amb relació a les noves promocions d'habitatges com amb relació a les obres de gran rehabilitació d'edificis d'habitatges, la qual cosa permetria frenar l'especulació urbanística que afecta determinades zones de les ciutats.

6. L'aprovació del Pla territorial sectorial d'habitatge esdevé imprescindible i improrrogable, perquè és l'instrument que ha de fer una diagnosi de la situació de l'habitatge a Catalunya que permeti establir i endegar polítiques més estructurals, a mitjà i llarg termini, que tinguin en compte també la necessitat de les generacions futures.

7. En la mesura que el dret a l'habitatge és un dret d'àmbit supramunicipal, cal una actuació conjunta i coordinada de totes les administracions públiques, en col·laboració amb el Tercer Sector, en l'exercici de les competències respectives.

En l'àmbit metropolità de la ciutat de Barcelona, on es concentra la principal demanda d'habitatge social de Catalunya, té una importància especial la necessitat d'abordar la problemàtica de l'habitatge des d'una perspectiva metropolitana.

8. Cal establir normativament l'obligatorietat dels municipis de disposar d'un programa d'actuació urbanística municipal –o, almenys, d'un pla local d'habitatge– per poder concertar polítiques d'habitatge amb l'Administració de la Generalitat que comportin l'aportació de recursos econòmics.

9. Cal afavorir i protegir, des d'un punt de vista urbanístic, l'ús residencial permanent davant d'altres usos del sòl.

10. S'haurien de recollir, analitzar i publicar dades desagregades sobre l'impacte en els drets humans de les polítiques de sòl i d'habitatge, en consulta amb les persones afectades i les organitzacions de la societat civil.

11. Convindria fer una avaluació expost de la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge, amb la finalitat de valorar-ne, entre d'altres, el nivell de compliment i l'impacte quant a la necessitat de garantir el dret a l'habitatge de tota la ciutadania.

12. Posar fi als desallotjaments forçosos dels assentaments humans. Cal adoptar una legislació que reculli les garanties, establertes pel Comitè DESC, que tot procediment de desallotjament ha de complir perquè es consideri que no s'ha produït cap violació de drets humans, com ara fer una consulta a les persones afectades, donar un avís previ al desallotjament, facilitar informació, oferir recursos jurídics i alternatives d'allotjament adequades, entre d'altres.

▪ **Mesures per garantir un parc estable i suficient d'habitatges destinat a polítiques socials**

12. És imprescindible incrementar el parc d'habitatges amb destinació a polítiques socials fins assolir, almenys, el mandat de solidaritat urbana que va establir la Llei 18/2007, de 28 de desembre, del dret a l'habitatge, segons la qual, en el termini de vint anys des de l'aprovació de la Llei, s'hauria d'assolir un parc mínim d'habitatges destinats a polítiques socials del 15% respecte del total d'habitatges existents als municipis que el Pla territorial sectorial d'habitatge defineixi com a municipis de forta i acreditada demanda residencial.

13. Per reprendre la promoció d'habitatges amb protecció oficial, cal l'establiment previ de línies de finançament públic suficients, vinculades a preassignacions pressupostàries.

14. S'han de preveure els mecanismes necessaris per incentivar la concertació de la promoció d'habitatge protegit amb la iniciativa privada.

15. Cal incentivar, mitjançant l'establiment d'una preassignació pressupostària suficient, l'exercici del dret de tanteig i retracte per part de l'Administració envers la transmissió d'habitatges adquirits en processos d'execució hipotecària, com a instrument eficaç per incrementar el parc d'habitatges social arreu del territori que, a més, permet garantir una mixtura social. També, convindria valorar, i si escau regular normativament, l'ampliació dels supòsits en què l'Administració pot exercir els drets d'adquisició preferent

envers altres transmissions d'habitatges, amb l'objectiu de destinar-los a polítiques socials d'habitatge.

16. Cal legislar sobre la corresponsabilitat que el sector financer i els altres operadors privats, i molt especialment la SAREB, haurien d'assumir amb relació a la necessitat de garantir el dret a l'habitatge de tota la ciutadania, i establir la destinació obligatòria a lloguer social de part del parc immobiliari de què disposen, d'acord amb la funció social del dret de propietat, amb la previsió de mecanismes de control i el corresponent règim sancionador en cas d'incompliment.

17. L'Administració ha d'actuar administrativament davant de la desocupació permanent d'habitatges de forma injustificada, atès l'incompliment de la funció social del dret de propietat. Prèviament, cal oferir les mesures de foment necessàries per incentivar la posada en el mercat de lloguer dels habitatges desocupats a través, per exemple, de subvencions per a la rehabilitació, de l'establiment de beneficis fiscals i mitjançant la millora dels programes de cessió d'habitatges desocupats.

18. Els habitatges destinats per l'Administració a polítiques socials, tant si són resultat de processos de nova construcció o de rehabilitació com si s'obtenen per altres vies, resten afectats a la prestació del servei d'interès general que constitueix la necessitat d'assegurar un habitatge digne i adequat per a tota la ciutadania.

Consegüentment, no poden ser alienats per l'Administració ni tampoc cedits a tercers que no pretenguin garantir el dret a l'habitatge des d'un vessant social.

19. El termini de qualificació dels habitatges amb protecció oficial hauria de ser indefinit, la qual cosa permetria garantir un parc estable d'habitatges destinat a polítiques socials i evitar la patrimonialització de les plusvàlues que es poden generar amb la venda d'habitatges un cop extingit el règim de qualificació de l'habitatge.

La qualificació d'un habitatge com a protegit comporta, mentre sigui vigent la qualificació, la subjecció als drets d'opció i de retracte establerts legalment en favor de l'Administració, la qual cosa permet garantir un control de les transmissions, alhora que contribueix a incrementar el parc públic d'habitatges.

20. L'Administració ha de garantir un major control públic amb relació a la destinació dels habitatges a polítiques socials, per assegurar que l'habitatge protegit es destini a la residència habitual i permanent de la persona adjudicatària, i iniciar en cas contrari les actuacions administratives o judicials que escaiguin.

21. Cal disposar d'un inventari actualitzat de l'estat d'ocupació dels habitatges de titularitat pública i d'aquells altres de titularitat privada que són gestionats per l'Administració per destinar-los a polítiques públiques d'habitatge.

▪ **Mesures per afavorir l'accés i el manteniment de l'habitatge, especialment amb relació als col·lectius més vulnerables.**

22. L'Administració hauria de promoure l'accés a l'habitatge social, preferiblement en règim de lloguer, sens perjudici de promoure altres formes de tinença, com ara la masoveria urbana, la propietat compartida, els

habitatges tutelats o amb serveis específics, en funció de les necessitats dels col·lectius als quals vagin adreçats.

23. Cal garantir la transparència i l'accés a la informació pública en l'accés i en l'adjudicació dels habitatges socials.

24. Sense menystenir els principis d'igualtat, lliure concurrència i transparència, que necessàriament s'han d'observar en tot procediment d'adjudicació d'habitatges protegits, cal prestar una atenció especial a les persones i col·lectius més vulnerables, i establir i executar les reserves d'habitatges necessàries per a contingents especials.

25. S'ha de promoure una col·laboració més estreta amb el Tercer Sector, sobretot amb relació a la gestió del parc social d'habitatges, que permeti una millor atenció i acompanyament social als col·lectius més vulnerables.

26. També cal introduir la perspectiva de gènere en l'accés a l'habitatge i en la promoció i l'adjudicació dels habitatges socials.

27. Les administracions haurien de disposar de programes d'actuació que incloguin mesures d'acció positiva en favor de col·lectius vulnerables i accions protectores si es produeixen situacions de discriminació o d'assetjament.

28. Cal mantenir i potenciar les subvencions públiques per al pagament del lloguer que permetin a les persones més vulnerables assumir el cost econòmic del manteniment de l'habitatge habitual i evitar-ne la pèrdua.

29. Les administracions haurien d'oferir serveis d'assessorament en matèria d'arrendaments urbans i de mediació entre propietaris d'habitatges i les persones arrendatàries o ocupants sense títol habilitant, per intentar resoldre extrajudicialment els conflictes que puguin sorgir i per afavorir l'assoliment d'acords de lloguer social.

30. Cal mantenir i potenciar les subvencions públiques per a la realització d'obres de rehabilitació d'edificis d'habitatges, i també les adreçades a la rehabilitació, reforma i adequació d'habitatges per a les persones que no disposen d'ingressos econòmics suficients o amb mobilitat reduïda, prestant una atenció especial a la millora de l'accessibilitat.

31. La determinació per part de l'Administració de la renda del lloguer dels habitatges socials s'ha d'establir atenent a la situació socioeconòmica de les persones adjudicatàries dels habitatges, especialment tenint en compte el còmput del cost dels subministraments bàsics per evitar situacions de pobresa energètica.

32. Quan es tracta de col·lectius vulnerables, l'adjudicació d'un habitatge hauria d'anar acompanyada de la formalització d'un contracte social, en què, entre d'altres, es fomenti la inserció laboral de les persones adjudicatàries. En tot cas, la permanència a l'habitatge social hauria de ser periòdicament revisada, a fi de comprovar que es manté la situació de necessitat d'habitatge.

33. Cal introduir les modificacions necessàries en la llei procedimental judicial i hipotecària per aconseguir una segona oportunitat per a la persona deutora de bona fe immersa en una situació de sobreendeutament relacionada amb l'habitatge habitual que sigui real i efectiva i que garanteixi en tot moment el dret a l'habitatge.

34. S'ha de garantir plenament el dret de defensa de les persones afectades per la vulneració del seu dret a l'habitatge, mitjançant el reconeixement del dret d'accés a la justícia gratuïta, sense exclusions i amb relació a tots els tràmits, peticions i actuacions davant organismes, jutjats i tribunals nacionals o internacionals en defensa dels seus drets.

35. Cal abordar i donar solució a la problemàtica d'accés a l'habitatge de les persones sense llar, com a element imprescindible per poder resoldre, des d'un punt de vista integral, la seva situació d'exclusió social.

36. S'han d'oferir alternatives d'allotjament adequades a les persones que viuen en assentaments precaris o considerats il·legals i afavorir-ne la inclusió social.

37. S'ha de garantir el dret a l'habitatge a les persones amb necessitats de protecció internacional a Catalunya, impulsant campanyes de sensibilització i programes que en possibilitin l'accés al mercat privat d'habitatges de lloguer, alhora que prevegin les reformes normatives necessàries que reconeguin el seu dret a accedir a un habitatge social, atenent a la seva situació de vulnerabilitat.

38. Cal garantir una solució residencial a les persones que, com que no tenen regularitzada la seva situació legal a Catalunya, veuen vulnerat el seu dret a l'habitatge.

39. S'ha d'establir normativament un pla de xoc per donar resposta a les situacions d'emergència residencial motivades per la pèrdua de l'habitatge o altres causes greus de necessitat d'habitatge que prevegi obligacions de resultat envers els poders públics quant al proveïment d'una solució residencial, les conseqüències legals de l'incompliment i l'exigibilitat dels drets per part de les persones afectades. Aquest pla de xoc hauria de preveure, almenys, el següent:

- Un sistema àgil de valoració i resolució de les situacions d'emergència que no excedeixi el termini màxim d'un mes.
- Recursos residencials temporals adequats, com ara habitatges de curta estada, per donar resposta a la necessitat de reallotjament temporal o d'urgència mentre no estigui garantit el reallotjament definitiu de les persones afectades.
- Valorar la revisió de la normativa processal i del protocol d'actuació subscrit entre el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, l'Administració de la Generalitat de Catalunya i els col·legis de l'advocacia, amb la finalitat de garantir l'actuació prèvia de l'Administració i el reallotjament de les persones afectades abans que es produeixi la situació de llançament, la qual sempre hauria de ser assenyalada pel jutjat amb l'antelació suficient i amb la indicació del dia i hora exactes en què es preveu executar.
- La disposició d'un nombre d'habitatges suficient per garantir el reallotjament definitiu de les persones afectades per una situació d'emergència residencial.

▪ **Mesures per incidir en el mercat privat d'habitatges**

40. L'establiment de polítiques de sòl que tinguin per prioritat la garantia del dret a l'habitatge i que puguin afavorir la disminució dels preus de l'habitatge, en especial el de lloguer.

41. Assolir una normativa estable en matèria d'arrendaments urbans que estableixi una durada prou àmplia dels contractes de lloguer que garanteixi una estabilitat residencial a les persones arrendatàries.

42. Condicionar els beneficis fiscals de què disposen determinats arrendadors, com és el cas de les societats anònimes cotitzades d'inversió immobiliària (SOCIMIS), i l'accés a subvencions públiques a l'establiment de preus de lloguer assequibles.

43. Fer un estudi rigorós per determinar la incidència dels habitatges d'ús turístic en l'increment dels preus de lloguer de l'habitatge i establir-ne la regulació que escaigui.

44. Avaluar la viabilitat i l'eficàcia d'establir normativament limitacions en la determinació dels preus de lloguers dels habitatges privats.

▪ **Recomanacions per fer un seguiment sobre el compliment de les mesures proposades**

45. A l'efecte de poder fer el seguiment corresponent, caldria establir primerament un calendari per a l'execució dels diferents objectius i mesures descrits en aquest pla de drets humans. Posteriorment, caldria establir una avaluació periòdica dels objectius assolits, amb un compromís de les administracions públiques competents d'informar amb caràcter periòdic sobre el nivell d'assoliment dels objectius/mesures proposades i, si escau, d'informar també sobre les dificultats que puguin sorgir en la consecució dels objectius fixats.

46. Cal un pacte o pactes entre administracions públiques, sector privat i Tercer Sector per fer possible l'avenç real en aquests objectius. Les entitats del Tercer Sector, comissions i/o plataformes ciutadanes han de contribuir, amb les seves aportacions, a l'hora d'avaluar el nivell d'assoliment dels objectius establerts en el Pla de drets humans i d'execució de les mesures proposades.

Objectiu 5. Dret a una ciutat harmoniosa i sostenible

La ciutat és el resultat d'una vida col·lectiva. El dret a una ciutat harmoniosa i sostenible implica la construcció d'un espai que preservi i contribueixi a la dignitat de totes les persones que l'integren, un espai inclusiu i participatiu que possibiliti la realització d'altres drets com ara al treball, la salut, l'educació i l'habitatge. Un dels instruments per construir aquest espai és l'urbanisme.

A Catalunya hi ha el compromís de nombrosos municipis i de la Generalitat en programes d'acció per aconseguir un desenvolupament urbà sostenible, en la línia dels criteris establerts per l'ONU en la conferència Hàbitat III de Quito. Tanmateix, la ciutat manté una forta perspectiva especulativa i mercantilista per als inversors, com a generadora de beneficis econòmics, que dificulta afrontar-lo des d'una òptica social i humana. El planejament actualment es mou exclusivament d'acord amb interessos privats i necessitats que no atenyen el conjunt de la societat.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

Pel que fa a la **participació en l'elaboració dels instruments de planejament i en els projectes**, s'han de donar les següents circumstàncies perquè sigui efectiva:

1. Les activitats previstes en els programa de participació ciutadana han de permetre un debat i un diàleg autèntic sobre les propostes. En aquest sentit, s'han de crear tallers participatius adreçats de forma desagregada a col·lectius més vulnerables (dones, infants, gent gran, persones immigrants i persones amb pocs recursos econòmics), a banda de les sessions mixtes que hi puguin haver.
2. La informació que es posi a disposició de les persones ha de ser clara, entenedora i explicativa. En l'àmbit de l'urbanisme, s'ha de fer un esforç en aquest aspecte, ja que la seva tecnicitat en dificulta la comprensió. D'altra banda, perquè la informació sigui eficaç no pot ser ni contradictòria, ni ambigua, ni imprecisa.
3. S'ha de cercar diàleg i propiciar l'aportació d'experiències per part de les persones que hi participin, per acostar les decisions a les necessitats de les persones.
4. Aquestes sessions s'han de fer en llocs accessibles, propers a les xarxes quotidianes, amb servei de guarderia o d'atenció a les persones dependents. S'han d'atendre les diferents disponibilitats horàries.
5. S'ha de fer publicitat suficient tant de les sessions informatives com de les facilitats creades per poder participar-hi.
6. Hi ha d'haver el compromís que aquesta participació sigui efectiva, és a dir, que es valorin les aportacions i que se'n motivi la inclusió, i sobretot la no-inclusió, en les actuacions que es duguin a terme per consolidar la confiança que l'Administració no ho fa com un tràmit més. Així mateix, l'Administració ha de fer una valoració sincera i honesta dels suggeriments

i de les alternatives que es presentin per escollir la que sigui més convenient per a l'interès general.

7. Les administracions actuant han de vetllar perquè durant el procés de tramitació d'un pla, les persones puguin accedir en tot moment de forma telemàtica a la documentació.

8. S'ha d'evitar que el tràmit d'informació pública en l'elaboració dels plans coincideixi en temps de vacances, com ara l'estiu o en dies de festes de Nadal. Certament, la disposició addicional desena del Text refós de la Llei d'urbanisme va preveure que els terminis per a la tramitació i la resolució definitiva de les figures de planejament urbanístic i de gestió urbanística s'ampliessin en un mes quan coincidissin totalment o parcialment amb el mes d'agost. No obstant això, és millor que la informació pública es faci en altres períodes de l'any en què no es dificulti l'organització ciutadana.

9. S'ha de garantir l'accés a la documentació que constitueix el pla aprovat inicialment a qualsevol persona que ho demani, encara que s'hagi tancat el tràmit d'informació pública.

10. Quan es tracta de la tramitació de plans territorials, s'han de reforçar la transparència i la participació, tant de les administracions locals afectades com dels particulars. És obvi que tenen implicacions en matèria ambiental, de qualitat de vida, de paisatge, de recursos, de seguretat, i en el patrimoni col·lectiu i particular. Tot i això, no hi ha previstos canals de col·laboració com ara el programa de participació ciutadana ni els consells assessors per als plans d'ordenació urbana municipal. Per aquest motiu, l'Administració de la Generalitat ha de ser especialment curosa a informar exhaustivament, permetre l'aportació de suggeriments i propostes, valorar-les suficientment i, si cal, crear comissions de seguiment formades per tècnics, associacions, entitats i representants de les administracions afectades.

11. S'ha d'incloure la ciutadania en la coproducció i la corresponsabilització de la gestió de la ciutat, preveient-ho en la contractació pública.

12. S'han de reforçar els mecanismes de retiment de comptes en l'execució dels projectes urbanístics.

Per frenar la **pressió de l'urbanisme sobre el territori**:

13. En el planejament s'ha de prestar una atenció especial en la motivació, sobretot quan projecta creixement urbanístic o, fins i tot, si manté el que preveuen plans anteriors, tot i que no ha estat assolit al llarg dels anys de vigència que hagin transcorregut. Es tracta que el creixement respongui a una demanda real i verificada, no que sigui el mateix planejament que la creï.

Així, a tall d'exemple, s'han de revisar, actualitzar o verificar les previsions demogràfiques i les necessitats econòmiques del municipi perquè respongui a previsions i necessitats reals.

14. Així mateix, quan aquestes previsions puguin afectar recursos naturals escassos s'ha d'actuar amb una cautela especial. La impossibilitat d'aconseguir la reparació dels danys ambientals una vegada s'hagin produït, i també el cost que n'implicarà la reparació, en el cas que sigui possible, obliga els poders públics a donar prioritat i eficàcia a la intervenció prèvia

en les actuacions i a l'aplicació d'instruments preventius. Davant de l'existència d'indícis raonables d'afectacions ambientals, les administracions han d'adoptar l'opció més prudent i cautelosa i, alhora, la menys perjudicial.

15. Pel que fa a l'avaluació ambiental dels plans i projectes que puguin tenir efectes significatius sobre el medi ambient, en cap cas no ha de ser un simple acte administratiu formal. L'acord que s'adopti ha de ser la conseqüència d'una anàlisi en profunditat, d'acord amb els objectius de conservació concrets per als terrenys afectats. Per tant, com a regla general, l'autorització ambiental únicament es pot concedir quan es tingui la certesa que l'activitat no produirà efectes perjudicials per a la integritat del lloc. Únicament es poden admetre excepcions quan, malgrat les conclusions negatives de l'avaluació ambiental i la manca de solucions alternatives, s'hagi de fer el pla, programa o projecte per raons imperioses d'interès públic de primer ordre.

16. Al mateix, temps la planificació ha d'incloure una gestió sostenible i eficient dels recursos.

17. En tot cas, s'ha de prioritzar la regeneració i la rehabilitació dels barris existents, el reompliment de buits urbans i la compactació de les ciutats. Per aquest motiu, s'han de cercar els instruments creatius per dignificar i dotar de serveis els assentaments amb dèficits urbanístics.

Quant a l'**espai urbà**:

18. Els instruments de planejament han d'afavorir el policentrisme i fomentar la localització més o menys homogènia de serveis bàsics, equipaments i polítiques socials i implantació de llocs de treball.

19. També han de preveure els usos mixtos per apropar els serveis a les persones.

20. Així mateix, s'ha de tendir a la mixtura social i evitar la segregació social i ètnica.

21. Les actuacions urbanístiques que suposin la renovació i la dotació d'infraestructures dels espais no han de suposar una revaloració que tingui com a efecte l'expulsió de les persones amb rendes més baixes.

22. És necessària una pacificació de la convivència en l'ús i el gaudi dels espais comuns. Per això, s'hi ha de reduir la pressió comercial i garantir el servei a la població resident. S'ha de facilitar un ús de l'espai més universal, per a tothom.

23. S'ha de tendir a la regularització mínima dels espais comuns i dels seus usos. Introduir mesures físiques per facilitar el compliment de les normes de convivència. Treballar en l'educació per compartir aquests espais amb el límit del dany a d'altri. Fer ús de la mediació com a mitjà de resolució de conflictes.

24. Aquests espais han d'evitar la violència contra les persones vulnerables. En aquest sentit, se n'han de millorar les condicions d'il·luminació i el disseny, i també del mobiliari urbà. Han de ser espais inclusius i en l'ús no es poden discriminar determinats col·lectius. S'han d'utilitzar d'altres instruments, a través del seu disseny o d'intervencions mediadores per

aconseguir aquest objectiu. Però, d'altra banda, s'han de sancionar les conductes que malmetin la convivència, però sense estigmatitzar ningú per raó de sexe, edat, raça o estatus econòmic.

25. S'ha d'introduir una gestió dels buits urbans més comunitària.

Amb relació a la **mobilitat**:

26. S'ha d'impulsar l'ús de vehicles no contaminants. Així mateix, s'han de prendre les mesures necessàries tant de disseny de la ciutat com de reglamentació, control i, si escau, sanció en matèria d'ordenació de la circulació per protegir els vianants, que són el col·lectiu més vulnerable.

27. Cal incidir en la necessitat del transport públic, tant dins de la ciutat, en tant que ha de connectar els barris més allunyats, com en relació amb altres poblacions. S'han d'introduir mesures per millorar la integració urbanística i geogràfica i connectar espais exclosos.

28. S'han de millorar els sistemes de finançament del transport públic i introduir tarifes socials per garantir que els títols de transport siguin assequibles per a tothom.

Pel que fa a l'**eficiència energètica** dels edificis i dels habitatges:

29. S'han de preveure formes de finançament imaginatives de les actuacions de rehabilitació amb millora de l'eficiència energètica dels edificis perquè estigui a l'abast de les persones amb menys recursos econòmics i els permeti tant millorar les condicions dels seus habitatges com reduir les despeses per serveis.

30. Estendre el Codi tècnic de l'edificació a les operacions de rehabilitació d'edificis, o si més no, preveure'ls a l'hora de determinar prescripcions.

31. S'han d'incloure en les ordenances d'edificació municipals sistemes per pal·liar els efectes del canvi climàtic a la ciutat, com ara l'enjardinament de les cobertes, les alçades de les construccions o l'ús de vidre a les façanes.

32. S'ha de continuar incidint en un canvi de consciència de valors i d'actituds de la ciutadania.

33. S'han de dissenyar els serveis de la ciutat des del criteri d'estalvi d'energia i d'eficiència energètica.

Objectiu 6. Dret al medi ambient

Totes les persones tenen dret a viure en un medi ambient sa, equilibrat i segur, respectuós amb la salut, d'acord amb els estàndards i els nivells de protecció que determinen les lleis. El dret al medi ambient s'ha de considerar de manera autònoma, a banda de les afectacions que comporta la seva vulneració en altres drets fonamentals com ara el dret a la vida, a la integritat física, a la salut o a la inviolabilitat del domicili.

El dret a un medi ambient adequat inclou el dret a gaudir d'un entorn ambiental segur per al desenvolupament de la persona i té, com a contrapartida, el deure de conservar-lo i l'obligació dels poders públics de vetllar per una utilització racional dels recursos naturals.

Per les seves característiques, aquest dret fa prevaler els interessos col·lectius als interessos privats. En conseqüència, és la societat en conjunt la que és subjecte d'aquest dret en abstracte sens perjudici de les accions que pugui exercir la persona de manera individual.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

Accés a la informació, participació pública i accés a la justícia en matèria de medi ambient:

1. Cal donar a conèixer la informació sobre l'estat del medi i promoure que tots els agents socials i institucionals s'impliquin per assolir els millors nivells possibles de qualitat ambiental.
2. Les administracions han de prendre mesures efectives per permetre l'accés real a la informació ambiental en els terminis previstos. Massa sovint l'Administració pública no dona resposta a les sol·licituds d'informació ambiental i, quan ho fa, gairebé mai no compleix el termini previst legalment.
3. Les administracions públiques han d'incrementar esforços perquè la informació facilitada en el tràmit d'informació pública sigui més didàctica, accessible i intel·ligible. La participació pública en temes de medi ambient no aconsegueix ser tan real i efectiva com hauria de ser. Tot i que els mitjans electrònics han millorat molt la tramesa d'informació, la complexitat tècnica dels plans i dels projectes i l'excés de normativa aplicable són un obstacle real per a la participació pública en l'àmbit del medi ambient.
4. Abans de tramitar un planejament urbanístic amb una incidència ambiental especial, les administracions haurien de tenir en consideració les opinions i els criteris de les persones especialment afectades, per la qual cosa se'ls hauria d'explicar el contingut del pla, els seus possibles efectes ambientals i les alternatives de què disposen.
5. Cal millorar la legislació a tots els nivells (internacional, comunitari i intern), amb l'objectiu de simplificar i unificar criteris per garantir-ne el compliment. L'excés de normativa amb implicacions ambientals dificulta conèixer el marc normatiu aplicable i, en conseqüència, el control que ha de fer l'Administració de les activitats que poden malmetre el medi ambient.

Prevençió i lluita contra la contaminació

6. Per a una correcta gestió ambiental és necessari fer una bona diagnosi del territori de forma coordinada amb el planejament urbanístic. Cal treballar per fer una planificació urbanística correcta de manera que es puguin evitar molèsties produïdes per la proximitat dels habitatges als polígons industrials, explotacions ramaderes o zones d'oci.
7. Cal que les administracions siguin més sensibles als casos de contaminació acústica. Cal dur a terme una actuació inspectora continuada i eficaç per detectar els focus problemàtics amb agilitat perquè no es cronifiquin les molèsties. D'altra banda, cal adoptar mesures que no impliquin únicament sancionar.
8. És imprescindible el compromís dels poders públics per fomentar l'obtenció d'energia a través de recursos més respectuosos amb el medi natural i, alhora, menys contaminants. En tot cas, cal reduir la combustió de combustibles fòssils.
9. Cal prendre mesures eficaces per prevenir la generació de residus i desincentivar l'ús de materials no reciclables.
10. Cal impulsar de manera decidida accions per fomentar l'ús del vehicle elèctric, des de dos vessants: d'una banda, amb ajuts per a la compra i substitució de vehicles convencionals per a aquest tipus de vehicle; i, de l'altra, creant en un termini breu una xarxa suficient de punts de recàrrega.
11. Cal un control efectiu de les emissions de gasos contaminants a les indústries.
12. Cal un marc normatiu específic de la contaminació odorífera. A Catalunya encara no hi ha una normativa reguladora de la contaminació odorífera, tot i que el Parlament de Catalunya va instar el Govern per mitjà de la Resolució 403/XI, de 14 de desembre, a incloure regulacions específiques per combatre els problemes d'olors en el marc de la futura llei de qualitat ambiental.
13. Cal habilitar un espai específic en les respectives pàgines webs de les administracions locals i de les empreses concessionàries del servei d'aigua que contingui tota la informació actualitzada amb relació a la qualitat d'aigua. Cal destacar que les administracions locals i les empreses concessionàries del servei d'aigua han d'informar de manera proactiva, periòdica i detallada de la qualitat de l'aigua subministrada, especialment dels paràmetres que la normativa obliga a verificar.
14. Tot i que a Catalunya ja es disposa d'un marc jurídic concret per evitar la contaminació lumínica, les administracions públiques han de prendre consciència del malbaratament i perjudicis ambientals que pot ocasionar mantenir edificis i equipaments públics il·luminats quan no s'està fent cap ús de les instal·lacions (especialment, els camps esportius).

Protecció i gaudi de l'entorn i dels béns comuns

15. Partir de la premissa que el territori és un bé comú que ha de ser objecte de protecció per a generacions futures.
16. Urbanitzar únicament el sòl suficient per satisfer les necessitats que es justifiquin. No es poden articular raons econòmiques per justificar el desenvolupament urbanístic o el finançament d'infraestructures. Cal

reivindicar la valoració de l'alternativa zero en els projectes urbanístics i ambientals, com una forma d'assegurar la conservació del patrimoni comú davant d'actuacions injustificades.

17. Aprovar urgentment una nova llei de territori que sigui un marc integral en matèria d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge. Cal que incorpori el criteri d'equitat geogràfica com a principi per resoldre els desequilibris territorials existents avui dia a Catalunya, origen de bona part dels conflictes territorials.

18. Els poders públics han de destinar els recursos econòmics necessaris per garantir la protecció del medi i dels seus ecosistemes.

19. Garantir la preservació i la sostenibilitat del territori en els projectes urbanístics i mediambientals, en tant que afecten els drets de les persones, promovent l'ús sostenible del territori i dels recursos en el desenvolupament urbanístic, i protegint els ecosistemes i la diversitat biològica.

20. Incentivar l'adopció d'estils de vida saludables en harmonia amb la natura per mitigar el canvi climàtic.

21. Els poders públics han de garantir en matèria de paisatge la seva evolució harmònica d'acord amb els conceptes d'utilització racional del territori, de desenvolupament urbanístic sostenible i de funcionalitat dels ecosistemes.

22. Analitzar, en la mesura que sigui possible, els nous planejaments i compensar irregularitats existents, si s'escauen. Analitzar-los i garantir-ne el compliment a tot Catalunya.

23. Quan les previsions d'un pla o d'un projecte puguin afectar recursos naturals escassos, s'ha d'actuar amb una cautela especial. La impossibilitat d'aconseguir la reparació dels danys ambientals una vegada s'han produït, i també el cost que n'implicaria la reparació, en cas que fos possible, obliga els poders públics a donar prioritat i eficàcia a la intervenció prèvia en les actuacions i a l'aplicació d'instruments preventius. Davant de l'existència d'indicis raonables d'afectacions ambientals, les administracions han d'adoptar l'opció més prudent i cautelosa i, alhora, la menys perjudicial.

24. L'avaluació ambiental dels plans i els projectes que puguin tenir efectes significatius sobre el medi ambient no ha de ser un simple acte administratiu formal. L'acord que s'adopti ha de ser la conseqüència d'una anàlisi en profunditat, d'acord amb els objectius de conservació concrets per als terrenys afectats. Per tant, com a regla general, l'autorització ambiental únicament es pot concedir quan es tingui la certesa que l'activitat no produirà efectes perjudicials per a la integritat del lloc. Únicament es poden admetre excepcions quan, malgrat les conclusions negatives de l'avaluació ambiental i la manca de solucions alternatives, s'hagi de fer el pla, programa o projecte per raons imperioses d'interès públic de primer ordre.

Protecció i benestar dels animals

25. Cal que les administracions locals o supramunicipals destinin més recursos econòmics per garantir la protecció i el benestar dels animals.

26. Canviar la mentalitat de les administracions locals perquè siguin conscients de la importància d'abordar correctament totes les accions que acaben afectant el benestar dels animals.

27. Tenir presents les obligacions que estableix la normativa de protecció dels animals als municipis.

28. Fer efectiva la col·laboració de la Generalitat de Catalunya amb l'Administració local per poder complir efectivament les obligacions imposades per la normativa vigent en aquesta matèria.

29. Impulsar la modificació normativa, sempre que es proposin mesures adequades i eficaces que serveixen per millorar la situació actual.

Objectiu 7. Dret a la integritat personal

La tortura i els tractes cruels, inhumans o degradants constitueixen un atemptat inacceptable contra la dignitat humana. La seva prohibició és absoluta en l'ordenament jurídic nacional i internacional. A partir de les visites realitzades pels mecanismes de prevenció de la tortura, es conclou que no hi ha maltractaments generalitzats, però sí que se n'han documentat casos aïllats. Tanmateix, no sempre s'adopten mesures per erradicar-los. La majoria dels casos fan referència a interns de centres penitenciaris, seguits pels casos de presumptes maltractaments de persones detingudes en comissaries de la policia catalana i en contextos de reunió i manifestació. Així mateix, també se n'han detectat al Centre d'Internament d'Estrangers.

Per prevenir el maltractament institucional i sancionar-lo quan es produeixi, es proposen les mesures següents.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

Mesures en l'àmbit policial

1. Crear un òrgan independent de la policia encarregat d'investigar els casos de denúncies per maltractament o actuacions desproporcionades, amb l'objectiu de vetllar perquè les denúncies de tortura o maltractament siguin investigades de manera ràpida, completa i independent.
2. Prohibir per llei o normativa interna el reconeixement o la promoció interna dels agents que hagin estat condemnats o sancionats administrativament per delictes de lesions i/o tortura durant el temps en què la condemna o mesura administrativa estigui vigent.
3. Garantir l'efectivitat, el compliment i la incorporació del Protocol d'Istanbul en els àmbits jurídics i sanitaris a l'hora de documentar possibles casos de tortura i maltractaments.
4. Instal·lar sistemes de videovigilància a totes les àrees i els vehicles on transitin o romanguin persones detingudes. Cal garantir que es preservin les imatges quan hi hagi indicis de tortura o tractes inhumans o degradants, i que les persones detingudes, les seves defenses o entitats de drets humans tinguin accés a la gravació de les imatges quan s'utilitzin com a prova en la investigació de les denúncies.
5. Tancar les àrees de custòdia de persones detingudes que no compleixin les mínimes condicions i presentin deficiències, segons l'anàlisi i les recomanacions del Mecanisme Català de Prevenció de la Tortura.
6. Posar en marxa un portal de transparència policial en què es publiquin memòries anuals sobre l'actuació policial i que incloguin estadístiques sobre queixes i denúncies de la ciutadania sobre el tracte de la policia, i sobre les investigacions internes que s'hagin obert arran d'aquestes queixes. Aquest portal també haurà de divulgar la xifra i l'import recaptat d'infraccions administratives de la Llei de seguretat ciutadana per menysteniment dels agents de l'autoritat o per divulgar-ne imatges en les seves actuacions a l'espai públic.

7. Reforçar la formació, inicial i continuada, de manera transversal i pràctica, perquè les forces i els cossos de seguretat integrin el respecte, la protecció i la promoció dels drets humans en les seves funcions diàries, incloent-hi els criteris i els ítems que cal tenir prèviament en compte a l'hora d'avaluar el risc en les intervencions d'ordre públic. La formació ha de contribuir a generar un canvi de consciència i una cultura organitzativa que faci front al corporativisme que representa un obstacle per al retiment de comptes en els casos de mala praxi.

8. Reformar la normativa d'identificació dels agents policials amb funcions d'ordre públic perquè sigui obligatòria a tots els agents policials que desenvolupin aquestes funcions i que s'estableixi una nova tipologia d'identificació, amb una tipografia clara, que sigui visible per davant i per darrere, fins i tot des d'una distància de seguretat, i amb un codi curt, fàcil de recordar.

9. Garantir que les persones que hagin patit maltractaments o violència institucional tinguin accés a un recurs efectiu legal i psicosocial, i que rebin una reparació adequada que inclogui indemnització, restitució, rehabilitació, satisfacció, garanties de no-repetició i reconeixement públic de la mala actuació policial. En aquest sentit, cal incloure el criteri de víctimes de violència institucional en els recursos que hi ha a les oficines d'atenció a les víctimes.

10. Fer públiques de manera proactiva les normes i els protocols policials d'ús de la força i garantir-ne l'adequació als estàndards internacionals de drets humans. Facilitar que persones expertes en drets humans puguin participar en la redacció de les normes i els protocols d'ús de la força policial. Les instruccions hauran de definir clarament els béns jurídics afectats en cada cas i la jerarquia de drets i valors que cal considerar.

11. Fer avaluacions en el si d'òrgans independents i contrastats sobre el caràcter lesiu, la necessitat i la proporcionalitat de les actuacions i sobre noves armes d'ús policial. A més, cal establir períodes de prova del nou armament per avaluar si les normes i els seus usos són els apropiats i responen a les necessitats o que, en cas contrari, es prevegi la retirada del nou armament.

12. Avaluar el funcionament dels mecanismes interns de la Policia de Catalunya per depurar responsabilitats i generar canvis que contribueixin que els responsables de les actuacions policials responguin davant de les autoritats policials i judicials. En aquest sentit, cal facilitar un sistema en el si del cos de PG-ME que permeti als mateixos agents posar en coneixement situacions de mala praxi de manera accessible i confidencial.

13. Prohibir la creació d'arxius d'activistes que incloguin mencions de la seva adscripció ideològica, imatges, ADN. Garantir la traçabilitat i la fiscalització de les bases de dades policials, amb control parlamentari periòdic.

14. Regular l'ús de càmeres de videovigilància per part dels cossos policials, delimitant en quins supòsits es poden gravar imatges, qui les custodia, durant quin termini, quan es poden destruir i com es garanteix el dret d'accés i eliminació per part de la ciutadania afectada. S'hauran de fer públiques les autoritzacions per gravar i el Parlament haurà de poder fiscalitzar les autoritzacions que s'hagin concedit i la seva custòdia i emmagatzematge.

15. En les actuacions d'ordre públic, garantir la tasca i la indemnitat dels professionals de la informació, siguin reporters, càmeres o fotògrafs.

16. Designar una persona interlocutora de la Divisió d'Assumptes Interns dels Mossos d'Esquadra amb les entitats socials, especialment amb les que treballen pels drets humans i la no-discriminació.

Mesures en l'àmbit penitenciari i de justícia juvenil

17. Disposar d'eines i de mecanismes específics per treballar amb les persones internes per a la resolució pacífica de conflictes, i implantar models de tractament basats en la mediació, la reparació i la conciliació. En aquest sentit, cal elaborar un protocol de mediació que contribueixi a la resolució pacífica de conflictes en l'àmbit penitenciari.

18. Articular un mecanisme que garanteixi el dret a la defensa de les persones privades de llibertat, especialment pel que fa a la designació d'una persona lletrada dins del procediment disciplinari, regressió de grau, accés a permisos, i qualsevol altra incidència que resulti de la vida i l'execució penitenciàries.

19. Garantir a les persones internes el dret d'accés a la gravació de les imatges, i també a les seves defenses o entitats de drets humans, quan s'utilitzin com a prova en la investigació de denúncies de tortura i dels tractaments inhumans o degradants.

20. Preservar les imatges en supòsits d'incidents regimentals greus que després es tradueixen en la incoació d'expedients disciplinaris.

21. Garantir una investigació adequada, imparcial i ràpida, si escau mitjançant la creació d'un òrgan independent i especialitzat, en els casos de denúncies per presumptes maltractaments o aplicació de les normes i ordres penitenciàries amb rigor innecessari.

22. Promoure una modificació del marc normatiu penitenciari que enforteixi el respecte dels drets fonamentals, i en particular que limiti el temps d'aïllament, tant en el marc dels primers graus com de les sancions penitenciàries, al màxim de quinze dies que recomanen el Comitè de Prevenció de la Tortura i les Regles mínimes de les Nacions Unides per al tractament de les persones recluses, i també restringir i fer un ús molt excepcional de les mesures de contenció mecànica.

23. Col·locar el número d'identificació del personal funcionari en totes les peces de roba dels uniformes i garantir-ne la utilització.

24. Publicar i facilitar l'accés a les estadístiques, anuals o trimestrals, relatives a les situacions de les morts, denúncies o queixes per presumptes maltractaments per les quals s'hagin obert investigacions internes.

25. Augmentar progressivament la col·locació de càmeres d'enregistrament d'imatge i so als espais on transiten i romanen les persones internes.

26. Fomentar la participació democràtica de persones privades de llibertat, els seus familiars i les entitats de drets humans en l'elaboració de qualsevol pla o mesura que afecti la vida de la població penitenciària.

27. Mantenir i reforçar els sistemes de visites periòdiques i sense previ avís d'organismes independents als llocs de privació de llibertat. Així mateix, les entitats de drets humans han de poder dur a terme visites als centres

penitenciaris, ja que exerceixen un paper decisiu en la prevenció de la tortura i altres maltractaments.

28. Elaborar un protocol de comunicació i atenció a les famílies de les persones internes perquè puguin tenir informació de l'estat del seu familiar de manera adequada, especialment en casos de patiment de malalties físiques o mentals. En el cas de defunció a la presó, cal incloure mesures d'acompanyament i de plena informació de les circumstàncies del decés.

29. Promoure la creació d'un intergrup al Parlament de Catalunya sobre la situació de les presons.

30. Revisar a fons i racionalitzar la normativa interna de la Secretaria d'Institucions Penitenciàries a l'efecte d'adequar-la als nous temps. Mentre no s'apliquin els canvis, s'hauria de ser més flexible en la interpretació de les normes de règim interior.

31. Facilitar formació sobre valors i ètica penitenciària a les persones que presten serveis en el sistema penitenciari català, amb especial èmfasi a les que comencin a treballar a la presó.

32. Millorar la informació sobre l'accés a les prestacions i els recursos a les persones amb un 33% de discapacitat o més.

33. Reforçar la informació relativa al dret de les persones estrangeres privades de llibertat a ser ateses pels representants consulars dels seus països d'origen. En particular, cal contacte permanent amb el cos consular acreditat a Catalunya per fomentar aquesta interacció i facilitar l'obtenció de documentació necessària per a tràmits legals, com ara el passaport.

34. Prendre mesures per evitar l'apatrídia de les persones internes. La manca absoluta de documentació esdevé un greu obstacle per poder executar la pena en condicions d'igualtat amb la resta de població interna.

35. Les persones estrangeres privades de llibertat han de poder disposar d'un intèrpret en els casos en què no es poden fer entendre perquè parlen una llengua minoritària i no entenen cap idioma dels oficials a l'Estat o dels que puguin parlar els diferents professionals o persones internes.

36. Incrementar la presència del Síndic de Greuges als centres penitenciaris per informar dels drets que assisteixen les persones internes.

37. Ampliar les hores que dediquen els professionals del SOJ-P als centres penitenciaris, per atendre sense demora els assumptes de les persones internes subjectes a terminis (procediment disciplinaris, presentació de recursos al JVP).

Mesures en l'àmbit judicial

38. Cal garantir que tant la detenció policial com la presó provisional tinguin la duració mínima i imprescindible per a la finalitat per al qual són adoptades, ja que afecten un dret fonamental com és el de la llibertat individual.

39. Les guàrdies dels jutjats d'instrucció han de ser reals i amb capacitat de rebre declaració de les persones detingudes des del mateix moment en què

conclouen les actuacions (atestat) policials i que la dotació policial estigui en condicions de posar la persona detinguda a disposició judicial.

40. Els jutjats d'instrucció han de respectar la doctrina constitucional i europea respecte a les condicions estrictes en què es pot imposar una mesura provisional de privació de llibertat.

41. Cal oferir formació específica a la judicatura en matèria de drets humans i, en concret, amb relació al Protocol d'Istanbul (Manual per a la investigació i la documentació eficaces de la tortura i altres penes o tractaments cruels, inhumans o degradants), que és el primer conjunt de regles per documentar la tortura i les seves conseqüències.

42. Cal establir mecanismes eficaços d'actuació i de recomanacions a tots els jutjats perquè, quan rebin una denúncia per una situació eventual de violència institucional, ofereixin un tracte adequat a la víctima potencial i investiguin els fets de manera ràpida, especialment pel que fa a la preservació de la prova.

43. Cal elaborar un protocol d'actuació perquè els delictes relacionats amb violència institucional que tinguin lloc dins dels centres d'internament d'estrangers s'investiguin d'una manera eficaç i urgent. En aquest sentit, cal assegurar la pràctica de les diligències necessàries d'investigació, sobretot tenint en compte l'altra probabilitat de deportació de les persones víctimes i testimonis en aquest tipus de situacions, que dificulten o impossibiliten la continuació del procediment judicial.

44. Pel que fa a l'Institut de Medicina Legal i Forense de Catalunya, cal aplicar el Protocol d'actuació medicoforense d'al·legació de tortura o maltractament aprovat l'abril del 2016 pel Consell de Direcció de l'Institut de Medicina Legal i Ciències Forenses de Catalunya (IMLCFC).

Objectiu 8. Dret a la seguretat vital

El dret a la seguretat vital no és un dret que estigui expressament contingut, ni reconegut en el dret positiu català. És un dret en construcció que pretén ser la síntesi en què conflueixen una sèrie de drets, especialment econòmics i socials (a l'alimentació, a l'aigua potable, a l'energia i als subministraments bàsics), que permeten assegurar un conjunt de condicions necessàries de què tota persona ha de disposar per poder desenvolupar la seva vida quotidiana amb dignitat.

En aquest ordre d'idees, es pot assenyalar que el dret a la seguretat vital busca ser el dret de què ha de gaudir tot ésser humà i tota comunitat per disposar i gaudir del més alt nivell possible de benestar físic i mental, de l'accés a béns necessaris per satisfer les seves necessitats vitals bàsiques (alimentació, aigua potable, energia, subministraments bàsics). Un dret que asseguri la inclusió social de tota persona, en contraposició a l'exclusió social que es pateix quan no es té la possibilitat de satisfer les necessitats ordinàries de vida.

D'aquesta manera, com que és un dret en construcció, cal debatre'n i analitzar-ne amb més profunditat el contingut per precisar-ne l'abast i els límits, especialment perquè pugui tenir una naturalesa i una configuració pròpies, relacionades però no condicionades als subdrets que l'integren, i perquè pugui desplegar la seva essència, que busca posar la satisfacció de necessitats vitals mínimes per al desenvolupament quotidià de la vida de les persones com la constant que guiï l'exercici i el gaudi de diversos drets econòmics, socials i culturals que de manera aïllada no han aconseguit desplegar en molts casos el seu contingut.

El dret de tota persona a un nivell de vida adequat per a ella i la seva família és la base a partir de la qual es parteix, i és la que s'haurà d'omplir de contingut en la configuració i la caracterització del dret a la seguretat vital.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret:

Amb caràcter general:

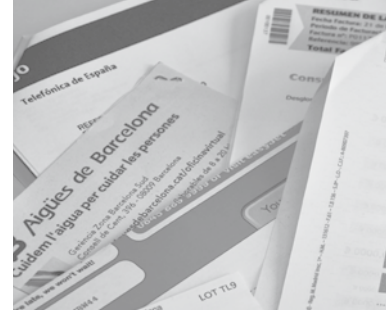
1. Establir quins drets, serveis o prestacions es considera que són els elements que integren i configuren aquest dret. No només el conjunt de subdrets que l'integren, sinó especificitats que en permetin la màxima configuració, el marc mínim que inclou cadascun, i també el seu abast i les seves interrelacions.
2. Reconèixer de manera exprés el dret a la seguretat vital en el sistema jurídic de Catalunya com un tot, no només a partir dels subdrets que el componen, tenint en compte que aquest conjunt de drets serveix per garantir necessitats vitals bàsiques, el desenvolupament quotidià de la vida de les persones amb plena dignitat i la protecció de l'exclusió social, i per l'estreta interrelació d'aquests subdrets l'afectació d'un incideix directament o indirectament en els altres.

Mesures concretes

3. Crear una comissió parlamentària encarregada d'impulsar l'elaboració d'una llei catalana de seguretat vital en què s'estableixin les dimensions d'aquest dret de drets i les funcions dels titulars d'obligacions, dels titulars de drets i dels titulars de responsabilitats.
4. Dotar les administracions públiques de més ajuts i recursos econòmics a fi que puguin donar compliment a la vigent Llei 24/15, de mesures urgents per afrontar l'emergència en matèria d'habitatge i pobresa energètica.
5. Revisar totes les normatives autonòmiques i municipals que afectin la regulació de temes en matèria d'alimentació, aigua potable, energia i subministraments per canviar-ne la consideració com a béns de consum i passar-los a catalogar com a béns comuns que no poden ser tractats des d'un lògica mercantil.
6. Revisar totes les mesures de benestar social, autonòmiques i locals, que promouen el gaudi d'aquests béns des d'un vessant assistencialista i potenciar-ne un enfocament basat en drets.
7. Implementar les mesures necessàries perquè totes les persones que habiten el nostre territori tinguin cobertes aquestes prestacions bàsiques des d'una lògica de necessitats i no només de costos.
8. Revisar les normatives, autonòmiques i locals, que reconeixen aquests drets, però no estableixen clarament els deures que li corresponen a les administracions.
9. Com que es tracta de drets i deures de ciutadania, fomentar mesures que permetin sancionar el malbaratament d'aquests béns comuns.
10. Les administracions han de treballar amb les entitats socials que s'ocupen de l'accés a aquests recursos bàsics sense delegar-los exclusivament l'atenció a les persones en situació de vulnerabilitat.
11. En l'àmbit local, adaptar totes les ordenances municipals referents a l'alimentació, l'aigua potable, l'energia i els subministraments bàsics a la regulació establerta en la Carta europea de salvaguarda de drets humans a la ciutat i, alhora, incorporar les bones pràctiques que s'han implementat amb èxit en altres municipis.

Objectiu 9. Dret a un consum responsable i respectuós amb els drets humans

El consum és una activitat humana que no només pretén satisfer necessitats personals, sinó que també té un impacte social, econòmic, cultural i ambiental. En termes de drets, comprèn el dret a la protecció de la salut i la seguretat de les persones consumidores; el dret a la protecció dels interessos econòmics i socials de les persones consumidores (especialment davant de clàusules abusives); el dret de reparació i d'indemnització dels danys i perjudicis que pateixi una persona consumidora; el dret a la informació i a l'educació en matèria de consum responsable; el dret de participació i audiència en l'aprovació de normes relatives al consum; el dret de representació dels interessos de les persones consumidores a través d'associacions, federacions o confederacions, i el dret a procediments eficaços i àgils per resoldre els conflictes entre les persones consumidores i empreses.

Partint del fet que totes les persones són consumidores, la rellevància del dret al consum responsable i respectuós amb els drets humans està en la seva força com a generador de drets, atès que els seus efectes multiplicadors es traslladen a tota la cadena de producció dels béns i serveis.

Si bé la legislació catalana en matèria de consum utilitza el concepte de *consum responsable*, aquesta definició no inclou explícitament la noció de drets humans ni preveu expressament el dret a un consum responsable i respectuós amb els drets humans. Cal posar els drets humans com a element central del fenomen del consum i garantir-los amb procediments àgils i eficaços de resolució dels conflictes que estiguin a l'abast de totes les persones.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

Mesures administratives

1. Modificar del Codi de consum de Catalunya per:

1.1 Incloure explícitament el respecte als drets humans en la definició de *consum responsable* de béns i serveis.

1.2 Reconèixer expressament el dret a un consum responsable i respectuós amb els drets humans.

1.3 Adoptar mesures específiques per garantir aquest dret a les persones consumidores que formen part de col·lectius especialment protegits per la normativa de consum o que es troben en situació de vulnerabilitat.

1.4 Tipificar com a infracció la comercialització de béns i serveis que comportin una vulneració dels drets humans en tots els processos de producció, comercialització i adquisició.

2. Aprovar un pla o estratègia de foment del consum responsable (Govern de la Generalitat).

3. Garantir la participació de les iniciatives col·lectives lligades al consum responsable, el cooperativisme de consum i les organitzacions de persones

consumidores en els processos de presa de decisions per part de les administracions en tot allò que faci referència al consum responsable.

4. Transformar l'Agència Catalana del Consum i els serveis comarcals i municipals en veritables pols de formació i educació en consum responsable i drets humans.

Les mesures anteriors s'han d'implementar en un termini d'un any o dos. Dins d'aquest termini, la Generalitat i el Parlament de Catalunya han d'adoptar les normes adequades per donar una resposta efectiva a les mancances exposades. Per tant, cal que, en paral·lel als tràmits administratius i normatius, s'estableixin les vies necessàries de seguiment de les actuacions que han de desplegar la Generalitat i el Parlament de Catalunya dins del termini indicat.

Mesures operatives

5. Adoptar mesures que permetin integrar els drets humans i el consum responsable en les polítiques i els procediments de les empreses, i en particular cal que les empreses:

5.1. Revisin les seves polítiques des d'una òptica de protecció dels drets humans i/o de consum responsable de manera integral i transversal.

5.2. Facin estudis d'impacte sobre els drets humans i/o el consum responsable en tots els processos i les operacions.

5.3. Aprovin codis de conducta sobre el consum responsable i el respecte dels drets humans.

5.4. Implementin un sistema de traçabilitat i una etiqueta sobre el consum responsable i el respecte dels drets humans.

6. Fer un control de la informació relativa als processos de producció, comercialització i adquisició de béns i serveis per comprovar que efectivament respecten el principi de consum responsable.

7. Impulsar els mecanismes de resolució alternativa i extrajudicial de conflictes de consum perquè es puguin resoldre de forma àgil i eficaç.

8. Promoure (Escola de Consum de Catalunya) plans formatius específics en consum responsable, consum i drets humans i obligacions de les empreses.

9. Impulsar plans de formació en consum responsable en les escoles i els instituts.

10. Promoure la creació d'espais, la realització de campanyes i la difusió d'informació sobre el consum responsable i els drets humans a mitjans de comunicació públics i privats.

11. Fomentar les iniciatives col·lectives de consum responsable per connectar-les amb l'economia social, verda, solidària i cooperativa.

12. Fomentar el cooperativisme de consum i estimular les iniciatives de l'economia social, d'acord amb els articles 45 i 124 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

El seguiment de les mesures operatives ha de ser de caràcter periòdic i sistemàtic. Aquest seguiment no només ha de ser quantitatiu, sinó que, a més, n'ha de permetre una avaluació qualitativa que faciliti l'anàlisi de l'abast, l'efectivitat i el marge de millora de cada mesura. Aquest seguiment, qualitatiu i quantitatiu, ha de prendre en consideració les característiques pròpies de cada empresa o sector.

A més, l'Agència Catalana del Consum ha de dur a terme campanyes periòdiques de control de la informació sobre els processos de producció, comercialització i adquisició dels béns i serveis, i comprovar que s'adeqüen al principi de consum responsable.

Objectiu 10. Dret a viure amb dignitat el final de la vida

Malgrat que el Tribunal Constitucional no reconeix el dret a la pròpia mort com a dret fonamental ni la plena disposició de cada persona sobre la vida (STC 120/1990, de 27 de juny de 1990), l'Estatut sí que reconeix com a dret estatuari la utilització dels mitjans que redueixin el patiment de la persona malalta, encara que això porti a escurçar el seu temps de vida. En concret, l'article 20 de l'Estatut d'autonomia indica que "totes les persones tenen dret a rebre un tractament adequat del dolor i cures pal·liatives integrals i a viure amb dignitat el procés de llur mort".

Al seu torn, el mes de juliol de 2017 el Parlament de Catalunya va aprovar la Resolució 795/XI, en què es va acordar presentar a la Mesa del Congrés dels Diputats la Proposició de llei de reforma de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, de despenalització de l'eutanàsia i l'ajuda al suïcidi.

Finalment, la Carta de drets i deures del ciutadà en relació amb la salut i l'atenció sanitària (2015) preveu el dret a viure el procés final de la vida d'acord amb el concepte de dignitat.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

En l'àmbit de les cures pal·liatives

1. Protegir els drets de les persones malaltes terminals i afavorir l'organització de les cures pal·liatives, l'avaluació de la pràctica de la sedació i atendre les demandes de necessitats espirituals.
2. Fomentar el document de voluntats anticipades (DVA), mitjançant la difusió general de la seva necessitat, i en particular i en l'àmbit dels CAP, donant informació des de la quotidianitat de la salut i, quan calgui, resolent dubtes i ajudant a emplenar-lo.
3. Prendre en consideració la voluntat de la persona malalta o, en cas que no sigui possible, informar familiars o persones properes de les possibles voluntats anticipades manifestades.
4. Formar adequadament i facilitar l'accés al suport emocional per als professionals que treballin en les unitats de pal·liatius.
5. Desenvolupar estratègies de suport a les famílies i persones cuidadores dels malalts terminals en l'última etapa de la seva vida.
6. Dotar millor els PADES a domicili: fer-los actius per a cada dia de la setmana i estendre'ls arreu i per a tot tipus de població, incloent-hi la pediàtrica.
7. Dotar d'unitats de cures pal·liatives en les institucions d'aguts, però també de crònics i de residències de gent gran.
8. Augmentar la formació en actituds i habilitats de professionals de qualsevol especialitat en situacions de proximitat de la mort per evitar-ne

tractaments fútils i per actuar amb eficàcia contra els símptomes molestos i fins a la sedació quan sigui necessària.

9. Donar suport als comitès d'ètica assistencials (CEA) per ajudar a prendre decisions en aquestes circumstàncies.

10. Fer constar com a objectiu prioritari la lluita contra el sofriment a les institucions: defensar "l'hospital sense dolor" i evitar la insistència en actuacions.

11. Avaluar com és l'ajuda donada a les persones que moren en les institucions. En aquest sentit, cal una auditoria de les UCI de tot el territori per saber quins recursos s'hi destinen, quins pacients s'hi acullen i quines patologies s'hi tracten.

12. Promoure l'esmena de la darrera reforma de la Llei 41/2002, de 14 de novembre, bàsica reguladora de l'autonomia del pacient i de drets i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica, que, en introduir que el representant ha de "vetllar per la vida i la salut del malalt", representa un greu perill d'involució per a les persones malaltes al final de la vida amb poca capacitat per decidir i que preferien ja renunciar als tractaments vitals a partir d'un cert moment. En aquest mateix sentit, cal que el Parlament de Catalunya modifiqui la Llei catalana 21/2000, de manera que quan es faci referència a "vida" no s'entengui només la biològica" i que "salut" inclogui sobretot no patir.

En l'àmbit de l'acompanyament en el final de la vida, l'eutanàsia i l'ajuda al suïcidi

13. Garantir que l'atenció durant el procés de final de vida arribi a totes les persones que es trobin en aquesta situació, independentment del lloc on es trobin, la patologia que pateixin i la seva edat. A aquest efecte, cal:

13.1. Crear la figura d'un professional per canalitzar les necessitats de les persones en processos de final de vida, amb una atenció especial a les persones en situació de vulnerabilitat.

13.2. Crear un sistema d'acompanyament al final de la vida que incorpori la coordinació entre operadors sanitaris, serveis socials, comunitat i associacions

13.3. Dotar d'establiments dignes per morir-hi, confortables, íntims, amb acompanyament, per a les persones que no ho puguin fer a les seves llars. En aquesta línia, crear places específiques de final de vida en hospitals, residències i centres socio-sanitaris i dotar-les adequadament; potenciar llars hospici com a institucions especialitzades en el final de la vida i facilitar l'habitatge cooperatiu i el cohabitatge sènior.

14. Treballar a la comunitat els temes de vellesa, malaltia i mort com a fets naturals perquè deixin de constituir un tabú cultural, incloent-hi campanyes de difusió i sensibilització que donin a conèixer els drets i els deures dels pacients en el procés de final de vida.

15. Donar suport i fer seguiment de la proposició de llei presentada pel Parlament de Catalunya al Congrés dels Diputats per modificar l'article 143 del Codi penal, a l'efecte de despenalitzar la conducta de qui ajudi a morir la

persona que pateixi una malaltia greu que la conduirà necessàriament a la mort o una patologia incurable que li provoqui patiment físic o psíquic greu i que es prevegi que serà permanent.

16. Juntament amb la despenalització d'aquesta conducta, el legislador català hauria de regular el suïcidi mèdic assistit i l'eutanàsia en determinats supòsits, tenint en compte les recomanacions del Comitè de Bioètica de Catalunya. Aquesta legislació també hauria de preveure la llibertat del professional i el seu dret a l'objecció de consciència prèvia.

17. Facilitar que les persones que prenen la decisió de morir a través d'eutanàsia o de suïcidi assistit puguin fer-ho acompanyades de les seves famílies.

18. El control de la qualitat en què es duu a terme el suïcidi assistit o l'eutanàsia hauria de recaure en un organisme independent i plural que actués exposat i fos creïble per a la societat.

19. Corregir el Codi suïcidi vigent avui a Catalunya, per matisar-ne els motius i no considerar tot intent com a signe de malaltia, sinó potser com a decisió lúcida que, com a mínim, convé esbrinar i respectar.

21. Donar formació ètica, jurídica i tècnica als professionals sanitaris davant d'aquesta nova tasca que, tot i que no fa més que completar el seu deure de fer costat la persona malalta fins al final i de no abandonar-la en el seu dolor, requereix un suport explícit.

DEMOGRÀCIA PLURAL

Objectiu 11. Dret a la protesta: llibertat d'expressió, reunió, manifestació i informació

El dret a la protesta es un dret multidimensional que es pot manifestar mitjançant l'exercici de diversos drets (llibertat d'expressió, informació, comunicació, reunió i manifestació), tot i que aquests drets també es poden exercir fora d'un context de protesta civil, amb entitat pròpia, excepte el dret de manifestació, que sí que és inherent a la protesta.

D'aquesta manera, el dret a la llibertat d'expressió comprèn la llibertat d'opinió, el dret a la informació, i la llibertat de rebre i comunicar informacions i idees sense ingerències. En primer lloc, la llibertat d'expressió és el dret de comunicar pensaments, idees i opinions per qualsevol mitjà de difusió. Els estàndards internacionals exigeixen que el dret penal només intervingui en els casos més greus i de manera excepcional. El debat s'ha de permetre, i no es poden confondre declaracions i conductes condemnable moralment, religiosa o ètica amb declaracions susceptibles de sancions penals. En segon lloc, el dret a la informació es refereix a la comunicació de fets i d'opinions a través de qualsevol mitjà. Mentre que la llibertat d'expressió se centra en la manifestació d'opinions, que poden no ser veritat, el dret a la informació requereix que la informació sigui veraç i que s'actui amb la diligència deguda a l'hora de difondre aquesta informació.

L'era digital ha suposat un canvi dràstic en el panorama informatiu i no ha resolt el problema de la desinformació i la propaganda, que actuen com una forma de censura. També ha transformat les manifestacions, que, gràcies a les xarxes socials, es poden convocar i desconvocar d'una revolada.

El dret de reunió o llibertat de reunió o llibertat d'associació és el dret individual de les persones d'agrupar-se i expressar, promoure i defensar les seves idees col·lectivament. Una variant d'aquest dret és el dret de manifestació, consistent en l'expressió pública itinerant exercida per un grup de persones per donar a conèixer les seves reivindicacions.

Aquests drets estan protegits a escala estatal i catalana, però cal destacar la forta protecció que reben a escala internacional, especialment a través de la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH).

No obstant això, casos com el dels cantants Valtonyc o Pablo Hásel, la crema de les fotos del rei, les banderes independentistes a la final de la copa del rei, els llaços grocs (tant penjar-los com despenjar-los), les pancartes als balcons dels ajuntaments amb algun missatge, les manifestacions massives que es convoquen en qüestions de minuts a les xarxes, l'ocupació de l'espai públic per reclamar drets, etc. demostren que l'exercici de la llibertat d'expressió i el dret a la protesta presenten mancances significatives que cal revertir.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret a la protesta

▪ Mesures generals

1. Derogar o reformar la Llei orgànica de seguretat ciutadana i les Lleis orgàniques de reforma del Codi penal de 2015 per ajustar-les als estàndards internacionals.

2. Incorporar mecanismes independents d'investigació i garanties efectives de supervisió i retiment de comptes de l'activitat policial, especialment durant les manifestacions.

3. En coordinació amb institucions públiques, formar la judicatura i les forces i els cossos de seguretat de l'Estat en matèria de drets fonamentals i, en concret, sobre el dret a la llibertat d'expressió, el dret a la informació i el dret de manifestació i reunió, especialment en els aspectes més tècnics.

4. Crear una taula de debat inclusiva centrada en aquests drets i composta, en primer terme, per membres del Col·legi de Periodistes, onegés, advocacia, sindicats i membres d'associacions de periodistes i de la comunitat acadèmica especialitzats en aquests drets per actualitzar les necessitats i proposar-hi respostes, i també per oferir eines als periodistes.

▪ Dret a la llibertat d'expressió

5. Reformar els articles del Codi penal que preveuen condemnes per injúries al rei i contra els símbols de l'Estat.

6. Assegurar la inclusivitat i la pluralitat de tots els gèneres, sectors socials i territoris als mitjans d'informació públics o que reben diners públics a través de l'aplicació de la Llei de la paritat.

▪ Dret a la informació i a la transparència

7. Instar les administracions a facilitar a la ciutadania eines de verificació d'informacions per lluitar contra les intoxicacions interessades, els rumors infundats i la desinformació. Promoure la formació mediàtica de la societat i un marc normatiu més vinculant per combatre aquestes noves amenaces per al dret a rebre una informació veraç.

8. Ampliar els supòsits de desclassificació de documents secrets.

9. Reformar la Llei reguladora dels secrets oficials i clarificar la competència, els motius i el procediment per declarar un secret com a oficial, sense buidar el contingut del dret a la informació.

10. Fer un seguiment de les decisions del Comitè de Nacions Unides d'Aarhus sobre el dret a la informació en matèria ambiental i vetllar perquè, davant dels casos en què es reconegui una vulneració del dret a la informació mediambiental, s'obri un protocol per resoldre i reparar el cas concret i perquè s'adoptin mesures objectives per als casos futurs.

11. Traslladar el model del Conveni d'Aarhus sobre el dret d'informació ambiental i participació ciutadana a altres àmbits i drets fonamentals.

12. Reformar la Llei orgànica del règim electoral general per acceptar missions d'observació electorals en els processos de votació.

13. Reforçar i dotar dels mitjans corresponents les agències de transparència.

▪ Dret de reunió i manifestació

Mesures d'incidència

14. Cal que la Generalitat i el Parlament de Catalunya incideixin a escala de l'Estat espanyol per impulsar la modificació o la derogació de la Llei orgànica de seguretat ciutadana i la Llei orgànica de reforma del Codi penal de 2015 per ajustar-les als estàndards internacionals, especialment per modificar la redacció dels delictes de desordres públics i d'atemptat a l'autoritat, i per concretar les actuacions amb rellevància penal.

15. Cal que la Generalitat i el Parlament de Catalunya incideixin a escala de l'Estat espanyol perquè s'eliminin les restriccions innecessàries en l'exercici del dret de reunió i manifestació, contingudes en la Llei orgànica de seguretat ciutadana i en la Llei orgànica 9/1983, de 15 de juliol, reguladora del dret de reunió, i també les pràctiques dissuasives:

15.1. Eliminació de l'exigència de la comunicació prèvia d'una manifestació en la via pública a l'Administració pública. Així doncs, que s'entengui comunicada una manifestació per la seva comunicació pública (per exemple, via xarxes socials).

15.2. Obligació dels cossos policials a d'estendre una acta en el moment de la identificació de les persones.

16. Cal que la Generalitat i el Parlament de Catalunya incideixin a escala de l'Estat espanyol per prohibir les pilotes de goma, tal com se'n va prohibir l'ús a Catalunya el 30 d'abril de 2014 en el cas dels Mossos d'Esquadra.

17. Revisar a escala municipal de les ordenances del civisme que criminalitzen activitats en l'espai públic.

Mesures de prevenció i formació

18. Fer formació continuada als cossos policials i a la Fiscalia en matèria de drets humans.

19. Fer formació específica i seguiment dels agents policials que utilitzin escopetes de projectils viscoelàstics o de foam i les pistoles elèctriques (Taser).

20. Garantir la rotació dels membres dels grups antiavalots dels Mossos d'Esquadra (BRIMO i ARRO) cada cinc anys, tal com preveia la Resolució de 8 de novembre de 2013 del Parlament de Catalunya, en què es va aprovar la prohibició de l'ús de bales de goma o cautxú per part del Cos de Mossos d'Esquadra ("s'ha de promoure la rotació dels pro-fessionals especialitzats i l'organització de torns i de permanència de tal manera que s'eviti el cansament o la crispació dels agents en les tasques que puguin ser més exigents").

Mesures de transparència

21. Fer publicitat de les instruccions i protocols d'actuació del Cos de Mossos d'Esquadra.
22. Publicar de manera desagregada les dades per les sancions imposades sobre la base de la Llei orgànica de seguretat ciutadana, de manera similar a com es publiquen en algunes policies municipals.
23. Publicar les denúncies als cossos policials amb relació a l'ordre públic: agents sancionats, tipologia d'infraccions/delictes, conseqüències/mesures adoptades, intervenció de la Divisió d'Assumptes Interns (DAI), si s'ha obert un expedient o no, etc.
24. Informar de l'existència d'autoritacions a les unitats policials i la Unitat Central d'Informació en Ordre Públic (UCIOP) dels Mossos d'Esquadra per gravar imatges.
25. Prohibir de manera taxativa els fitxers policials per motius ideològics.
26. Establir salvaguardes legals sòlides per protegir les persones de la intercepció il·legítima de les seves comunicacions i la seva vida privada.

Mesures d'investigació, supervisió i retiment de comptes

27. Pel que fa a l'ús de les imatges captades pels cossos policials en funcions d'ordre públic:
  - 27.1. Fer un control periòdic al Parlament de la Comissió d'Interior per controlar l'ús d'imatges enregistrades pels cossos policials.
  - 27.2. Garantir que les entitats de defensa dels drets humans puguin participar a les comissions de fiscalització.
28. Pel que fa a les instruccions i els protocols d'actuacions dels cossos policials en funcions d'ordre públic:
  - 28.1. La normativa d'actuació dels cossos policials en funcions d'ordre públic ha d'estar redactada de manera que deixi clara la major importància de l'exercici de drets fonamentals per damunt del manteniment de l'ordre públic, i sense emprar conceptes indeterminats i amplis.
  - 28.2. S'ha de preveure que en l'espai públic es pugui garantir l'actuació de la premsa i de les persones professionals de la informació. S'ha de respectar el dret a la llibertat d'expressió de totes les persones manifestants i el dret de la població a la informació, i en particular s'ha de garantir que els periodistes poden fer la seva feina sense interferències injustificades, incloent-hi gravar i difondre informació sobre els successos ocorreguts en les manifestacions, la qual cosa inclou les accions de la policia.
  - 28.3. Revisar els mecanismes de dispersió: prohibició de la utilització dels furgons policials.

- 28.4. Exigir geolocalització i traçabilitat dels projectils mitjançant el codi de l'armament de foam.
- 28.5. Modificar la Instrucció 16/2013, de 5 de setembre, sobre la utilització d'armes i eines d'ús policial, per introduir la prohibició de la utilització del bastó policial de manera indiscriminada per al restabliment de l'ordre públic.
- 28.6. Especificar que no es puguin emprar els bastons policials a les parts sensibles del cos ni en cas de resistència pacífica.
- 28.7. Crear protocols d'actuació/indagació interns que garanteixin que els agents relacionats amb una vulneració de drets no participin en la seva investigació, de manera directa o indirecta, per garantir la no-contaminació i la preservació de proves.
- 28.9. Fer el control parlamentari sobre la normativa d'actuació dels cossos policials, amb la participació de la societat civil i amb la participació del comissari o comissària en cap o els tres comissaris de la prefectura.
- 28.10. Exigir el compliment de la Resolució de 13 de maig de 2014, per la qual s'aprova el Protocol de reparació dels danys per a la indemnització de les víctimes d'actuacions de la Policia de la Generalitat – Mossos d'Esquadra. Garantir que totes les persones accedeixen a recursos de reparació adequats, efectius i ràpids quan per l'actuació de tercers, o també pel funcionariat encarregat de fer complir la llei, considerin vulnerats els seus drets de reunió pacífica, expressió i informació.
29. Crear un mecanisme de fiscalització i control de les comunicacions de Mossos d'Esquadra amb empreses de mediació i seguretat i de control d'accés (especialment relacionat amb el dret a l'habitatge).
30. Fer un control exhaustiu del compliment de les sancions disciplinàries als membres del Cos de Mossos d'Esquadra.
31. Identificar els agents per davant (armilla i casc) i per darrere, i amb una nova numeració més curta i més gran i una tipografia clara.
32. Garantir que quan un agent de policia demana a una persona que participa en una manifestació que li mostri la identificació, aquest agent lliuri a la persona en qüestió un rebut que, entre altres coses, especifiqui el motiu del control d'identitat.
33. Garantir que la incorporació de nou material antiavalot respongui a criteris de necessitat i proporcionalitat.
34. Recuperar el Comitè d'Ètica del cos de Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra.
35. Crear la figura de l'agent referent de custòdia, agent referent/garant del benestar de la persones detinguda. A cada dispositiu, cada nombre determinat de furgonetes hi hauria d'haver un agent responsable.
36. Crear mecanismes independents per denunciar vulneracions de drets per part dels cossos policials.

Mesures de canvis estructurals

37. Prohibir de manera taxativa les identificacions arbitràries i basades en qualsevol tipus de discriminació en l'espai públic.
38. Prohibir de manera taxativa les detencions arbitràries vinculades a l'exercici del dret de reunió i manifestació.
39. Fer publicitat i formació sobre l'aplicació del Protocol d'Istanbul als operadors policials, jurídics i sanitaris.
40. Crear grups d'observació independents que fiscalitzin les actuacions dels cossos policials i dels cossos de seguretat privada.
41. Donar compliment als protocols policials d'actuacions i adequació de conformitat amb els drets humans.

Objectiu 12. Dret a l'autodeterminació informativa (protecció de dades)

Aquest dret es pot definir com el dret de tota persona a decidir sobre la incidència de tercers parts, mitjançant la utilització, essencialment, d'eines tecnològiques, sobre la privacitat i vida domèstica en general, i en concret dret a la protecció i la confidencialitat de les dades de caràcter personal que la concerneixin. A més d'atorgar la facultat de decidir sobre si es tracten aquestes dades o no, es reconeixen a la persona titular d'aquest dret unes garanties pels tractaments realitzats: l'accés, la rectificació, l'oposició, la limitació i la portabilitat.

El dret a l'autodeterminació informativa, a més de ser un dret autònom, també es constitueix com a requisit indispensable per a l'exercici d'altres drets humans i està íntimament lligat amb drets com la inviolabilitat del domicili, la privacitat de les comunicacions personals i el dret a l'oblit.

Cal tenir molt present tota la tecnologia associada a la intel·ligència artificial (IA) i al tractament massiu de dades (*big data*), encara que no es considerin de caràcter personal, ja que tant la IA com el tractament massiu de dades eliminen una característica essencial de la vida dels éssers humans, que no és altra que l'*aleas* o atzar, de manera que les decisions que l'individu pugui adoptar no seran lliures, sinó que estaran condicionades, directament o indirecta, conscientment o no, pel tractament de les dades pertanyents a la nostra privadesa mitjançant aquestes tecnologies.

El dret a la protecció de les dades personals, o dret a l'autodeterminació informativa, està reconegut en la Constitució espanyola en l'article 18.4, tal com l'ha interpretat el Tribunal Constitucional, i en l'Estatut de Catalunya. L'evolució de les tecnologies de la informació i de la comunicació (TIC) implica la necessitat de protegir les dades específiques que permetrien elaborar un retrat de la personalitat dels individus. L'adequada gestió de les dades personals és un dels eixos essencials per al ple desenvolupament de la personalitat dels individus i per a l'exercici d'un ampli ventall de drets i llibertats.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya va establir la constitució d'una autoritat independent, designada pel Parlament, que vetllés per garantir el dret a la protecció de les dades personals en l'àmbit de les competències de la Generalitat, que és l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. En canvi, l'Agència Espanyola de Protecció de Dades s'encarrega, entre altres àmbits, del sector privat sense vincles amb l'actuació dels poders públics. En paral·lel, s'han adaptat els procediments dels agents públics i privats per gestionar dades personals d'acord amb els principis reconeguts per la normativa. També s'ha vetllat per oferir canals àgils per fer efectius els drets ARCO-POL (accés, rectificació, cancel·lació, oposició, portabilitat, dret a l'oblit i limitació del tractament) i s'ha establert la nova figura de la persona delegada de protecció de dades com a garant en relació amb totes les qüestions relacionades amb el tractament de dades personals i per a l'exercici de drets de les persones interessades.

La recent entrada en vigor del Reglament general de protecció de dades de la Unió Europea i la nova Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, marquen un punt d'inflexió important en el desenvolupament d'aquests drets.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Fomentar una formació individual adequada sobre els riscos d'un ús descontrolat de les pròpies dades personals i que basteixi una cultura cívica amb hàbits digitals saludables i, en particular:

1.1. Intensificar les mesures educatives perquè la societat i les noves generacions siguin conscients dels reptes que planteja la societat digital per al desenvolupament de la personalitat.

1.2. Impulsar, en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament, una estratègia a mitjà i llarg termini en què la sensibilització digital penetri en totes les capes socials amb missatges adaptats a cada audiència.

1.3. Impulsar, en col·laboració amb el Departament de Salut, una estratègia a mitjà termini en la sensibilització en l'ús de dades de salut, com a principal font d'informació sensible, a mesura que s'adopten nous sistemes digitals (ex. "La meva salut", ús d'aplicacions en tractaments mèdics, recerca i investigació clínica, etc.).

2. Apostar per una cultura proactiva que impulsi, des de la mateixa administració, l'adopció de tecnologies amb una protecció anticipada i per defecte de la privacitat i que inclogui una avaluació dels riscos.

3. Prioritzar a les administracions certs patrons de conducta o arquitectures digitals respectuoses amb la privacitat a l'hora de regular determinats àmbits.

4. Eixamplar, d'una banda, la missió institucional de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, dotant-la de més visibilitat social, per potenciar una cultura digital basada en el pensament crític dels reptes que comporta. Cal que l'Autoritat Catalana lideri i promogui una estratègia digital catalana, sense deixar de banda la seva missió de supervisió del compliment normatiu.

D'altra banda, regular la figura de la persona delegada de protecció de dades en el sector públic català, establint-ne les funcions i dotant-la de recursos per assegurar-ne la independència.

5. Cal adoptar mesures que permetin una bona diagnosi de l'evolució del pensament crític digital a través de la confecció d'enquestes i estudis periòdics. Una part d'aquests estudis s'ha de centrar en els plans d'estudi dels ensenyaments, tant obligatoris com no obligatoris.

6. Convé adoptar les mesures de diagnosi necessàries per identificar els problemes emergents, dissenyar estratègies de resposta anticipada i seleccionar els àmbits en què Catalunya pugui aconseguir una posició de lideratge per incidir en el debat internacional dels reptes que suposa la societat digital.

Objectiu 13. Dret a la cultura

El dret a la cultura comprèn el dret de les persones a beneficiar-se dels rendiments de les seves produccions intel·lectuals, científiques i artístiques (dret d'autor), el dret de tothom a gaudir del progrés científic o intel·lectual i de les seves aplicacions (accés a la cultura), i el dret a participar en la vida cultural. Malgrat que aquests drets es van reconèixer a escala internacional als segles XIX i XX, no s'han desenvolupat fins a la primera dècada del segle XXI.

En l'àmbit intern, la Constitució reconeix el dret fonamental d'accés a la cultura, però sense preveure'n les màximes garanties constitucionals. A més, la Constitució preveu el dret a expressar i difondre lliurement el pensament, idees i opinions, i també el dret a la producció i creació literària, artística, científica i tècnica. Finalment, la norma suprema preveu el dret a comunicar i a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió. L'Estatut d'autonomia de Catalunya confereix a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de cultura i sobre el règim jurídic de les associacions i fundacions, i sobre els serveis públics de comunicació audiovisual d'àmbit local. A més, l'Estatut estableix l'obligació dels poders públics de facilitar la participació en la vida cultural i reconeix el dret dels pobles a conservar i desenvolupar la seva identitat. Alhora, l'Estatut preveu el desenvolupament dels drets i els deures en l'àmbit cultural, i reconeix el dret d'accés a la cultura i al desenvolupament de les capacitats creatives individuals i col·lectives i a la preservació del patrimoni.

No obstant això, el dret a la cultura en les seves diverses dimensions no està plenament garantit per a bona part de la societat catalana i cal que totes les administracions catalanes (Generalitat, diputacions i ajuntaments) treballin plegades per estendre el dret a totes les persones.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Com que els drets culturals donen sentit a l'existència humana i com que la cultura no s'ha concebre mai com un luxe, sinó com una necessitat, totes les administracions catalanes han de promoure l'elaboració de plans de govern que incloguin el ple exercici dels drets culturals.
2. Promoure a les Corts Generals una revisió de la Llei orgànica de protecció de la seguretat ciutadana que sigui respectuosa amb la llibertat d'expressió i creació artística.
3. Vetllar per incloure en l'educació el coneixement dels drets humans i dels sistemes internacionals de protecció i, en particular:
  - 3.1. Tornar a introduir continguts d'educació per a la democràcia i els drets humans en tots els nivells educatius.
  - 3.2. Incrementar les hores d'educació artística i recuperar les hores d'ensenyament musical, filosofia i altres matèries humanístiques que han estat retallades dels currículums educatius.
  - 3.3 Garantir la inclusió de continguts explícits sobre igualtat de gènere, diversitat afectivosexual i no-discriminació.

4. Totes les administracions catalanes han d'assolir amb la màxima urgència una dedicació del 2% del pressupost a l'àmbit cultural.
5. El Govern de Catalunya ha d'impulsar, i el Parlament aprovar, una llei de participació i mecenatge a Catalunya. Aquesta llei s'ha d'adreçar a empreses i particulars.
6. Redefinir el format de l'1% cultural per incorporar-hi demandes socials específiques en relació amb la seva destinació final, de manera que es garanteixi el dret a participar en la vida cultural.
7. En relació amb el patrimoni d'interès històric i cultural:
  - 7.1. Assegurar-ne la conservació, la recerca, la catalogació
  - 7.2. Fer divulgació i promoció del patrimoni històric i cultural i facilitar-ne l'accés públic.
  - 7.3. Fer seguiment de l'avantprojecte de llei del patrimoni cultural immaterial català i de l'associacionisme cultural.
8. Facilitar que la població en situació de vulnerabilitat que no viu la cultura de manera habitual gaudeixi de tarifes socials en tots els serveis, festivals i ofertes culturals públiques i privades. Això inclou mesures proactives per apropar la cultura a aquests col·lectius, incloent-hi la creació d'equipaments culturals i recursos en barris desafavorits per facilitar-hi el consum de cultura.
  - 8.1. En el marc de la Llei d'accessibilitat (2014), redactar i portar a terme un pla d'accessibilitat cognitiva a museus, teatres, cinemes i altres instal·lacions culturals, establir reduccions econòmiques per a les persones amb discapacitat i eliminar qualsevol requeriment d'acompanyant per al seu ús, de manera que el dret a l'oci i la cultura sigui efectiu.
  - 8.2. Prestar una atenció especial a l'accés a la cultura del jovent en situació de vulnerabilitat i extutelat que participa en programes de suport a l'emancipació, entenent que l'accés a la cultura és un element afavoridor de la seva integració social.
9. Definir contractes programa amb totes les institucions culturals públiques que garanteixin els drets d'accés i de participació de totes les comunitats i actors culturals i que, en particular, prevegin:
  - 9.1. Establir preus i taxes adaptades a les desigualtats econòmiques i socials.
  - 9.2. Incloure un consell assessor amb integrants que pertanyin a diferents col·lectius per facilitar una cultura inclusiva
  - 9.3. Posar l'accent en l'acompanyament a la cultura perquè les institucions garanteixin l'accés i la participació a través de recursos humans.
  - 9.4. Garantir el paper de les dones en la cultura d'acord amb la Llei 17/2015.
10. Assegurar la implementació de les mesures de l'Estatut de l'artista i definir una política pública clara de suport a la creació i als artistes per eliminar la precarietat laboral en el sector cultural.

11. Fer els passos necessaris per homologar com a titulació universitària els estudis superiors que s'imparteixen en l'àmbit de les belles arts, el teatre i la dansa, i conservatoris i altres disciplines artístiques que actualment es troben fora del sistema universitari.

12. Establir mesures de suport a la creació i a la participació que permetin creuar àrees de pressupost i administratives de manera transversal i intersectorial.

13. Establir el més alt nivell de protecció al tractament, la preservació i la conservació dels béns culturals mobles i immobles, tant pel que fa a l'obra d'art com a la documentació de tota mena i les tradicions populars, danses i cançons.

14. Integrar les noves tecnologies (internet i xarxes socials) com a element d'accés a la cultura

15. Assegurar l'equilibri territorial en l'accés a la cultura de manera que l'activitat cultural i artística sigui present a tot Catalunya.

Objectiu 14. Drets lingüístics

Els drets lingüístics comprenen el dret de tota persona i comunitat a conèixer, viure, preservar i desenvolupar la seva identitat cultural en un marc de convivència i diàleg intercultural.

A Catalunya, l'Estatut regula àmpliament els drets i deures de la ciutadania i les obligacions dels poders públics en relació amb les llengües oficials a Catalunya, i la legislació s'ha anat adaptant, tant amb caràcter general com sectorial, a l'evolució del coneixement social de la llengua i a les noves necessitats de la política lingüística en diversos àmbits econòmics i socials, incloent-hi el desplegament legal recent de l'oficialitat de l'occità, aranès a l'Aran.

Diverses polítiques públiques desenvolupen aquest marc legal de manera positiva, però es troben amb obstacles, tant d'arrel catalana com espanyola i europea. En aquest darrer àmbit, els drets lingüístics es tendeixen a considerar com a restriccions o obstacles per al bon funcionament del mercat únic i de les polítiques liberalitzadores, mentre que a escala de l'Estat els drets lingüístics estan condicionats per la jurisprudència constitucional recent, que interpreta restrictivament l'estatus jurídic del català i l'occità i imposa límits a les polítiques de normalització lingüística, amb l'anul·lació de l'estatus "preferent" del català i l'occità.

Assegurar la presència prominent de les llengües pròpies a internet també és un repte de primera magnitud, que ara hauria de ser més factible gràcies a la recent revisió de la Directiva 2010/13/EU, de serveis de comunicació audiovisual. Per això, les mesures que es proposen s'han d'adreçar no només al Govern i al Parlament de Catalunya, sinó també a l'Administració de l'Estat.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Emprendre accions per promoure l'adaptació de la legislació estatal als compromisos assumits pel Regne d'Espanya en el marc de la Carta europea de les llengües regionals o minoritàries, pel que fa a l'ús del català en les administracions general de l'Estat i de justícia i respecte de l'obligació de l'Estat de promoure i protegir el català i l'occità (aranès a l'Aran).
2. Millorar la integració de la política lingüística en les diferents polítiques públiques a través de la transversalitat i la coordinació interdepartamental en l'àmbit de la Generalitat.
3. Promoure la consolidació i la millora del coneixement i les capacitats d'ús lingüístic dels estudiants a Catalunya, especialment a través de la garantia de la capacitació lingüística en les llengües oficials i en terceres llengües del conjunt del professorat i, en particular, del que imparteix matèries lingüístiques.
4. Aplicar les previsions estatutàries sobre l'exigència d'un coneixement adequat i suficient del català per part del personal de l'Administració de l'Estat, i en particular de l'Administració de justícia a Catalunya. En aquest sentit:

4.1. A tots els nivells de l'Administració, intensificar campanyes informatives dels drets lingüístics de la ciutadania.

4.2. Elaborar un pla integral d'actuacions per normalitzar l'ús del català en la justícia i encoratjar les parts a fer-lo servir. Poden ser eines útils:

- Obtenir i tractar les dades sobre els usos lingüístics en jutjats, notaries i registres de la propietat.
- Establir mesures d'incentiu al personal públic per a l'ús del català.
- Publicar més eines per a l'ús del català.
- Promoure una reforma del marc legislatiu del poder judicial que permeti avançar en la capacitació lingüística del personal i la garantia plena dels drets lingüístics.

5. Continuar i intensificar les polítiques lingüístiques adreçades a persones migrants per estendre el coneixement de les llengües oficials, amb un enfocament intercultural i de promoció de la cohesió social, tot valorant l'aportació de les seves llengües i garantint-ne la participació a través d'espais de convivència.

6. Cal desenvolupar la legislació que permeti el dret d'opció lingüística en les relacions de consum.

7. En la mesura que a Catalunya la llengua ha de ser un criteri fonamental a l'hora d'establir quins són els continguts de servei públic i d'interès general que han de gaudir d'una visibilitat privilegiada en serveis a demanda, i en aplicació de la Directiva 2010/13/EU, cal promoure que els continguts en català i occità apareguin com a primeres opcions per a la persona usuària connectada a Catalunya en totes les plataformes de distribució d'internet.

8. Cal desenvolupar les previsions de l'article 36 de la Llei de política lingüística pel que fa a la promoció del català en les activitats professionals, els pactes d'empresa i els convenis col·lectius.

Objectiu 15. Dret a la llibertat de pensament, consciència i religió

Catalunya té una realitat molt plural de religions. Les religions cristianes són les que, per raons històriques i culturals, tenen una presència majoritària, però també l'islam hi té una presència molt significativa i altres creences religioses, com ara el judaisme, tenen una llarga tradició al país. Així mateix, hi són presents moviments laïcistes i ateus, que també estan emparats pel dret en el seu vessant de llibertat de pensament i consciència.

D'acord amb els tractats internacionals, la llibertat de pensament, de consciència i de religió inclou la llibertat de la persona de canviar de religió o de creença, i la de no tenir-ne; i la llibertat, individualment o col·lectiva, en públic o en privat, de manifestar la religió o creença per mitja de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

A l'ensem, cal tenir present el caràcter no confessional de l'Estat d'acord amb la Constitució espanyola i l'Estatut. Catalunya ha de respectar i garantir el dret a la llibertat religiosa i de pensament i procurar que totes les confessions i les opcions de consciència lliure establertes al país, d'acord amb l'esperit de la declaració universal, se sentin ateses i reconegudes com a comunitats que aporten valors a la construcció social.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Desenvolupar plans i recomanacions per a la prevenció de les actituds i actuacions d'intolerància, odi, discriminació o exclusió social i laboral que afecten específicament determinats col·lectius per raó de les seves creences religioses i de pensament.
2. Desplegar la Llei de centres de culte per garantir l'existència de reserva de sòl destinat a centres de culte. Aquesta legislació ha de:
  - 2.1. Garantir l'eliminació de les dificultats d'accessibilitat (polígons industrials o altres equivalents), les restriccions administratives excessives per a l'obertura o l'evitació del desplaçament dels centres de culte del nucli urbà.
  - 2.2. Establir un mecanisme de prevenció i, arribat el cas, de mediació de les situacions de rebuig veïnal.
3. Promoure a les Corts Generals
  - 3.1. L'adopció d'una llei orgànica de llibertat de consciència que reconegui i desenvolupi el dret de triar lliurement la religió, de no triar-ne cap o de no creure en l'existència d'un déu i poder exercir aquesta creença públicament i sense discriminacions.
  - 3.2. La reforma del Codi penal pel que fa als delictes d'ofensa als sentiments religiosos (art. 522-526) per evitar-ne una interpretació que impliqui la censura de la lliure expressió crítica d'idees.

4. Educació religiosa

4.1. Incloure una formació específica comuna i obligatòria de cultura religiosa a l'ensenyament primari i secundari per afavorir el respecte, la tolerància, la convivència i la prevenció de la discriminació, i també una formació sobre diàleg interreligiós i interconviccional.

4.2. Oferir l'ensenyament de religió catòlica (acord de l'any 1979), evangèlica, islàmica i jueva (acords de l'any 1992) i d'altres religions, amb disponibilitat d'acords específics en aquesta matèria, a tots els centres públics o concertats on hi hagi demanda.

5. La pràctica religiosa i les seves observances específiques, en la mesura que sigui possible, s'han de respectar i no han de ser motiu d'exclusió en el món laboral.

6. Administracions públiques

6.1. Desenvolupar criteris i recomanacions, i donar suport a les administracions locals, per garantir l'exercici de la diversitat religiosa i de conviccions a l'espai públic.

6.2. Desenvolupar plans per garantir la formació del personal funcionari i treballador públic en matèria de llibertat de pensament, consciència i religió, i també de gestió de la diversitat religiosa i de conviccions.

6.3. Adoptar mesures perquè la Generalitat de Catalunya gestioni o participi en la inscripció de les entitats religioses al Registre d'entitats religioses del Ministeri de Justícia.

6.4. Revisar el calendari festiu laboral i escolar tot impulsant les festivitats i les celebracions no confessionals.

6.5. Crear o incorporar, en el cas que ja n'hi hagin, un espai o espais formals i permanents de relació i diàleg de les diferents administracions amb les confessions religioses presents o més arrelades a Catalunya, grups interreligiosos representatius i moviments laics i ateu, per promoure la llibertat religiosa i de pensament, i definir les polítiques públiques i de participació en la presa de decisions que afecten la diversitat religiosa i de conviccions.

6.6. Crear un centre de recollida de queixes de discriminació que s'ocupi del registre, la recopilació i la publicació de dades dels incidents i delictes per motius religiosos. Ha de recollir dades desagregades i comparables entre els municipis sobre la situació de les minories ètniques, religioses i persones migrants en l'accés a drets com ara l'habitatge, l'educació, l'ocupació i la salut.

6.7. Garantir el dret a la reparació de les víctimes de discriminació. Cal que les víctimes de discriminació per motius de religió o pensament tinguin accés a mecanismes per denunciar el seu cas i rebre una reparació adequada que inclogui indemnització, restitució, rehabilitació, satisfacció i garanties de no-repetició.

7. Mitjans de comunicació

7.1. Instar la CCMA i la resta de mitjans públics a Catalunya a desenvolupar plans per garantir la presència i el tractament plural i equitatiu del fet religiós i de les opcions no religioses.

7.2. Establir indicadors de qualitat i de seguiment amb relació al tractament respectuós del fet religiós en els mitjans de comunicació.

8. Assistència religiosa en certs establiments públics

8.1. Desenvolupar plans, en col·laboració amb les confessions religioses arrelades a Catalunya, per garantir l'assistència religiosa individual de persones privades de llibertat, i també dotar d'espais religiosos i de reflexió les principals infraestructures de transport (aeroports, estacions, etc.).

8.2. A escala local, garantir que als cementiris tothom rebi un enterrament conforme a les seves creences religioses o manca de creença.

9. Seguiment

Promoure l'elaboració d'un estudi anual o periòdic, de caràcter independent, sobre el grau de compliment del dret i les vulneracions de la llibertat de pensament, consciència i religió a Catalunya, amb propostes per garantir-ne un exercici efectiu.

DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA

Objectiu 16. Dret a la participació en afers públics

Aquest dret fonamental implica que totes les persones puguin participar – mitjançant vies àgils i eficaces, adaptades a tots els col·lectius– en l'adopció i el control de decisions públiques i la promulgació de normes, de manera que es garanteixi l'autodeterminació de la comunitat política. Tant la Constitució (article 23) com l'Estatut d'autonomia de Catalunya (article 29) reconeixen aquest dret en les seves diverses dimensions de dret a la participació política directa i de dret a la participació política a través de representants.

Cal afegir també, en l'àmbit europeu, el Conveni europeu de drets humans i el seu protocol addicional 1, que han estat interpretats pel Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) a fi de consagrar dos drets subjectius: el dret de vot i el dret de les persones a presentar-se com a candidates a l'elecció del cos legislatiu.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

Dret a la participació política directa

La participació política directa és complementària a la democràcia representativa i permet a la ciutadania corroborar una decisió dels seus representats, assessorar-los en la presa d'una decisió o instar-los a adoptar-ne una altra. La seva regulació a escala estatal és molt restrictiva i la que han promogut les institucions catalanes ha estat interpretada de manera igualment restrictiva pel Tribunal Constitucional.

1. Participació política directa a través del referèndum i les consultes populars. Cal que el Parlament de Catalunya promogui una regulació estatal bàsica relativa al referèndum autonòmic en paral·lel a la ja existent regulació de les modalitats de referèndum respecte de les consultes locals.
2. Participació política directa a través de la iniciativa legislativa popular (ILP)
  - 2.1. Reformar la Llei 1/2006 per permetre l'admissió a tràmit d'una ILP de contingut idèntic o substancialment equivalent a una de ja presentada, però no debatuda pel Parlament durant una mateixa legislatura.
  - 2.2. Incloure en el Reglament del Parlament de Catalunya una previsió sobre el procediment legislatiu conjunt en cas que una ILP s'acumuli a una iniciativa del Govern o parlamentària que versí sobre el mateix objecte, i també modificar la llei per fixar l'inici de la tramitació conjunta en el moment en què la ILP supera el debat inicial en el Ple.
  - 2.3. Modificar el Reglament del Parlament de Catalunya perquè la sol·licitud de retirada de la proposició de llei per part de la comissió promotora sigui vinculant.
  - 2.4. Aprovar la llei electoral catalana per regular la junta electoral que supervisarà la recollida de signatures de les ILP.

3. Participació política directa en el procés d'elaboració de les lleis del Parlament

3.1. Estendre les compareixences de persones i grups representatius a altres funcions parlamentàries com ara l'elecció i el nomenament de càrrecs públics.

3.2. Permetre la participació ciutadana a través de la presentació d'esmenes, ja sigui per mitjà d'associacions representatives o directament per la ciutadania.

3.3. Establir, la Mesa del Parlament, espais de participació i col·laboració que permetin a la ciutadania, de manera ràpida i àgil, expressar opinions i aportar documents i propostes en tots els tràmits parlamentaris.

4. En l'àmbit local, elaborar i desplegar reglaments orgànics municipals (ROM) per aconseguir que la participació ciutadana sigui realment activa i efectiva. I, a través d'aquests reglaments, assegurar la participació efectiva de representants de la ciutadania, amb veu i vot, als consells d'administració de les empreses municipals per proporcionar més autonomia als consells de districte i per dotar els òrgans participatius de més capacitat de decisió.

Dret a la participació política a través de representants

A Catalunya, el sistema polític es fonamenta en el principi representatiu. Aquest principi consisteix en la participació ciutadana en les eleccions dels representants polítics que es troben sotmesos a responsabilitat política. Els dos vessants del dret al sufragi (actiu i passiu) estan estretament connectats: quan es vulnera el dret de la persona candidata a ser elegible en condicions d'igualtat o a accedir i exercir el seu càrrec públic representatiu també es conculca el dret de l'electorat a participar en els afers públics.

5. Dret de sufragi actiu

5.1. Aprovar, el Parlament de Catalunya, la llei electoral a què fa referència l'article 56 de l'Estatut d'autonomia.

5.2. Promoure, el Parlament de Catalunya, la reforma de la LOREG per rebaixar l'edat de sufragi actiu als setze anys i situar així les problemàtiques juvenils en el centre de l'agenda política.

5.3. Assegurar el respecte a l'article 3.2 de la LOREG, de manera que totes les persones amb discapacitat puguin efectivament votar i participar –amb els mitjans de suport que calguin– a la vida pública en condicions d'igualtat.

5.4. Fer campanyes d'informació a l'electorat per garantir l'exercici efectiu del dret de sufragi actiu.

5.5. Reforçar els mecanismes de coordinació entre els departaments que participen en la gestió del vot per correu des de l'exterior per eliminar els obstacles i agilitar els procediments.

5.6. Plantejar una reforma legislativa per establir el vot electrònic de les persones residents a l'estranger.

- 5.7. Garantir una major igualtat en el pes del vot entre les circumscripcions catalanes d'acord amb el Codi de bones pràctiques en matèria electoral de la Comissió Europea per a la democràcia a través del dret.
- 5.8. Revisar la legislació i els aspectes pràctics de l'organització de la votació per garantir el secret del vot.
6. Dret de sufragi passiu. Cal que el Parlament de Catalunya aprovi la llei electoral a què fa referència l'article 56 de l'Estatut d'autonomia que inclogui, en particular, els elements següents:
- 6.1. Garantir que els processos interns d'elaboració de les candidatures siguin democràtics i permetin l'igual i la lliure concurrència de les persones afiliades als partits.
- 6.2. En cas que la llei catalana mantingui el requisit d'aportar signatures per poder concórrer a les eleccions, cal igualar les condicions per a la presentació de candidatures entre partits i agrupacions d'electors que no haguessin obtingut representació en l'anterior convocatòria electoral.
- 6.3. Establir mesures que afavoreixin una major presència de dones en les candidatures presentades al Parlament, amb la possibilitat d'establir un percentatge superior de presència de cada sexe o d'imposar llistes amb alternança de sexes (llistes cremallera).
- 6.4. Regular les situacions de candidats reclosos en presó provisional concebent la participació en campanya electoral com un dret vinculat al sufragi passiu i no com una mera possibilitat reconeguda a les persones candidates.
7. Dret a l'exercici del càrrec públic representatiu
- 7.1. Garantir que totes les persones amb discapacitat elegides per exercir un càrrec públic representatiu disposin de l'assistència necessària.
- 7.2. Clarificar, a través de l'adopció de la llei electoral catalana, els supòsits d'incompatibilitat en què incorren els parlamentaris per garantir l'exercici de la seva funció representativa, evitar els conflictes d'interessos i defensar l'autonomia de la cambra.
- 7.3. Reforçar el paper del Consell de Garanties Estatutàries i de la Mesa del Parlament com a òrgans de garantia de la regularitat del procediment legislatiu i del respecte dels drets dels parlamentaris catalans.
- 7.4. Reformar el Reglament del Parlament per delimitar els supòsits en què és possible delegar el vot, o plantejar altres alternatives, en casos d'impossibilitat material d'assistència a plens i comissions per causes alienes a la voluntat del diputat o diputada.
8. Tant a escala parlamentària com local, fer un seguiment rigorós de les mocions i les resolucions que s'adoptin en els plenaries respectius com a mesura d'impuls a la credibilitat democràtica.

Foment de la participació política

Les mesures anteriors han d'anar acompanyades de polítiques que facin front al fenomen de desafecció política actual. Les administracions han d'impulsar accions perquè la ciutadania torni a apropiarse de la política.

9. En el marc del sistema educatiu, cal introduir elements per millorar el coneixement del sistema polític i institucional a escala catalana, espanyola i europea, incloent-hi el funcionament del sistema electoral i les vies de participació institucional i no institucional.

10. Les institucions públiques han d'implementar mesures perquè:

10.1. La transparència no es limiti simplement a facilitar i procurar l'accés a la informació, sinó que també procuri que sigui clara i fàcil d'entendre. Mitjançant l'ús de recursos didàctics i dinàmics, s'ha de fomentar la participació i l'eliminació de la visió llunyana que es té en general dels assumptes polítics.

10.2. Procurar que les persones implicades en les esferes polítiques s'acostin a l'esfera de la ciutadania per reduir la distància entre ambdues.

10.3. Obrir espais, des de les esferes locals, perquè es permeti al jovent debatre sobre les mesures que es pretenguin adoptar.

11. En l'àmbit dels mitjans de comunicació:

11.1. Cal actualitzar la legislació relativa a la informació a Catalunya perquè els mitjans de comunicació, públics i privats, tinguin el deure de difondre informació institucional, no partidista, de manera periòdica. Aquesta informació ha de ser variada i adaptada als diferents registres de l'audiència.

11.2. Difondre les plataformes existents de participació, ja que aquestes xarxes es desconeixen. Anunciar aquestes plataformes constantment al llarg de l'any de manera neutra i objectiva. Un dels mètodes per a la consecució de l'objectiu anterior és obrir una oferta de contractació pública perquè les empreses del sector de la comunicació puguin aportar diferents prototips d'anuncis i escollir el més neutre i adequat.

11.3. Premiar les bones pràctiques en els mitjans de comunicació, com la neutralitat i el llenguatge polític correcte, amb la condició d'eliminar prejudicis sobre la política. Premiar també altres pràctiques com ara el llenguatge clar i la informació rellevant objectiva i pròxima a la població en qüestió per garantir el dret a la informació i fomentar la transparència que propiciarà la confiança ciutadana.

Objectiu 17. Dret a la bona administració, a la lluita contra la corrupció i a la transparència

Els drets a una bona administració, a la transparència i a la prevenció de la corrupció estan compresos dins d'un dret més general al bon govern o bona governança. Alhora, el dret a un bon govern engloba la idea de govern obert, és a dir, de participació ciutadana en la presa de decisions, i en el control i l'avaluació de les polítiques públiques.

A Catalunya, a partir de l'entrada en vigor de la Llei 19/2014, de 29 de desembre, de transparència, accés a la informació i bon govern, els progressos en matèria d'accés a la informació pública han estat molt significatius, si bé cal tenir en compte que es partia d'una situació molt deficient i una cultura administrativa tradicionalment reticent a facilitar informació sobre la seva activitat.

Tot i els avenços, passats quatre anys de l'entrada en vigor de la Llei, no es pot parlar encara d'un dret d'accés plenament consolidat. La manca de resolució de sol·licituds i la denegació sense ajustar-se als paràmetres que fixa la Llei encara són molt freqüents. El compliment de les obligacions de publicitat dista encara, en molts casos, de complir els requisits d'actualització, claredat i ús de formats reutilitzables que exigeix la Llei, que requereix l'adaptació dels sistemes d'informació a aquests requeriments. Les dificultats de bona part de les administracions per adaptar les seva organització i la impossibilitat de reforçar les seves estructures per donar resposta als nous requeriments legals estan darrera bona part d'aquestes mancances.

Amb relació a la bona administració i la participació ciutadana, cal remarcar l'incompliment generalitzat de l'obligació legal d'aprovar cartes de serveis que fixin estàndards de qualitat del servei jurídicament exigibles i la necessitat de concretar les obligacions d'incorporar la participació ciutadana en la determinació i l'avaluació posterior de les polítiques públiques generals i en l'aprovació de les normes.

Pel que fa a la prevenció de la corrupció i la integritat dels servidors públics, si bé l'ordenament regula un règim d'incompatibilitats i de conflictes d'interès d'alts càrrecs, i també l'obligació d'aprovar un codi ètic, cal remarcar que la prevenció de la corrupció requereix altres mesures, com ara la protecció de la persona denunciant i el control dels conflictes d'interès per part d'un organisme independent. Cal que l'actuació de les administracions sigui percebuda per la ciutadania com a imparcial i objectiva, i que l'ordenament jurídic aportí els instruments per prevenir i fer front a actuacions públiques que puguin fer prevaler interessos privatis.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ En matèria de transparència

1. Destinar els recursos suficients per donar compliment a les obligacions de publicitat i transparència i assolir un sistema de publicitat informativa eficient, clar, actualitzat i amb formats reutilitzables. Això requereix invertir recursos en l'organització i el tractament de la informació, tant de la ja

existent com la que es va produint. Cal articular mesures de suport concretes a les administracions amb menys recursos perquè adaptin la informació publicada a aquests requeriments (models d'organització informativa i assessorament en la implementació, plataformes comunes de gestió de la informació, formació i col·laboració de personal especialitzada, etc.). També cal impulsar l'Administració electrònica i la millora dels sistemes d'informació com a eines per facilitar la publicitat informativa

2. Promoure criteris d'aplicació equilibrats entre el dret d'accés i el dret a la protecció de dades personals per mitjà de la doctrina de la GAIP, amb la col·laboració de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, i d'acord amb la jurisprudència dels òrgans judicials.

3. A partir de l'experiència de l'aplicació del règim d'accés a informació vigent, impulsar les modificacions normatives necessàries perquè la identificació de qui sol·licita informació no actuï com a obstacle a la formulació de sol·licituds.

4. Concretar sense dilació el desplegament reglamentari de la regulació de la Llei 19/2014 en matèria de transparència informativa, tot observant les recomanacions proposades pel Síndic de Greuges en l'informe d'avaluació anual de juliol de 2018 (especialment en matèria de publicitat activa i de dret d'accés a la informació).

■ **En matèria de bona administració, govern obert i retiment de comptes**

5. Desplegar reglamentàriament els principis legals en matèria de participació de la ciutadania en la configuració i l'avaluació de les polítiques públiques, per garantir la incidència ciutadana en aquesta configuració. Cal garantir que en els procediments participatius s'informi la ciutadania sobre la decisió adoptada, i també dels resultats de la seva aplicació, i fomentar canals permanents d'escolta activa o diàleg, com a via permanent d'interlocució.

6. També cal impulsar la participació per iniciativa ciutadana amb requisits no limitatius i mesures que la facilitin. Amb la mateixa perspectiva, cal revisar la regulació de la iniciativa normativa en l'article 70 de la Llei 19/2014, actualment amb paràmetres excessivament restrictius.

7. Preveure mecanismes de participació de la ciutadania en l'avaluació dels serveis públics i també publicar els resultats de les enquestes de satisfacció. Cal valorar la possibilitat de fixar normativament un llindar –quantitatiu o per característiques del servei– a l'obligació d'avaluar els serveis.

8. Actualitzar les cartes de serveis d'acord amb la Llei 19/2014 i fixar reglamentàriament uns estàndards mínims de qualitat que les persones usuàries puguin exigir jurídicament, com preveu la Llei 19/2014.

9. Dur a terme activitats de difusió i formació per exercir el control ciutadà i garantir una ciutadania activa.

10. Fomentar l'aplicació de sistemes d'avaluació de normes abans d'aprovar-les en l'àmbit local, amb el suport de les entitats supramunicipals. Per a totes les administracions, introduir mecanismes de valoració de l'aplicació de les normes ja vigents.

11. Garantir el coneixement ciutadà sobre la intervenció de grups d'interès en l'elaboració de normes i la presa de decisions públiques.

12. El retiment de comptes comporta explicar els resultats de les actuacions públiques i assumir les ineficiències, però també implica l'assumpció de responsabilitat davant la ciutadania per actes èticament qüestionables en l'actuació dels poders públics. S'ha de relacionar amb el control del compliment de les obligacions ètiques (codi ètic, incompatibilitats i conflictes d'interès), i amb la participació ciutadana en l'avaluació dels resultats de les polítiques públiques i de la qualitat en la prestació dels serveis públics. Aquesta participació ha de ser informada, de manera que es posi a disposició de la ciutadania tota la informació relativa a l'execució de l'actuació o la prestació del servei.

13. Cal promoure la formació permanent dels càrrecs directius públics en matèria de bon govern i integritat. La seva vinculació a les obligacions d'integritat ha d'anar més enllà de l'adhesió formal al codi ètic i cal establir mecanismes d'avaluació del coneixement i del compliment del seu contingut.

▪ **En matèria de prevenció de la corrupció i integritat dels servidors públics**

14. Aprovar cada administració un pla d'integritat, que ha de preveure mecanismes propis de control i supervisió, amb composició i recursos que en garanteixin la independència funcional, i sens perjudici del control extern independent.

15. Tramitar una norma legal d'integritat pública que reguli de manera integral aquesta matèria i que fixi pautes de prevenció de la corrupció i que, en particular:

15.1. Prevegi un òrgan independent amb competències de consulta i de fixació de pautes en matèria de conflictes d'interès, incompatibilitats i dilemes ètics, i que avalui periòdicament els riscos d'integritat.

15.2. Reguli un mecanisme legal de denúncies que protegeixi la persona denunciant i en permeti l'anonimat.

16. Registrar i publicar les agendes dels servidors públics perquè la ciutadania pugui conèixer qui ha intervingut en un determinat projecte o decisió pública. Aquesta obligació de publicitat ha de complir unes condicions: no ha d'estar limitada als alts càrrecs, i ha de permetre conèixer el contingut de la trobada, les propostes formulades i incorporar els documents aportats, si s'escau. També cal valorar l'oportunitat de regular la possibilitat de postergar la difusió de la reunió, fixant els supòsits i els requisits amb criteri restrictiu.

17. Aprovar, els ens locals que encara no ho han fet, un codi ètic per a alts càrrecs.

**DEMOCRÀCIA PARITÀRIA I
INTERSECCIONAL**

Objectiu 18. Drets de les dones

“La discriminació contra la dona viola els principis de la igualtat de drets i del respecte de la dignitat humana, dificulta la participació de la dona, en les mateixes condicions que l’home, en la vida política, social, econòmica i cultural del seu país, constitueix un obstacle per a l’augment del benestar de la societat i de la família i entorpeix el ple desenvolupament de les possibilitats de la dona per contribuir al seu país i a la humanitat” (Preàmbul de la Convenció sobre l’eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona, 1979).

Recollint aquests principis, a Espanya la Llei orgànica 3/2007, per a la igualtat efectiva de dones i homes, inclou la prevenció de les conductes discriminatòries i la previsió de polítiques actives per fer efectiu el principi d’igualtat en qualsevol dels àmbits de la vida.

En la societat catalana, la realitat de la violència de gènere, com a la resta del món, és l’expressió més greu de la discriminació de la situació de desigualtat i el reflex de les relacions de poder dels homes sobre les dones. És l’últim resultat de la invisibilitat de la dona, de la manca del reconeixement social de la funció de la dona, de no entendre la relació en qualsevol àmbit com una relació de cooperació. La violència de gènere inclou tot acte de violència física i psicològica, incloses les agressions a la llibertat sexual, les amenaces, les coaccions o la privació arbitrària de llibertat.

En la nostra societat, malgrat els avenços respecte a altres realitats, persisteixen situacions de discriminació en què les supervivents queden desemparades i els agressors, impunes. El principal problema és la falta de voluntat d’aplicar amb rigor i perspectiva de gènere el marc normatiu. Aquest fet origina diferents tipus de violència i produeix una revictimització constant de les dones a totes les esferes.

A l’Estat espanyol s’aprova la primera llei sobre la violència de gènere el 2004: Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere. Aquesta llei té per objecte “actuar contra la violència que, com a manifestació de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones, exerceixen sobre aquestes els qui siguin o hagin estat els seus cònjuges o els qui estiguin o hagin estat lligats a elles per relacions”.

A Catalunya, la Llei 5/2008, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, inclou un fons de garantia per cobrir l’impagament de les pensions alimentàries o compensatòries. La Llei 17/2015, d’igualtat efectiva de dones i homes, preveu l’elaboració de plans d’igualtat que afecten els ens locals i que la Generalitat ha de coordinar. Per garantir el compliment d’aquesta llei, es crea l’Observatori de la Igualtat de Gènere, com un òrgan assessor del Govern adscrit a l’Institut Català de les Dones i creat per garantir el compliment de la Llei i assolir la igualtat efectiva de dones i homes.

A Catalunya es va aprovar el Pla integral de prevenció de la violència de gènere i atenció a les víctimes. La normativa catalana imposa l’obligació d’avaluar l’impacte de gènere en totes les polítiques de la Generalitat.

Malgrat el marc jurídic existent, les mesures no tenen prou recursos econòmics i hi ha una manca professionalització i sensibilització dels agents dels diferents serveis.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

S'ha d'entendre que en el marc del Pla de drets humans de Catalunya, i atenent als drets que són objecte del Pla, l'aplicació de les mesures recollides per al compliment de cadascun dels drets ho ha de ser amb un enfocament de gènere, segons la realitat i les necessitats específiques de les dones en els àmbits dissenyats en el Pla.

Àmbit normatiu

1. Cal promoure el desplegament de les lleis orgàniques estatals: Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes; la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, i la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista, d'àmbit català:

1.1. Divulgar de forma eficient i dinàmica els drets reconeguts en aquestes lleis i aplicar un enfocament de drets humans en l'exigència del seu compliment.

1.2. Elaborar i aprovar protocols i plans obligatoris d'actuació per a l'aplicació d'aquestes lleis des de les diferents administracions, amb l'assignació de recursos econòmics i amb la designació de comitès de control sobre la seva efectivitat. Divulgar entre els responsables de les administracions i serveis, tant de l'àmbit públic com privat, l'obligatorietat d'aplicació dels protocols d'actuació contra la discriminació i la violència envers les dones.

Mesures d'acció positiva contra la desigualtat i la discriminació

▪ Mesures generals

2. S'ha de fer didàctica social que la violació sistemàtica dels drets de les dones és una violació sistemàtica dels drets humans. Impulsar polítiques públiques que reverteixin el model econòmic i polític basat en la lògica de la maximització i l'acumulació del benefici i que prioritzin la vida situant la protecció de les persones al centre del sistema.

3. Incloure nous indicadors com ara els previstos per l'Observatori de la Igualtat de Gènere i altres relatius a la demografia, l'ensenyament, les condicions de vida, la salut, la investigació, l'àmbit laboral o les violències masclistes.

▪ Mesures en l'àmbit polític

4. Adoptar millores que garanteixin la representativitat, la igualtat i els drets de les dones i que garanteixin la representació paritària de dones i homes en els òrgans directius i executius de les administracions i dels òrgans de govern de totes les institucions de referència d'àmbit públic.

▪ Mesures en l'àmbit cultural

5. Aprovar protocols encaminats a la visualització de les dones en tots els àmbits culturals: establiment de quotes de visualització de la dona en els

mitjans públics de comunicació. Periodistes, tertulianes, retransmissions esportives d'esport femení.

6. Posar fi a la normativa discriminatòria pel que fa als codis de vestimenta d'escoles, piscines, etc.

7. Denunciar i lluitar contra la visualització de la dona des d'una perspectiva sexista.

8. Establir protocols efectius d'acció per difondre una imatge real i no discriminatòria de la dona en la publicitat. Fomentar un tractament informatiu sobre la realitat de les dones des de la reflexió sobre les formes de transmissió cultural d'actituds sexistes.

9. Denunciar, qüestionar i sancionar la manca de paritat en els debats i espais d'opinió dels mitjans de comunicació. Es podria fer a través de la política de subvencions i la publicitat institucional.

10. En cas que persisteixi en algun lloc, posar fi a la pràctica de foradar les orelles de les nenes quan neixen sense el consentiment parental.

- **Mesures en l'àmbit sanitari (vid. drets sexuals i reproductius)**

- **Mesures en l'àmbit educatiu**

11. Ampliar el nombre de places públiques disponibles a l'educació de 0 a 3 anys i el nombre de ludoteques.

12. Adoptar i aplicar guies i protocols des de l'educació primària en col·legis, instituts i universitats per garantir una docència amb perspectiva de gènere transversal durant tot sistema educatiu. Afegir aquestes mesures d'acció contra la discriminació als espais d'educació i formació no formal.

13. Incidir en l'educació en igualtat a través del reforçament de l'ús del llenguatge no sexista i aportar referents femenines a les escoles. Aplicar mesures positives destinades al foment de les vocacions científiques entre les dones.

14. Repensar els espais dels patis escolars per transformar-los en espais més coeducatius.

15. Establir mesures de discriminació positiva envers els homes per arribar a la paritat en el àmbit de professorat d'infantil i primària. Fer campanyes per visibilitzar els professionals masculins que fan aquesta feina per posar fi als prejudicis a la societat. Això facilitaria l'existència de referents masculins en l'àmbit de l'atenció als infants més petits.

- **Mesures en l'àmbit laboral**

16. Establir plans d'acció per traslladar el principi de no-discriminació no només a l'Administració pública, sinó també a l'empresa privada.

17. Fer accions de promoció i valoració de la maternitat, ja que garanteix la reproducció biològica i social. Garantir que no sigui un obstacle per a la dona

per ocupar un lloc de treball. Establir mesures de sanció efectives a les empreses que facin una mala praxi.

18. Establir mesures contra la discriminació salarial i promoure la transparència en les empreses pel que fa al quadre de contractacions i salaris

19. Establir programes d'atenció i de visualització de la treballadora rural. Potenciar estudis estadístics del nombre de treballadores rurals de les empreses familiars amb les rendes que perceben. Les entitats locals haurien d'actuar com a motors d'impuls i dur a terme una tasca de sensibilització fent visible el paper de les dones en el medi rural.

20. Fer campanyes i establir mesures de reconeixement del treball no remunerat de cures i de la llar. Fer aflorar l'economia oculta i invisibilitzada que genera el treball dedicat a la cura quotidiana de les persones i valorar aquest treball.

21. Adoptar mesures legislatives destinades a la desfeminització de la feina de cures, enfocades a repartir de forma equitativa les tasques de cures i del treball domèstic, fet indispensable per aconseguir la igualtat efectiva entre homes i dones. Equiparar permisos de maternitat i paternitat, de manera que siguin intransferibles.

22. Potenciar amb els recursos necessaris la Llei de la dependència i impulsar mesures que corresponsabilitzin l'Administració de les tasques de cura.

23. Garantir que, més enllà de les mesures de participació política, s'estableixin quotes obligatòries encaminades a la ruptura del sostre de vidre.

24. Promoure programes específics d'inserció i integració laboral de les dones per potenciar les xarxes d'ocupació i de formació de les dones, especialment per a les que pateixen situacions d'exclusió i/o de situació administrativa irregular.

Mesures contra la violència. Reconeixement. Prevenció. Assistència a la víctima. Sanció vers impunitat

▪ Mesures generals

25. Adoptar un pacte sobre violències masclistes i patriarcals que no només impedeixi reduccions pressupostàries en la lluita contra les violències masclistes, sinó que prevegi un augment que satisfaci les demandes transmeses pels professionals de la xarxa d'atenció a la dona. Garantir que els pressupostos sempre incloguin aquesta partida i que es mantingui.

26. Fer campanyes de sensibilització sobre els patrons que causen la violència de gènere. Afavorir una educació social que conscienciï sobre les formes de violència i sobre com compartir l'espai públic. Fer campanyes públiques que fomentin la sensibilització i traslladin la necessitat d'una tolerància zero d'aquestes violències.

27. Fer campanyes de sensibilització pel que fa a les xarxes socials.

28. Vetllar per una major professionalització i conscienciació sobre altres variables que incideixen en la prevenció i la sensibilització vers la violència contra les dones, com ara la cultura, la publicitat i els mitjans de comunicació.

29. Ampliar el concepte de *violència*, especialment en l'àmbit judicial, i reconèixer altres formes de violència com el maltractament institucional o la violència sexual en el marc de la ciberdelinqüència.

30. Establir formació obligatòria en perspectiva de gènere per als professionals dels cossos policials, sanitaris i operadors jurídics. Establir una major cooperació i coordinació interinstitucional entre les diferents administracions i serveis que intervenen per permetre una gestió global i adequada en els assumptes de violència masculista.

31. Garantir la disponibilitat i l'accessibilitat de l'assistència lletrada a les víctimes de violència de gènere, incloent-hi també les víctimes de violència sexual fora de l'àmbit de la parella i exparella, des de la interposició de la denúncia en seu policial i durant tot el procés judicial.

32. Assegurar la qualitat de l'assistència lletrada a les víctimes. Cal homogeneïtzar els requisits dels col·legis de l'advocacia per a l'accés al torn d'ofici de violència de gènere i garantir els criteris de formació des d'una perspectiva de gènere i de drets humans.

33. Promoure i disposar de recursos perquè els peritatges psicològics siguin una pràctica habitual en els casos de violència de gènere, en particular en els casos en què no hi ha marques físiques ni testimonis.

34. Millorar la formació del personal judicial en l'àmbit de la violència de gènere. Cal garantir que el conjunt de professionals en contacte amb supervivents de violència de gènere reben la formació adequada i instruccions sobre la informació, l'atenció i el tractament que necessiten. Cal establir una formació inicial i continuada que incorpori una perspectiva de gènere i de drets humans. A més, cal establir mecanismes d'avaluació per garantir la qualitat de l'atenció del personal judicial i per corregir les males pràctiques.

▪ **Mesures contra la violència sexual**

35. Elaborar una llei integral contra la violència sexual que abordi de manera integral aquest tipus de violència en les seves múltiples manifestacions des d'un enfocament de gènere, drets humans i interseccional. La Llei ha de preveure un conjunt d'objectius generals, accions específiques, indicadors de resultat i un sistema d'avaluació i seguiment en diferents àmbits – policial, educatiu, assistencial, sanitari, judicial i laboral.

36. Establir indicadors i estudis sobre violència sexual que permetin detectar variables d'influència d'aquestes violències, com ara condicionaments culturals i educatius.

37. Garantir un acompanyament i un suport a les víctimes al llarg de tot el procediment judicial en matèria de gènere a través dels serveis d'atenció i de recuperació.

38. Adoptar un protocol d'actuació davant una agressió sexual que garanteixi que s'actua davant dels agressors sense revictimitzar les afectades.

39. Incidir en la sensibilització del reconeixement de la violació dins de la parella.

40. Vetllar per garantir la funció social dels mitjans de comunicació a l'hora tractar les víctimes de violència sexual amb respecte a la seva dignitat i imatge.

41. Adoptar mesures efectives de sanció als autors del qualsevol tipus de violència envers les dones. Posar fi a la sensació d'impunitat "social" que tenen els infractors.

42. Reclamar (les autoritats públiques catalanes) que els poders públics competents de l'Estat acordin una reforma legislativa que redefineixi els tipus penals de manera que s'adeqüin als estàndards internacionals sobre la definició de violència sexual, d'acord amb el Conveni del Consell d'Europa sobre la prevenció i la lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (Conveni d'Istanbul). En l'article 36 disposa que, perquè es perpetri el delictes de violència sexual, inclosa la violació, no és necessària l'existència de cap altre requisit excepte la falta de consentiment de la persona.

43. Crear serveis d'assistència i atenció integrals, com ara els centres de crisi. El Consell d'Europa recomana la creació d'un centre de crisi per cada 200.000 habitants per respondre de manera integral a les víctimes i supervivents de violència sexual, i també els seus familiars, segons el que estableixen els estàndards de drets humans en matèria d'assistència especialitzada. Els centres han de garantir els estàndards mínims de disponibilitat, accessibilitat i no-discriminació.

▪ Mesures contra el maltractament institucional

44. Pel que fa als mitjans de comunicació: evitar l'assenyalament i la revictimització de les víctimes dels actes que atempten contra la llibertat sexual de les dones.

45. Pel que fa a l'Administració: assistir de manera professional i efectiva les víctimes i supervivents. Donar a conèixer la incidència, la utilitat i les taxes d'èxit dels sistemes de tractament no punitius dels agressors, com ara els programes d'intervenció psicoterapèutica en agressors sexuals destinats a augmentar les probabilitats de no-reincidència en el delictes, i també els programes destinats a disminuir la probabilitat de reincidència en actes de violència de gènere per part de persones condemnades per delictes relacionats i a desenvolupar pautes de comportament que respectin la igualtat de gènere.

46. Pel que fa a la judicatura: exigir que els membres de la judicatura hagin de fer formació en drets humans, en drets de les dones, encaminada a una estandardització en la interpretació de la norma des del paradigma dels drets de la dona. Aplicació d'un règim sancionador que suposi una reparació efectiva a les víctimes de la violència de gènere.

47. Avaluar la implementació de la Llei 1/2004 en l'àmbit judicial a Catalunya, tenint en compte la informació quantitativa i qualitativa sobre la diligència dels processos judicials, la formació especialitzada de l'advocacia del torn d'ofici, la seva disponibilitat en el moment de la denúncia o l'existència de prejudicis i de tracte irrespectuós per part del funcionariat, entre d'altres.

48. Reformar el Codi penal referent a tots els delictes sexuals que afecten de manera desproporcionada les dones i nenes, de manera que es garanteixi que es protegeix l'autonomia sexual i el consentiment lliure donat, d'acord amb els estàndards internacionals, especialment amb el Conveni d'Istanbul.

▪ Mesures contra la violència en àmbit laboral

49. Obligar que el sistema sindical, institucional i els equips de recursos laborals treballin sistemàticament contra l'assetjament sexual a la feina i garanteixin la sanció a l'infractor. Fer campanyes de conscienciació a les dones perquè denunciïn.

Mesures encaminades a garantir els drets de col·lectius de dones en especial vulnerabilitat

▪ Drets de les dones en situació de pobresa

50. Promoure la qualificació i l'acreditació professional, i també la inserció i la permanència en el mercat de treball per a dones en situació de vulnerabilitat.

51. Revisar els criteris d'adjudicació i els beneficis de la titularitat de família monoparental femenina.

52. Adoptar un posicionament ferm contra una maternitat subrogada que afavoreix l'explotació de les dones més vulnerables i la mercantilització del cos de la dona.

▪ Drets de les dones que consumeixen drogues

53. Els drets de les dones que consumeixen drogues han de ser protegits per les diferents institucions.

54. Les polítiques que incriminen i exclouen les dones s'han de corregir. Les dones que consumeixen drogues no s'han de criminalitzar i han de tenir accés a la justícia.

55. La violència perpetrada contra les dones que consumeixen drogues en mans dels seus companys o per autoritats o personal sociosanitari ha de ser qüestionada i, si s'escau, investigada.

56. Les dones que consumeixen drogues han de tenir accés als nivells més alts d'atenció social i salut, i també a recursos de reducció de danys sensibles a les seves necessitats i interessos específics. No han de veure violada la seva integritat física a través de tests per al control de consum de drogues o ser pressionades o coaccionades per posar fi a l'embaràs.

57. L'ús de drogues per si mateix no pot justificar la invasió o la disrupció de la privacitat de la família i/o la vida domèstica.

58. Les dones que consumeixen drogues s'han de poder organitzar i crear xarxes sense por de discriminacions, interferències arbitràries o violències.

▪ Drets de les dones joves

59. Afegir els condicionants de l'edat en els indicadors i estudis que recullen les dades de violència vers les dones. Actualment no s'estan recollint dades

específiques en joves, sinó que simplement es fa la diferenciació entre menor/major d'edat.

▪ Drets de les dones migrants

60. Reforçar i garantir que en els casos de violència, la prevenció, atenció i recuperació siguin més sensibles quan es tracti de dones en situacions de major vulnerabilitat. Millorar els serveis d'interpretació per a les dones migrants. Garantir que les dones en situació administrativa irregular puguin accedir al conjunt d'ajuts sense discriminació.

61. Posar fi als diferents tipus de maltractament institucional que pateixen les dones, en particular les dones migrants en situació administrativa irregular, en l'àmbit de l'atenció sanitària. La manca de persones mediadores en el moment del primer contacte (principalment en els serveis d'urgències) provoca el desconeixement dels propis drets i que sovint se'ls denegui l'accés als serveis sanitaris quan no hi ha un acompanyament d'una entitat social.

62. Millorar la coordinació per a la implementació de protocols estatals i autonòmics per a la detecció de situacions de tràfic d'éssers humans i d'explotació.

63. Establir mesures de protecció reconegudes a les dones víctimes de tràfic d'éssers humans que decideixin denunciar a l'explotador o que es trobin en situació especial, tot assegurant l'exercici del seu dret constitucional a la tutela judicial efectiva.

64. Transposar i complir la Directiva 2004/81/CE del Consell, relativa a l'expedició del permís de residència a víctimes de tràfic d'éssers humans.

65. Crear i implementar una llei integral contra el tràfic d'éssers humans que inclogui tots els tipus d'explotació des de la perspectiva dels drets humans. Adherir-se al Conveni europeu contra el tràfic d'éssers humans, que és un instrument vital per protegir les víctimes. Aprovar la creació d'un pla nacional d'acció contra el tràfic de dones amb fins d'explotació sexual.

▪ Drets de les dones al medi rural

66. Donar suport a la tasca de les associacions de les dones del medi rural com a element clau de dinamització social, econòmica i cultural.

67. Revisar i adoptar mesures en matèria d'accés als recursos de les dones a l'àmbit rural.

▪ Drets de les dones amb discapacitat

68. Impulsar polítiques de gènere que siguin transversals i tinguin en compte les necessitats, demandes i característiques de les dones i nenes amb discapacitat, incloent-hi, en la recollida de dades, els indicadors de dona i discapacitat per poder valorar l'impacte de les actuacions en aquest col·lectiu i els seus drets.

69. Promoure la presència de dones amb discapacitat als espais de treball tenint en compte la igualtat de gènere i la diversitat afectiva i d'orientació

sexual, amb l'objectiu de garantir que el discurs feminista i les accions que s'impulsin tinguin en compte la interseccionalitat i les discriminacions múltiples. En els debats sobre economia de les cures i les propostes d'actuació que puguin sorgir, comptar amb les dones amb discapacitat de manera directa i en igualtat d'oportunitats que la resta dels agents que puguin intervenir-hi.

70. Formar i conscienciar, en matèria de drets de les nenes i dones amb discapacitat, i pel que fa a l'efecte multiplicador de la seva discriminació i risc de violència, l'equip tècnic de les regidories d'igualtat dels ajuntaments i el que intervé en la incorporació transversal de la perspectiva de gènere en les polítiques municipals de tots els àmbits.

71. Comptar amb les dones i nenes amb discapacitat a l'hora de fer actuacions de diagnosi i implementació d'urbanisme amb perspectiva de gènere i foment de la coeducació als patis escolars.

72. No reproduir els rols de gènere en els materials gràfics i els mitjans de comunicació amb l'objectiu d'avançar en un imaginari social que promogui la igualtat: apostar per la imatge de les dones amb discapacitat com a agent actiu i els homes que desenvolupen tasques de cura.

73. Donar suport i acompanyament a les entitats (en especial les entitats de persones amb discapacitat) per incorporar la perspectiva de gènere en el si de l'entitat, en el seu funcionament i projectes. Tot plegat amb l'objectiu de promoure i visibilitzar les dones amb discapacitat com agent polític actiu.

74. Garantir l'accessibilitat universal als espais que allotgin els serveis d'informació i atenció a les dones (SIAD), eliminant les barreres de qualsevol tipus i assegurant la bona connectivitat de l'espai amb un transport públic i accessible.

▪ Drets de les dones transsexuals

75. Atendre els problemes específics d'aquest grup.

76. Establir protocols de prevenció discriminació en l'àmbit residencial i laboral.

77. Establir mesures de discriminació positiva per incentivar la contractació les dones transsexuals en el sector privat.

▪ Drets de les dones en risc de matrimoni forçat

78. Aprovar en l'àmbit legal un protocol nacional per a l'abordatge dels matrimonis forçats. Seria el marc legal adequat per poder col·laborar en xarxa des de les entitats que treballen amb aquest fenomen des d'una perspectiva de prevenció i atenció a les víctimes en els àmbits comunitari, de barri, escolar, d'oci i de salut.

Mesures recomanades: treballar la sensibilització amb pares i mares i la comunitat en general; incloure el tema dels matrimonis forçats en els mòduls d'acollida; capacitar joves i dones en diferents temes (drets humans, perspectiva de gènere, violència masclista) perquè facin de pont amb les comunitats i puguin orientar, detectar i sensibilitzar, i promoure l'accés de

les joves a l'educació/formació i al món laboral; tenir en compte que el protocol també prevegi majors d'edat i que les noies siguin reconegudes com a víctimes de violència amb accés als recursos pertinents.

- **Drets de les dones prostitutes**

79. Garantir que les ordenances municipals no criminalitzen ni vulneren els drets de les dones prostitutes a l'espai públic.

80. Promoure la reforma de les ordenances municipals que criminalitzen les dones prostitutes.

81. Eliminar les sancions sobre l'oferiment del treball sexual. La majoria de les sancions es concentren en l'oferiment dels serveis sexuals i posen pressió a les dones. La sanció a la compra i l'acceptació de serveis sexuals s'ha de mantenir quan el client sap que es tracta d'un cas d'explotació o de tràfic d'éssers humans.

82. Formar i sensibilitzar el personal públic en contacte amb les dones prostitutes (policia, serveis socials, personal sanitari) per garantir el respecte i la protecció dels seus drets.

83. Establir campanyes contra l'estigmatització: cal vetllar perquè les administracions públiques no adoptin mesures discriminatòries i estigmatitzadores o marginalitzin aquest col·lectiu. Cal contribuir a rebaixar les tensions veïnals entre dones prostitutes i persones veïnes.

84. Augmentar els recursos públics destinats a la creació d'alternatives laborals per a les dones prostitutes, sense obligació de participar-hi.

85. Millorar els recursos públics destinats a la formació de les dones prostitutes en drets sexuals i reproductius amb perspectiva de gènere.

Objectiu 19. Drets de les persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals, intersexuals i queer

El reconeixement dels drets del col·lectiu de lesbianes, gais, trans, bisexuals, intersexuals i queer (LGTBIQ) és recent i s'estén a una gran pluralitat d'àmbits relacionats amb les diferents etapes vitals de les persones. A més, la interseccionalitat és clau en la lluita contra l'LGTBIQ-fòbia i la vulnerabilitat de les persones LGTBIQ s'intensifica quan alhora es tracta de persones migrants o sol·licitants d'asil, persones privades de llibertat, persones d'edat avançada, treballadores del sexe, adolescents i les persones que pateixen el VIH, entre d'altres.

Catalunya ha estat un territori pioner en la defensa dels drets del col·lectiu LGTBIQ, en part gràcies al teixit associatiu. Cal reconèixer la importància de la Llei 11/2014, que té per objectiu establir i regular les mesures per fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació del col·lectiu LGTBIQ en àmbits tant públics com privats en totes les àrees de la vida social, contingències i etapes de la vida. Alhora, encara està pendent el ple desplegament del mandat de la Llei i la seva conversió en polítiques públiques efectives.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ En el desplegament de la Llei 11/2014

1. Cal aprovar el reglament de desplegament de la Llei 11/2014 juntament amb la dotació pressupostària corresponent.
2. Desplegar la Llei 11/2014 amb un organigrama clar d'actuació en cada nivell d'administració (sancions per la discriminació LGTBIQ, seguiment de les gestions posades en marxa quan es denuncia i solució executiva (resolució efectiva)).
3. Divulgar de forma eficient i dinàmica els drets previstos en la Llei 11/2014, i també els recursos existents. En aquesta línia, interpel·lar i col·laborar amb el sector privat per impulsar iniciatives que fomentin la conscienciació social i la responsabilització col·lectiva.
4. Prioritzar les àrees estratègiques de salut, educació i mitjans de comunicació en el desplegament de la Llei 11/2014.
5. Comptar amb la participació dels col·lectius de base LGTBIQ en el desplegament, l'aplicació i l'avaluació de la Llei 11/2014.

▪ En l'àmbit sancionador

6. Traçar itineraris clars i senzills per poder denunciar les situacions de discriminació.
7. Incorporar, als webs de les administracions públiques, vies accessibles per a la denúncia de les infraccions i l'accés a continguts divulgatius i recursos de suport.

8. Investigar en profunditat les discriminacions comeses per les administracions.

9. Incorporar, en l'eventual reforma de la Llei 11/2014, la creació d'un organisme sancionador independent, i també la reconfiguració del règim sancionador. Nova llei penal perquè amenaces físiques, verbals i agressions siguin objecte de sanció efectiva (o hores de treball social en la comunitat amb col·lectius LGTBIQ).

10. Establir programes de formació contínua per a la judicatura sobre drets LGTBIQ.

▪ **En l'àmbit de les polítiques públiques**

11. Tenir en compte la perspectiva transfeminista i interseccional en totes les polítiques.

12. Unir els serveis LGTBIQ i polítiques de gènere sense deixar de visibilitzar la regidoria LGTBIQ. Crear aquesta regidoria als ajuntaments que no hi hagi aquesta figura.

13. Crear un programa per a persones maltractades del col·lectiu que atengui dones, infants i els homes menys visibilitzats.

14. Crear mapes de serveis a la ciutadania relacionats amb el col·lectiu LGTBIQ, tant locals com en l'àmbit de Generalitat, que expliquin clarament on dirigir-se segons la vulneració de dret produït.

15. Coordinar les polítiques públiques entre els diferents departaments i l'àmbit local.

16. Garantir un alt nivell de qualificació tècnica de les persones treballadores del servei de suport i atenció a les víctimes LGTBIQ. Formació interna sobre temàtica LGTBIQ en els grups municipals i autonòmics (polítics locals i de la Generalitat). Formar el personal sanitari i els professionals relacionats per tractar els diferents grups dins del col·lectiu LGTBIQ.

17. Establir mitjançant llei la prohibició de teràpies de reversió de l'orientació sexual i identitat de gènere.

18. Dissenyar polítiques públiques que tinguin en compte el dèficit històric en la tutela dels drets del col·lectiu LGTBIQ i la memòria històrica.

19. Considerar la interseccionalitat, la heterogeneïtat i les necessitats dels sectors més vulnerabilitzats del col·lectiu en les polítiques públiques LGTBIQ.

20. Considerar les persones transsexuals com a grup vulnerable, especialment amb relació a l'habitatge.

21. Considerar les necessitats de les persones LGTBIQ d'edat avançada. Implementació de mesures per tenir cura d'aquesta població. Ara mateix, i a mesura que passin els anys, aquest col·lectiu que es fa més present anirà envellint. S'han de preparar les residències, els casals i els centres de dia per esdevenir espais diversos, plurals i acollidors. El personal sanitari i d'atenció a la gent gran s'hauria de formar per acollir aquest col·lectiu actualment i en els propers anys per fer tallers i/o altres activitats.

22. Atendre les necessitats de les persones LGTBIQ que viuen en zones rurals, pobles, ciutats petites i zones de muntanya. Elaborar estudis per conèixer la realitat del col·lectiu. Dinamitzar les zones a través dels ajuntaments i creació de SAI pròxims. Establir uns mínims provincials d'atenció sanitària a les dones LGTBIQ i dones solteres que vulguin ser mares. Descentralitzar aquest tipus de serveis, que actualment estan centralitzats a Barcelona.

23. Establir mesures per mitigar el problema d'accés a la documentació que tenen les persones transsexuals sol·licitants d'asil. Bloquejos administratius no permeten canviar el nom en els documents d'asil. Aquesta qüestió ja es va proposar en la Llei general LGTBI.

24. Potenciar la visibilització de referents positius en l'àmbit de la comunicació, la política, l'esport, l'art, etc., per erradicar estereotips i el binarisme i fomentar la llibertat d'opció. La bifòbia no es coneix gaire. Calen més programes d'informació sobre diversitat sexual.

25. Adoptar mesures per potenciar la persona delegada d'igualtat (LGTBIQ) a les empreses, institucions, administracions públiques, a similitud de la persona encarregada de prevenció de riscos. No s'ha centralitzar només a l'Administració pública, sinó que cal obrir-ho a les empreses privades a través dels sindicats. Cal personal format i sensibilitzat en el tema.

26. Aprovar protocols en l'àmbit del lleure, l'oci, l'esport i la cultura (àmbits artístic, audiovisual, literari, etc.). Obligació d'una partida pressupostària en aquests àmbits (si és que encara no n'hi ha cap). Afegir presència de punts liles en el lleure nocturn.

27. Adoptar mesures de discriminació positiva encaminades a la promoció de contractació de personal transsexual de manera similar al que es fa en l'àmbit de diversitat funcional o d'exclusió social, sobretot dones trans. Incloure estudis en què es pugui valorar la diferència entre homes i dones transsexuals a l'hora d'accedir al mercat laboral. S'hauria de consultar amb col·lectiu transsexuals i, així mateix, crear una comissió d'expertes en col·lectius transsexuals per introduir i millorar mesures de contractació.

28. Donar més difusió als protocols creats entre el personal al servei de l'Administració i educatiu enfront la prevenció de l'assetjament escolar i la coeducació. Prevenció: formació, detecció i sensibilització.

29. Atendre les necessitats dels infants LGTBIQ. Formació per al personal educatiu a tots els nivells per evitar la discriminació a les aules. La presència d'escoles Rainbow, escoles que integren la diversitat afectiva i de gènere (com a símil de les escoles verdes, difusió i expansió per tenir aquest distintiu) i de tota la documentació i formació per sensibilitzar el col·lectiu docent d'aquesta realitat i, en definitiva, tot el personal i la comunitat educativa. Vehicular continguts afectivosexuals al llarg de les etapes d'educació obligatòria.

30. Prestar un suport adequat, inclòs l'econòmic, als col·lectius LGTBIQ perquè puguin dur a terme la seva comesa i puguin fer intervencions innovadores. Que la Generalitat doti de recursos suficients el SAI DASIG i, en l'àmbit municipal, aportar els recursos que manquin per respondre a les demandes de les diferents ciutats. Incloure que els col·lectius han de col·laborar en les tasques que han d'acomplir ens locals, però no han de ser els vehiculadors i els agents d'acció únics de les tasques que es facin en nom dels ajuntaments.

31. Respectar la identitat de gènere als centres penitenciaris: incloure en la normativa penitenciària i les normes de tractament de reclusos l'orientació sexual i la identitat de gènere com a motius prohibits de discriminació.

32. Prohibir els escorcolls a les persones transsexuals que busquen desafiar la seva identitat de gènere. Si l'escorcoll és necessari, s'haurà de dur a terme en privat i amb ple respecte a la dignitat de la persona que s'escorcolla, sempre tenint en compte el seu desig sobre si l'escorcoll l'ha de portar a terme un oficial home o dona. L'ús deliberat d'escorcolls per degradar o humiliar i l'ús de llenguatge sexual explícit han d'estar prohibits.

▪ **Indicadors i retiment de comptes**

31. Crear indicadors, amb la participació real dels col·lectius LGTBIQ, que incorporin, entre d'altres, la transparència, la participació, l'equitat territorial, la satisfacció dels col·lectius i les persones ateses, la qualificació professional del personal d'atenció, la calendarització d'objectius i mesures, la coordinació entre administracions i el retiment de comptes polític.

32. Establir una periodicitat en l'avaluació i el retiment de comptes davant del Parlament i dels col·lectius LGTBIQ.

33. Fomentar la col·laboració i finançar l'àmbit acadèmic per aprofundir de manera qualitativa en l'estudi de la discriminació i de les violències LGTBIQ-fòbiques.

34. Establiment d'un comitè de seguiment del qual formin part com a mínim un representant de cadascun del col·lectius LGTBIQ.

35. Designar l'òrgan encarregat de recollir dades sobre LGBTI-fòbia. L'article 39 de la Llei 11/2014 no determina quin és l'òrgan encarregat d'elaborar i de publicar les estadístiques sobre discriminació per motius LGTBIQ, només menciona l'òrgan responsable de coordinar polítiques LGTBIQ. Per aquesta raó, cal que la futura llei sobre igualtat de tracte i no-discriminació creï un òrgan de recollida d'aquestes dades.

Objectiu 20. Drets sexuals i reproductius

Els drets sexuals i reproductius (DSiR) tenen com a finalitat que totes les persones puguin viure de forma lliure i satisfactòria la seva vida sexual i reproductiva, sense discriminacions, riscos, amenaces, coaccions i violències. Es desenvolupen amb la voluntat que les persones puguin prendre decisions sobre la seva vida sexual i reproductiva amb llibertat, informació i seguretat. De la mateixa manera, també fan referència a la llibertat de les persones per exercir la seva sexualitat de manera saludable, sense abusos, violència ni discriminacions.

La sexualitat comprèn i engloba no només l'activitat sexual, sinó també les identitats de gènere, l'orientació sexual, el plaer, el desig, el dret a la intimitat i a la reproducció. Els DSiR s'interrelacionen també amb el dret a la informació, l'educació, la salut i la llibertat, entre d'altres, de manera que no es poden entendre de manera aïllada, sinó com a part d'un conjunt de drets que posen les bases per viure en una societat democràtica, sana i lliure d'opressions patriarcal.

La garantia dels DSiR és indestruïble d'un canvi de marc estructural (de relacions humanes, socials, econòmiques, culturals i polítiques), de manera que és imprescindible treballar per un canvi en les estructures i pràctiques culturals, socials, científiques, polítiques i simbòliques que sustenten les relacions desiguals de gènere i la submissió de les dones i els dissidents de l'estructura de gèneres, al mateix temps que es promouen els DSiR.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ Sobre el marc global dels DSiR

1. Garantir la implementació de les lleis que promouen els DSiR amb la dotació de recursos i la implementació d'estructures necessàries.
2. Impulsar una llei i una estratègia catalana de DSiR.
3. Incorporar la perspectiva dels DSiR en totes les polítiques amb participació activa de la comunitat
4. Garantir espais de retiment de comptes en la implementació de les polítiques de DSiR.

▪ Educació sexual

5. Incorporar l'educació sexual amb mirada feminista en el currículum escolar obligatori en totes les etapes formatives. Aquesta educació ha d'incorporar, entre d'altres, l'autocura, l'autoconeixement, la diversitat familiar, els rols socials, la sobirania corporal, el desig, el consentiment i la identificació de conductes de violència. També ha d'incorporar diferents formes de relacions afectivosexuals, diferents identitats i expressions de gènere possibles, de manera que se superi el binarisme de gènere.

6. Implicar tots els agents que formen part de l'entorn educatiu i de les persones joves en l'educació sexual i la promoció dels DSiR en la infància i l'adolescència. Això significa incloure famílies i entorns de persones menors d'edat i professionals que treballen amb persones menors d'edat en el procés d'educació sexual dels infants.

7. Millorar la formació dels professionals de tots els nivells de la xarxa de salut, la xarxa educativa i la de justícia.

8. Introduir la formació en educació afectivosexual i drets sexuals i reproductius en els plans formatius dels estudis relacionats amb l'educació, la salut, l'àmbit social i jurídic, per fomentar la incorporació de la perspectiva de drets sexuals i reproductius en els entorns laborals relacionats i erradicar les vulneracions de drets.

▪ Informació

9. Assegurar el dret a la informació sobre drets sexuals i reproductius i els serveis públics que l'han de garantir amb un format diversificat i adequat a les capacitats i les necessitats de tothom, i amb una atenció especial a dones estrangeres i dones amb discapacitat.

10. Promoure la recerca i la investigació amb perspectiva de gènere des del punt de vista de drets sexuals i reproductius.

11. Promoure el reconeixement dels drets sexuals i reproductius de la ciutadania a través de campanyes informatives i de sensibilització.

12. Establir mecanismes de resposta amb informació científica contrastada des de les administracions als atacs dels grups que posen en risc la seguretat i pretenen vulnerar els drets sexuals i reproductius.

13. Fer campanyes per posar fi als discursos d'odi i de discriminació dels grups fonamentalistes basats en l'expressió dels drets sexuals de les persones, i també campanyes d'informació sobre cossos no binaris o trans.

14. Promoure campanyes específiques en territoris rurals de Catalunya.

15. Promoure campanyes sobre drets sexuals i reproductius de les persones amb discapacitat, amb atenció a l'erradicació de les esterilitzacions forçoses de les dones amb discapacitat i els comportaments sexistes i discriminatoris envers elles.

▪ Atenció

16. Garantir l'accessibilitat equitativa als serveis de salut sexual i reproductiva, incloent-hi l'avortament, a tot el territori.

17. Garantir serveis de salut sexual i reproductiva de fàcil accés i sense barreres administratives.

18. Consolidar serveis de salut integral i salut sexual i reproductiva específics i especialitzats per a la població més jove, tenint present les seves

característiques i amb professionals multidisciplinaris especialitzats en l'atenció de persones adolescents i joves.

19. Virar el model d'atenció perquè atengui no només la salut reproductiva, sinó també la salut sexual des d'una mirada integral i feminista.

20. Impulsar accions de corresponsabilitat i d'implicació dels homes en tot allò referent a la salut sexual i reproductiva.

▪ **Anticoncepció**

21. Garantir l'accessibilitat universal (informativa i econòmica) a tots els mètodes anticonceptius, incloent-hi, també, els de llarga durada reversible i revalorant els no hormonals i que protegeixen de les ITS (preservatius per a penis i vagina), i exposar les indicacions i contraindicacions de cada mètode.

22. Garantir l'accés lliure de la pastilla de l'endemà a tota la població, especialment a adolescents, tot preservant-ne la confidencialitat

23. Promoure la derogació de l'article 156 del Codi penal, que permet l'esterilització forçada per raó de discapacitat

▪ **Avortament – interrupció voluntària de l'embaràs (IVE)**

23. Assegurar l'accés universal, lliure i gratuït a l'IVE a totes les dones que acudeixen a centres sanitaris, incloent-hi aquelles en situació de desprotecció administrativa o sense targeta sanitària.

24. Garantir la informació sobre totes les opcions d'avortament amb una cura especial de les dones que, per la seva condició cultural o de discapacitat, poden tenir dificultats de comprensió.

24. Garantir que la decisió d'interrupció de l'embaràs és presa lliurement per la dona embarassada sense influències ni pressions d'altres persones, especialment en els casos en què la dona pot tenir algun factor de vulnerabilitat, com ara ser una persona immigrada o amb discapacitat.

25. Adoptar millores que garanteixin el dret de les dones a decidir sobre la interrupció de l'embaràs més enllà de les 22 setmanes, en els supòsits legalment previstos, i garantir la coordinació i la col·laboració dels comitès clínics.

26. Assegurar l'accés lliure de les menors a l'avortament respectant la seva autonomia de decisió i sobirania corporal per posar fi a maternitats no desitjades o avortaments clandestins.

27. Facilitar el treball en xarxa i l'accessibilitat en l'atenció a l'avortament de les menors d'edat.

28. Garantir la informació sobre l'avortament de tota la població de manera transparent i com a dret reconegut.

29. Reforçar el coneixement de professionals sanitaris sobre la llei de l'IVE perquè s'ofereixi una informació fiable i correcta.

- **Maternitat, part respectat i criança**

30. Garantir el dret a decidir tenir família o no, i la forma de tenir-la, i protegir-lo i promoure'l amb els recursos específics necessaris.
31. Formar tots els professionals per fer front a les situacions de violència obstètrica.
32. Establir un mecanisme públic de denúncia i sanció contra la violència obstètrica.
33. Respectar el dret de les dones a parir pel Sistema Nacional de Salut a domicili (amb garanties per a la gestant i el nadó), cases de naixement i hospitals, i garantir l'equitat territorial i la presa de decisions compartides.
34. Garantir la presa de mostra sanguínia de les mares i nadons per poder fer l'anàlisi d'ADN.
35. Erradicar tot tipus de situacions discriminació i violència en la reproducció assistida.
36. Garantir i defensar els drets laborals de les dones embarassades en la reproducció i posteriorment en la criança.
37. Garantir una atenció adequada a qualsevol persona, tant pel que fa a l'atenció administrativa, mèdica o qualsevol acompanyament, tenint en compte totes les diversitats de gènere, orientació sexual, ètnia, origen, edat, capacitats, etc.
38. Garantir l'accés a les tècniques de reproducció assistida a qualsevol persona que ho demani, fent una atenció territorialment accessible, lliure de prejudicis entorn del gènere i l'orientació sexual de les persones, adequada i lliure de violència ni discriminació.
39. Atendre totes les persones en el procés d'embaràs i part amb total garantia de drets i lliure de discriminacions LGTBI-fòbiques, per raó de discapacitat o racistes

- **VIH i altres ITS**

40. Impulsar el Pacte social contra la discriminació de les persones que viuen amb VIH, aprovat pel Parlament de Catalunya, dins de l'Acord nacional per fer front a l'epidèmia del VIH a Catalunya i contra l'estigma relacionat.
41. Generar sensibilització, formació, atenció, investigació i mecanismes de no-discriminació per a persones amb VIH.
42. Generar sensibilització, formació, atenció, investigació sobre altres ITS des d'un abordatge de drets que garanteixi l'autonomia de les persones en la presa de decisions i que avanci cap a un discurs de l'autocura i la promoció de la salut, tot superant el discurs de la por en la prevenció de riscos i tenint en compte la diversitat afectivosexual i de gènere que existeix, i també les diversitats ètniques, culturals, funcionals, etc., per donar una atenció lliure de prejudicis sobre la identitat de gènere, l'orientació sexual, l'origen, l'ètnia, l'edat, les capacitats, etc.

43. Garantir una atenció i informació adequada per a la persona, lliure de prejudicis. Per fer-ho, cal que se superin les pràctiques de prevenció i atenció basades en el que anteriorment s'anomenava *grups de risc* i que s'adeqüin més a la realitat i les pràctiques de les persones, tenint en compte la intimitat.

44. Facilitar els circuits de detecció d'ITS per a tota la població, especialment aquella amb més dificultat d'accés a la xarxa (adolescents, persones en situació irregular, etc.)

▪ Cossos

45. Millorar els circuits de transició de gènere per garantir una atenció no patologitzadora.

46. Garantir formacions per a professionals sanitaris i administratius en matèria de gènere per evitar les discriminacions basades en el binarisme a les quals s'han d'enfrontar les persones trans i intersexuals

47. Despatologitzar la intersexualitat per evitar operacions en el naixement amb l'objectiu d'entrar a formar part del gènere binari. Aquestes operacions tenen un impacte important en la salut i constitueixen una vulneració greu dels drets fonamentals.

48. Oferir tota la informació necessària a pares/mares/tutors dels infants amb intersexualitat i que es facilitin recursos i entitats a les famílies d'infants amb característiques intersexuals.

49. Incorporar canvis al registre civil per incloure de forma justa i correcta les persones no binàries i intersexuals.

▪ Violències sexuals

50. Reformular el marc legal de supòsits, situacions, estructures i comportaments que són violències sexuals. I exigir la legislació de consentiment positiu, com ja han fet deu països de la UE.

51. Millorar l'atenció i els recursos destinats als col·lectius de dones que no disposen d'una situació legal que en faciliti l'assistència i possible denúncia en casos de violències sexuals.

52. Disposar recursos per a la denúncia, l'atenció i la sensibilització de violències sexuals per acompanyar les víctimes en el reconeixement, l'atenció i la reparació d'aquestes situacions. Protegir de les violències especialment les dones grans i les joves.

53. Estendre el procés de reparació més enllà de la reparació econòmica, que ha d'anar acompanyada d'altres factors si la víctima ho desitja i d'una intervenció en la comunitat quan s'estimi necessari.

54. Assistir integralment les víctimes de violències sexuals, la qual cosa també significa abordar la reparació i la indemnització de les violències viscudes.

55. Emmarcar l'abordatge de totes les violències sexuals dins una perspectiva feminista.

56. Establir mecanismes per prevenir, identificar i actuar davant les situacions de violències sexuals del col·lectiu amb diversitat funcional.

57. Unificar els plans d'actuació davant les violències sexuals en els diferents àmbits (parella, familiar, comunitari, laboral i institucional) arreu del territori català

58. Establir mecanismes en el sistema de salut que facilitin la detecció precoç de casos de mutilació genital femenina.

59. Incrementar la incidència de les campanyes contra les diferents formes de violències sexuals.

60. Incidir i adoptar mesures directes per protegir els infants, sobretot les nenes, víctimes de violències sexuals.

61. Establir una xarxa de serveis, formació de professionals i estructures d'atenció i actuació en situacions de violències sexuals en la infància

62. Establir protocols d'atenció, protecció, prevenció i detecció de violències sexuals en infants dins el sistema català de protecció de menors.

63. Incidir en l'àmbit laboral a través del compromís social en contra de les violències sexuals en entorns laborals.

▪ **Promotores i defensores dels DSiR**

64. Establir els mecanismes legals i els recursos necessaris per garantir la seguretat i la protecció de les defensores de drets sexuals i reproductius al nostre territori.

65. Acollir i acompanyar el temps necessari les defensores de drets que hagin hagut d'abandonar els seus països d'origen.

66. Assegurar la visibilitat de la tasca de les defensores de drets sexuals i reproductius al nostre territori i promoure la consolidació de la seva tasca.

Objectiu 21. Drets de les persones grans

Les persones grans no constitueixen un grup de persones homogeni, i l'edat no és un factor que determini per si sol uns drets diferents. Tanmateix, l'envelliment és un element que, sobretot per les condicions en què viuen les persones grans, fa que sovint es trobin en una situació més desfavorida per al gaudi efectiu dels drets, i de manera particular sobre alguns d'aquests drets.

Aquesta situació, juntament, amb l'envelliment general de la població, fa que l'atenció a les persones grans esdevingui un objectiu que cal garantir mitjançant l'adopció de polítiques públiques que atenguin de manera eficaç les seves necessitats, i que sigui necessari assegurar que, malgrat les eventuais dificultats que es poden derivar de l'edat i l'evolució de la societat i de la forma de vida, es garanteixi la inclusió de totes les persones.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ Amb relació al dret a un tracte digne

1. Desenvolupar programes i campanyes de sensibilització orientades a donar visibilitat al valor de la vellesa; eliminar estereotips i actituds negatives i combatre l'edadisme; reconèixer el valor de les persones grans per a la societat i promoure'n una imatge positiva.
2. Incorporar en l'àmbit educatiu continguts específics destinats a conèixer el procés de l'envelliment; promoure programes que afavoreixin la convivència intergeneracional i la col·laboració entre l'àmbit escolar i les persones grans; impulsar programes d'acompanyament intersectorial i transversal per a les persones grans que ho desitgin.
3. Incrementar la informació i la formació de les persones grans sobre els seus drets, i fer campanyes adreçades a aquestes persones.
4. Impulsar la formació continuada i especialitzada sobre els drets de les persones grans i de prevenció i detecció de situacions de maltractament o abús entre els professionals de diversos àmbits, i en particular el personal del sistema de salut, treball social, policial, serveis financers, entre d'altres.
5. Reforçar les actuacions de supervisió i control dels serveis i establiments d'atenció a les persones grans, i incrementar la dotació i el personal dels serveis d'inspecció per poder dur a terme aquest augment.
6. Impulsar accions orientades a la millora de la qualitat dels serveis d'atenció a les persones grans, mitjançant la revisió i l'adequació de la dotació de personal que hi presta serveis, la promoció de la formació continuada, la millora de les seves condicions laborals, i també de les condicions materials dels centres i establiments d'atenció a persones grans.
7. Potenciar en tots els serveis d'atenció a persones grans el model d'atenció centrada en la persona, adaptar els serveis a la individualitat de les persones i promoure l'elaboració de guies de bones pràctiques per a la implementació.

8. Reforçar les actuacions de supervisió de l'atenció i les cures que reben les persones en situació de dependència que són ateses al seu domicili per part familiars cuidadors, i establir protocols de seguiment dels programes individuals d'atenció a persones en situació de dependència.

9. Ampliar i estendre els programes de formació a les persones cuidadores de persones en situació de dependència i els serveis i programes de respir.

10. Impulsar accions de generació de coneixement i d'investigació sobre els maltractaments a persones grans, amb la promoció d'estudis i l'elaboració de dades estadístiques sobre aquest fenomen, amb la participació de professionals i experts de diversos àmbits (social, sanitari, legal, policial i de persones grans).

▪ **Amb relació al dret a l'assistència sanitària i a la protecció de la salut**

11. Promoure estudis sobre l'envelliment i la salut.

12. Dissenyar plans d'atenció específica a la salut de la gent gran.

13. Formar els professionals sanitaris perquè tinguin coneixements en geriatria i gerontologia, i també habilitats més enllà de l'atenció estrictament sanitària.

14. Garantir l'aplicació de cures pal·liatives quan la situació ho requereixi per proporcionar alleujament del patiment.

15. Promoure programes que potenciïn l'autocura i la corresponsabilitat de les persones en la prevenció de malalties i fomentar l'adopció d'hàbits saludables com més aviat millor.

16. Fugir del paternalisme en l'atenció sanitària a les persones grans tot respectant la seva dignitat.

17. Evitar la medicació innecessària exclusivament associada a l'edat.

18. Fer campanyes divulgatives per donar a conèixer entre la població el document de voluntats anticipades (DVA) i facilitar-ne la formalització.

19. Elaborar polítiques públiques encaminades a evitar possibles situacions de manca d'equitat.

20. Aprofitar els avenços tecnològics aplicats a l'àmbit sanitari, també en l'atenció a la gent gran.

21. Desenvolupar polítiques públiques que possibilitin una atenció sanitària i social coordinada i integral.

▪ **Amb relació al dret a la promoció de l'autonomia personal i atenció a la situació de dependència**

22. Treballar perquè les persones en situació de dependència puguin portar una vida amb el grau d'autonomia més elevat possible.

23. Facilitar una política d'ajuts que permeti a les persones grans en situació de dependència romandre, tant com sigui possible, al seu entorn i retardar altres intervencions, tot garantint, però, una resposta àgil quan siguin necessàries aquestes altres intervencions.

24. Treballar sempre tenint en compte l'opinió de la persona gran.

25. Incrementar en totes les seves modalitats els recursos destinats a l'atenció de persones en situació de dependència per acostar, tant com sigui possible, l'oferta i la demanda, i assegurar que les persones accedeixen al servei o la prestació adequats en el moment que ho necessiten.

26. Preveure una dotació econòmica suficient per atendre les prestacions econòmiques.

▪ **Amb relació al dret a la protecció jurídica i al suport per a l'exercici de la capacitat quan sigui necessari**

27. Impulsar accions i campanyes informatives adreçades a les persones grans, i a la ciutadania en general, sobre els instruments que ofereix l'ordenament jurídic com a mecanismes de previsió davant possibles situacions de deteriorament que facin necessari un suport per a l'exercici de la capacitat, com ara el poder preventiu, l'autotutela i l'assistència.

28. Potenciar el recurs a la figura de l'assistent com a eina per compensar i superar les dificultats amb què es poden trobar les persones grans en determinades situacions per a la presa de decisions o la realització d'actes.

29. Crear serveis d'orientació jurídica especialitzats adreçats a les persones grans que ofereixin assessorament específic sobre aquests mecanismes de protecció.

▪ **Amb relació al dret a obtenir recursos econòmics suficients**

30. Treballar en polítiques públiques que permetin compensar la manca de recursos econòmics que poden presentar les persones grans.

31. Mantenir les pensions al marge de decisions polítiques que en puguin posar en perill la continuïtat i assegurar una dotació suficient per atendre-les a l'efecte de proporcionar tranquil·litat a les persones beneficiàries.

32. Dur a terme les previsions oportunes per garantir l'efectivitat real de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

▪ **Amb relació al dret a la participació social**

33. Potenciar i reforçar el paper dels òrgans consultius i d'assessorament que representen les persones grans i la seva participació en el disseny de les polítiques públiques.

34. Incorporar en el disseny de les polítiques públiques la perspectiva de l'impacte de les mesures que s'adoptin en les necessitats i en les condicions de vida de les persones grans.

35. Promoure l'associacionisme de les persones grans.

36. Afavorir la utilització de sistemes de participació que no exclouin la participació de les persones grans per les dificultats que pot representar, per exemple, la utilització de mitjans tecnològics o per qualsevol altra raó.

▪ **Amb relació al dret a l'accés efectiu a la cultura i a l'oci**

37. Elaborar polítiques públiques encaminades a fomentar l'autonomia personal, potenciar les capacitats i promoure un paper rellevant i actiu de les persones grans.

38. Potenciar la implicació de la gent gran en el procés de disseny, realització i avaluació de les actuacions dutes a terme per permetre-li accedir a la cultura.

39. Generalitzar les iniciatives particulars d'accés efectiu a l'oci.

40. Elaborar programes universitaris per a gent gran que els resultin atractius i fer-ne divulgació, i també altres tipus de formació.

41. Impulsar actuacions per potenciar una imatge positiva de la gent gran tot fugint de l'associació entre vellesa i càrrega.

42. Amb caràcter general: elaborar i aprovar una llei de les persones grans que empari de manera específica els drets de les persones grans amb una perspectiva integral de les seves necessitats per al seu benestar.

Objectiu 22. Drets de les persones amb discapacitat

Les persones amb discapacitat tenen els mateixos drets que la resta de persones. El fet que hi hagi un apartat dedicat a aquest col·lectiu està justificat pel fet que efectivament es tracta d'un col·lectiu vulnerabilitzat i amb més dificultats per al ple exercici d'aquests drets.

De la mateixa manera, el propòsit de la Convenció de drets de les persones amb discapacitat és promoure, protegir i assegurar el ple gaudi per part de les persones amb discapacitat de tots els drets i les llibertats fonamentals reconeguts per a totes les persones en igualtat d'oportunitats, i també promoure la seva capacitat de viure i decidir sobre la seva vida de la manera més autònoma possible i amb el respecte de la seva dignitat com a persones.

D'acord amb les dades de 2017, a Catalunya es comptabilitzen prop de 550.000 persones amb algun tipus de discapacitat, (aproximadament el 6,8% del total de població). Per franges d'edat, el nombre de persones amb discapacitat reconeguda augmenta paral·lelament a l'envelliment de la població (com més edat, més alt és el nombre de persones amb discapacitat) i, quant al gènere, el nombre total de persones amb discapacitat es reparteix de manera força equitativa entre dones i homes.

El dret de les persones amb discapacitat a la igualtat d'oportunitats i a viure i desenvolupar-se en una societat inclusiva amb el màxim nivell possible d'autonomia engloba tota una sèrie de drets materials concrets que cal desplegar per mitjà de polítiques públiques clares i efectives.

Tot i que els darrers anys hi ha hagut avenços importants relacionats amb la legislació i la planificació de polítiques de reconeixement i garantia dels drets de les persones amb discapacitat, encara cal impulsar polítiques transversals que permetin l'exercici ple dels drets i les oportunitats de les persones amb discapacitat en tots els àmbits de la vida, amb la implicació de totes les administracions, tenint en compte el greuge comparatiu que en l'àmbit econòmic afecta les persones amb discapacitat (greuge econòmic per gaudir d'uns estàndards de vida assimilables als de la resta de la població).

Les propostes següents van en aquesta línia.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

a) Dret al màxim nivell d'autonomia possible, vida independent i inclusió social de les persones amb discapacitat: igualtat d'oportunitats, accessibilitat i autonomia

Mesures de caràcter general

1. Amb caràcter urgent i prioritari, desplegar la Llei 13/2014, de 30 d'octubre, d'accessibilitat, la qual cosa suposa, entre d'altres, l'actualització del Codi d'accessibilitat, que és previ a la norma vigent i que està pendent des de 2016.
2. Elaborar un mapa de l'accessibilitat a Catalunya en l'entorn, els transports, la comunicació, l'edificació i els serveis, i també una proposta d'actuació que inclogui mesures per afavorir l'accessibilitat física, sensorial i cognitiva en aquests entorns.

3. Verificar l'estat de compliment de l'obligació d'establir plans d'actuació i de gestió en matèria d'accessibilitat en els àmbits de competència de cada administració (autonòmica i local) i en els plans municipals d'accessibilitat, i fer una diagnosi de l'estat d'implementació de les mesures previstes en cada pla, segons el cas, tenint en compte també les mesures necessàries per garantir l'accessibilitat cognitiva adreçades al col·lectiu de persones amb discapacitat intel·lectual.

4. Adoptar mesures per fer accessible (accessibilitat sensorial i cognitiva) la informació de les totes administracions públiques i serveis públics en línia, de manera que es garanteixi el dret a la igualtat en l'accés a la informació i a l'administració electrònica (sistemes de lectura fàcil i sistemes alternatius i augmentatius de la comunicació).

5. Fer formació continuada a les persones que fan atenció directa al públic en l'atenció inclusiva.

6. Regular un mecanisme i un procediment de denúncia i atenció ràpida de les situacions de possible vulneració dels drets de les persones amb discapacitat.

Mesures amb relació a la cultura, l'esport i el lleure

7. Les administracions públiques han d'implementar ajustos raonables en el marc de les seves competències, i així ajudar a garantir el dret a la igualtat d'oportunitat de les persones amb discapacitat física, intel·lectual i sensorial de manera més immediata.

8. Adoptar mesures per assegurar el gaudi efectiu i en condicions d'igualtat per part de les persones amb discapacitat del dret al reconeixement i al suport de la pròpia identitat cultural i lingüística específica, inclosa la llengua de signes.

9. Adoptar mesures d'acció positiva per afavorir l'exercici del dret de les persones amb discapacitat a participar, en condicions d'igualtat amb les altres, en la vida cultural, les activitats recreatives, l'esplai i l'esport.

10. Adoptar mesures per garantir l'accessibilitat cognitiva, sensorial i física a tot tipus de material cultural, en programes de televisió, pel·lícules i altres activitats culturals en formats accessibles, serveis culturals, teatres, museus, cinemes, biblioteques i serveis turístics, i tant com sigui possible, a monuments i llocs d'importància cultural nacional de manera accessible.

11. Ordenar i simplificar el sistema d'accessibilitat econòmica per a persones amb discapacitat a la cultura, l'esport, l'educació (beques, gratuïtat per a acompanyants, reducció en les inscripcions a activitats culturals i formatives en centres cívics i altres establiments públics, accés gratuït a museus i altres instal·lacions culturals, reduccions en teatres, cinemes, concerts, etc.).

12. Promoure la participació de les persones amb discapacitat en la pràctica d'activitat física i en activitats esportives generals a tots els nivells, garantint-los l'oportunitat d'organitzar i de desenvolupar activitats esportives, recreatives i culturals específiques i de participar en aquestes activitats en condicions d'igualtat amb les altres, amb suports específics per a la instrucció i la formació, i tot assegurant-los l'accessibilitat tant en l'accés com en la pràctica.

13. Garantir el dret dels infants i adolescents amb discapacitat, en condicions d'igualtat, a la participació en activitats lúdiques, recreatives, d'esplai i esportives, incloses les que es facin dins del sistema escolar.

Mesures amb relació a la vida independent i la independència econòmica

14. Aprovar i dur a terme un pla de suport a la vida independent per a totes les persones amb discapacitat per afavorir el seu projecte de vida amb inclusió en la comunitat, el seu desenvolupament personal i la seva presa de decisions.

15. Ampliar la PNC, la PFC o altres prestacions similars a persones amb discapacitat entre 33% i 64% sense altres ingressos. En el càlcul de les prestacions, establir unitats de convivència especial en el cas de les persones amb discapacitat, de manera que computin únicament els ingressos de la persona.

16. Garantir l'accés a la renda garantida de ciutadania a totes les persones amb discapacitat que compleixin els requisits, incloent-hi les que estan en situació d'acolliment residencial, per garantir uns ingressos mínims. Reduir el copagament dels serveis socials.

17. Aplicar un bo social per als subministraments bàsics per a les persones amb discapacitat al seu propi habitatge amb preus adaptats als seus ingressos, atès el greuge econòmic que suporten.

18. D'acord amb el desplegament de la Convenció, cal elaborar un pla de desinstitucionalització per a la transició des de serveis de caràcter institucional als suports personalitzats inclusivament en la comunitat, per garantir el dret de viure on, com i amb qui decideixin les persones amb discapacitat, i no viure d'acord amb un sistema de vida preestablert. Les administracions han de destinar els fons públics a programes de vida independent i suports de model comunitari que siguin respectuosos amb els drets establerts en la Convenció i d'acord amb el que indica l'Observació general n. 5 del Comitè de Drets de les Persones amb Discapacitat de l'ONU.

19. Garantir una reserva del 5% de l'habitatge de protecció oficial a les persones amb discapacitat, distribuït a tot el territori de municipis i barris, de manera que s'eviti la concentració de persones amb discapacitat en un mateix entorn. El preu del lloguer social ha d'estar referenciat als ingressos de la persona i no superar-ne, en cap cas, el 30%. Cal afavorir l'accés a habitatge social de tinença pròpia a les persones amb discapacitat per evitar-ne la institucionalització i garantir el seu dret a viure de forma independent.

20. Desplegar normativament i pressupostària, i de manera suficient, la figura de l'assistència personal per a totes les persones amb discapacitat de Catalunya, de manera que se n'afavoreixi la vida independent, l'empoderament, l'arrelament i la participació en la comunitat.

21. Transformar els serveis d'atenció diürna (STO, SOI, CAE), de manera que s'adaptin a les necessitats, els interessos i l'itinerari vital de la persona, flexibilitzant els horaris i les activitats i la transició des dels àmbits educatius i laborals. D'acord amb el model comunitari, els serveis han d'orientar la seva activitat a la participació de les persones en la comunitat, de forma personalitzada. Transformar els serveis ocupacionals d'inserció (SOI) perquè acompleixin la seva finalitat: un servei de SOI que el defineixi com un servei transitori, de caràcter temporal, cap als itineraris ocupacionals i la inserció laboral.

Mesures amb relació a l'accessibilitat en l'entorn

22. De manera general, cal verificar l'estat de compliment de l'obligació d'establir plans d'actuació i de gestió en matèria d'accessibilitat en els àmbits de competència de cada administració (autonòmica i local) i els plans municipals d'accessibilitat.

23. Informar sobre l'estat d'implementació de les mesures previstes en cada pla d'actuació i gestió dels àmbits de competència de cada administració i els plans municipals d'accessibilitat, adaptar les mesures per revisar-los i adequar-los a les circumstàncies actuals, i complir les mesures establertes en cada cas.

24. Elaborar i dur a terme els plans d'accessibilitat corresponents i de supressió de barreres arquitectòniques, sensorials i cognitives en tots els àmbits sectorials i en totes les administracions en què encara no s'hagi fet.

25. Desenvolupar les mesures establertes a partir de la informació aportada per al futur mapa de l'accessibilitat a Catalunya, amb relació a l'accessibilitat de l'entorn i de la informació, segons les propostes que es derivin dels plans d'actuació i de gestió en matèria d'accessibilitat dels àmbits competencials de cada administració i dels plans municipals d'accessibilitat, si s'escau.

Mesures amb relació a la mobilitat i l'accessibilitat en el transport

26. Adoptar mesures per garantir la cadena d'accessibilitat entre l'entorn, les estacions i parades d'autobusos i de transport ferroviari i els vehicles en tots els casos en què no estigui garantida.

27. Impulsar mesures amb la finalitat de garantir, en un termini raonable de temps, que els operadors de transport que es financen amb fons públics disposen del 100% dels vehicles accessibles.

28. Mentre no es duguin a terme les intervencions tècniques necessàries per garantir l'accessibilitat universal, cal posar en marxa mecanismes alternatius i ajustos raonables que afavoreixin l'accessibilitat (física, sensorial i cognitiva) en el transport i la possibilitat del desplaçament autònom de les persones amb discapacitat i mobilitat reduïda.

29. Fer un seguiment del desenvolupament de les intervencions adreçades a garantir l'accessibilitat (eliminar els *gaps* horitzontals i verticals a les estacions de transport ferroviari, canviar les portes o torns d'accés a les andanes de les estacions ferroviàries que encara no són practicables per persones amb mobilitat reduïda (PMR), garantir l'accessibilitat (física, sensorial i cognitiva) dels sistemes de venda automàtica de bitllets, etc.)

30. Garantir el servei d'ajuda i atenció a les PMR, amb discapacitat intel·lectual o amb dificultats cognitives o de comunicació, en els serveis ferroviaris de rodalies, mitjà i llarg recorregut, i oferir aquest servei també en altres mitjans de transport com ara transport aeri i de navegació.

31. Facilitar l'accés a la informació que permet a la persona usuària posar en coneixement dels operadors de transport la seva necessitat d'assistència personal amb antelació (SMS, correu electrònic, fax, etc.).

32. Garantir horaris fixos i coneguts per les persones usuàries per als mitjans de transport accessibles per a PMR, i també l'accessibilitat de la informació sobre aquests serveis, actualitzada i en temps real, tant en autobusos urbans com interurbans, i molt especialment en les rutes de ferrocarrils de rodalies de Catalunya.

33. Regular, en l'àmbit autonòmic, la prestació del servei de transport adaptat especial (transport adaptat que presta servei porta a porta, de manera puntual

o amb trajectes regulars, i a preu reduït per a les persones amb discapacitat) com a servei obligatori a tot el territori, per cobrir les necessitats de desplaçament de les persones amb discapacitats, com a mínim, per a l'assistència als serveis socials bàsics i especialitzats, als serveis educatius i als serveis sanitaris, terapèutics i de rehabilitació, en tots els casos en què no disposi d'un servei de transport públic col·lectiu adaptat a les seves necessitats.

34. Adoptar mesures per garantir que els diferents mitjans de transport disposen de sistemes de comunicació de la informació a la persona viatgera en formats accessibles per a persones amb discapacitat sensorial i intel·lectual (sistemes de lectura fàcil, accessibilitat cognitiva, i sistemes alternatius i augmentatius de la comunicació).

35. En l'àmbit municipal, estudiar cada cas (la situació de cada ens local) a partir de la realitat que es presenta, segons el territori i el tipus de mitjans de transport que gestiona o ofereix en funció de la seva competència, de manera que s'hi garanteixi l'accessibilitat.

36. Garantir el compliment del Reial decret 1544/2007, de 23 de novembre, amb relació a la garantia d'un mínim de llicències de taxi reservades per a vehicles adaptats.

37. Elaborar i difondre un mapa de localització de les places d'aparcament reservades per a PMR existents a cada municipi, de fàcil accés i des de dispositius mòbils i altres canals d'informació tradicionals.

b) Dret a la inclusió social de les persones amb discapacitat

Mesures amb relació al dret a l'educació

38. Desenvolupar, amb dotació econòmica suficient, el Decret 150/2017, de 17 d'octubre, d'escola inclusiva. Proveir de suports suficients l'escola i les famílies. Determinar els especialistes que han de ser assignats a cada escola segons les característiques de l'alumnat i establir procediments i metodologies pedagògiques que propiciïn el treball conjunt a l'aula de mestres i especialistes. Assignar els recursos econòmics necessaris per atendre les necessitats avaluades individualment en cada cas.

39. Definir les ràtios de professionals adequades per a l'atenció educativa de qualitat de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu (NESE) en règim d'educació inclusiva i les necessitats de suport a l'aula.

40. Dotar els centres escolars dels recursos humans, materials i estructurals necessaris per fer possible l'escolarització d'aquest alumnat en condicions adequades.

41. Completar la implantació de les unitats d'atenció a les NESE d'acord amb un estudi actualitzat de les necessitats detectades en cada territori.

42. Promoure i acompanyar els centres educatius en la transformació dels CEE en centres proveïdors de serveis i recursos a tota la comunitat educativa per fer realitat la implementació d'una escola inclusiva que pugui acollir tot l'alumnat en la seva diversitat.

43. Assegurar la formació (inicial i continuada) del personal docent (tant en els ensenyaments obligatoris com no obligatoris) en l'atenció de l'alumnat amb discapacitats i amb NESE, per garantir que sigui individualitzada i especialitzada i tenint en compte la diversitat.

44. Garantir la inclusió de l'alumnat amb NESE a les activitats complementàries (sortides, colònies escolars, etc.) organitzades pels centres i al servei de menjador escolar, amb els suports que siguin necessaris en cada cas.

45. Garantir l'accés dels infants amb discapacitat a les escoles bressol, amb els suports que siguin necessaris en cada cas.

46. Garantir la suficiència de places reservades a l'educació no obligatòria i la diversificació d'itineraris formatius per a persones amb discapacitat, incloent-hi cursos pont que permetin a les persones amb discapacitat intel·lectual seguir itineraris educatius i accedir al mercat laboral.

47. Oferir els suports necessaris i establir les mesures d'ajustos raonables que es considerin adequats a cada cas per garantir la inclusió de les persones amb discapacitat també en els diferents itineraris educatius i formatius no obligatoris.

48. Oferir recursos per incorporar la inclusió d'alumnes amb discapacitat sensorial o cognitiva a les escoles i instituts mitjançant la incorporació de la llengua catalana de signes i de sistemes de lectura fàcil, segons les necessitats de l'alumnat.

49. Fer estudis sobre els problemes de convivència dels adolescents i joves amb discapacitat i sense discapacitat que hi ha a secundària.

50. Elaborar un pla de lluita contra l'assetjament escolar per causa de discapacitat.

51. Elaborar un pla de formació en la gestió d'emocions i sentiments dels infants i adolescents amb discapacitat i incloure-hi itineraris que permetin als joves amb discapacitat intel·lectual entendre i viure la diversitat amb tranquil·litat i confiança en si mateixos.

52. Fomentar el treball i la cooperació amb les famílies des dels centres educatius, com a eina de millora de l'atenció educativa i de benestar social i familiar.

Mesures amb relació a l'ocupació i la formació ocupacional

53. Desenvolupar polítiques públiques d'ocupació que prioritzin l'ocupació dels col·lectius de persones amb discapacitat, amb l'objectiu de garantir-ne la protecció, la promoció i la integració, sense obstacles i preservant la igualtat d'oportunitats efectiva en l'activitat laboral. Les persones amb discapacitat han de disposar de suports per a l'ocupació vinculats a la persona, segons la seva situació i les seves necessitats, indiferentment del lloc de treball.

54. Incrementar les polítiques públiques que afavoreixin la inserció laboral de les persones amb discapacitat en les diferents modalitats existents (mercat ordinari de treball i entorns d'ocupació protegida en centres especials de treball-CET), amb l'objectiu d'eliminar les greus diferències entre les taxes d'activitat i ocupació de les persones amb discapacitat i les de la resta de la ciutadania. Garantir que els CET compleixin l'objectiu pel qual van ser creats: generar llocs de treball per a les persones amb més dificultats d'inserció laboral.

55. Fomentar el desenvolupament de programes formatius i ocupacionals als centres especials de treball, tot promovent, sempre que sigui factible, els processos de transició a l'empresa ordinària des dels CET.

56. Establir un finançament estable dels serveis d'integració laboral i dels programes de treball amb suport que permeti els ajuts necessaris a l'activitat professional al llarg de la vida laboral.

57. Augmentar la reserva a un 4% i reduir la dimensió de l'empresa a 25 persones treballadores, tenint en compte el percentatge global del 6,8% de persones amb discapacitat sobre la població general.

58. Derogar les mesures alternatives a la reserva obligatòria de llocs de treball en empreses de més de 50 places de plantilla, endurir les sancions per incompliment de ràtio de personal amb discapacitat, de manera que siguin dissuasives, i fer campanyes d'inspecció laboral per garantir el compliment de la reserva de llocs de treball en empreses privades i públiques.

59. Millorar les polítiques de subvencions, ajuts i bonificacions per afavorir la contractació de les persones amb discapacitat. El foment de l'ocupació de les persones amb discapacitat en el mercat laboral ha de ser proporcional a les seves dificultats per a la inserció i a les seves necessitats de suport.

60. Reformar i flexibilitzar el funcionament dels centres ocupacionals per fer compatible l'activitat laboral remunerada i l'atenció en serveis d'atenció diürna en horaris parcials.

61. Garantir l'assistència i els suports necessaris per a les persones amb discapacitat que estan en situació d'envelliment prematur o deteriorament, especialment per facilitar que puguin compatibilitzar l'activitat laboral amb altres serveis o finalitzar-la amb accés als suports necessaris. Aquestes persones no s'han de veure obligades a perllongar la vida laboral pel fet de no disposar d'alternatives, constricció que provoca un perjudici substancial per a la seva qualitat de vida i la seva salut.

62. Fer complementaris els ingressos provinents de l'activitat laboral amb les prestacions econòmiques dels diferents sistemes de protecció, fent-los compatibles amb uns ingressos econòmics iguals o inferiors al salari mínim interprofessional. Vetllar per un sistema de remuneració igualitari i just. Revisar l'aplicació adequada de diferents figures de contracte laboral, com ara el contracte de baix rendiment o el de pràctiques, desenvolupant els mecanismes de supervisió adequats per garantir que s'adeqüin a les finalitats per a les quals van ser creats.

63. Augmentar les inspeccions a les empreses beneficiàries de subvencions, ajuts i bonificacions per garantir que s'utilitzen efectivament per dur a terme accions amb relació a la inserció laboral.

64. Crear un canal i un procediment ràpid i accessible de denúncia de la possible vulneració dels drets de les persones amb discapacitat en l'àmbit laboral.

65. Assegurar, mitjançant els suports necessaris, l'accés de totes les persones amb discapacitat als programes de formació professional o ocupacional, als programes de millora de l'ocupació, de garantia juvenil, d'obtenció dels certificats de professionalitat i a la resta d'accions relacionades amb la capacitació professional, amb les adaptacions i els suports necessaris.

66. Desenvolupar i establir programes de formació dual (formació en el lloc de feina) com a mecanisme que garanteixi l'accés a la formació professional per a totes les persones amb discapacitat amb especials dificultats que també ho requereixin. Promoure i acompanyar els CET que atenen principalment aquest col·lectiu perquè també esdevinguin centres de formació dual, de manera que contribueixin a la funció de capacitació de les persones amb discapacitat i millorin les possibilitats d'inserció a l'empresa ordinària.

67. Garantir que totes les administracions públiques compleixen la reserva establerta per a l'accés a la funció pública de les persones amb discapacitat. En el cas de la reserva específica de selecció del 2% per a persones amb discapacitat intel·lectual, publicar les convocatòries accessibles amb les adaptacions que siguin necessàries per fer efectiu aquest dret.

c) Dret de les persones amb discapacitat a un nivell de vida adequat: salut, serveis, prestacions i ajuts socials

Mesures amb relació al reconeixement de la discapacitat o de la situació de dependència i del dret als serveis i les prestacions vinculades

68. Revisar cada model inclòs a la xarxa pública de serveis socials especialitzats per a persones amb discapacitat per adequar-la al mandat de la Convenció de l'ONU sobre els drets de les persones amb discapacitat, de manera que aquests serveis esdevinguin veritables suports a la vida inclusiva, independent i de qualitat de cada persona.

69. Garantir la tramitació dels procediments de reconeixement de grau de discapacitat i del reconeixement de la situació de dependència en el termini legalment establert, i molt especialment en el cas d'infants i adolescents.

70. Prioritzar el reconeixement del dret als serveis i les prestacions vinculades a la situació de dependència dels infants i adolescents, atenent al seu interès superior i tenint en compte que el reconeixement de les prestacions, ajuts o serveis a què pot tenir dret un infant o un adolescent pot afectar directament les seves condicions de cria i desenvolupament. Suprimir les restriccions per raó d'edat en l'accés als serveis de suport necessaris.

71. Posar en marxa un servei transversal unificat de l'atenció personalitzada a situacions de discapacitat, amb equips multiprofessionals que proporcionin orientació, guia i acompanyament a les persones pel que fa als drets i tràmits que ha de seguir en relació amb els diferents serveis a què té dret (salut, serveis Socials, educació, SOC, etc.).

72. Afavorir l'autonomia, el desenvolupament personal i l'activitat laboral dels familiars i persones cuidadores de les persones amb discapacitat, prioritzant els suports i les prestacions de servei de caràcter professional. Les prestacions destinades als cuidadors informals han de comportar l'alta i la cotització en el règim de la Seguretat Social. Aquesta ha de ser una opció subsidiària, com preveu la LAPAD, adequada només en casos d'inexistència d'altres serveis o suports.

73. Garantir una atenció socio sanitària adequada a les persones amb discapacitat intel·lectual que tinguin en compte els diferents perfils de salut d'aquestes persones respecte a les persones sense discapacitat intel·lectual;

que estigui especialitzada en les particularitats de la salut mental d'aquest col·lectiu, que es comprometi a evitar-ne la sobremedicació, fugint especialment de la prescripció de psicofàrmacs com a mètode de control conductual sense diagnòstic psiquiàtric que avaluï aquestes pautes; que no atribueixi els símptomes detectats a la discapacitat, i que li ofereixi un tracte digne i adaptat a les seves necessitats.

74. Garantir que l'educació i la formació en drets de la sexualitat i de la reproducció (DSiR) són accessibles per a totes les persones amb discapacitat, especialment les més joves, independentment del seu nivell d'escolarització o de la intensitat de les seves necessitats de suport.

75. Garantir que les persones amb discapacitat immigrants i refugiades tinguin accés als suports necessaris per garantir els seus drets, atès el caràcter universal dels drets establerts en la Convenció. En aquest sentit, complir la Convenció de Ginebra i la legislació pròpia i internacional, de manera que es garanteixi l'accés immediat als serveis i els suports a les persones amb discapacitat demandants d'asil o de protecció subsidiària i es modifiquin totes les normatives que ho impedeixen.

Mesures amb relació als serveis

76. Consolidar la xarxa pública de serveis socials especialitzats per a persones amb discapacitat, dotant-los tant dels recursos econòmics necessaris com dels suports accessibles per fer efectius els seus drets.

77. Dotar adequadament el sistema d'aquests recursos perquè es puguin cobrir els serveis especialitzats amb garanties i atenent a les necessitats detectades i les especificitats de cada cas a tot el territori català.

78. Orientar els serveis socials a les persones amb discapacitat envers un model de suports personalitzats i inclusius, sense cap discriminació per raó d'autonomia o d'intensitat de suport.

79. Garantir l'accés als suports de model comunitari, no institucionals, suficients i necessaris a tot el territori de Catalunya, incloent-hi l'assistència personal, serveis de suport en habitatge ordinari i inclusiu, l'accés a l'habitatge protegit i altres programes de suport a la vida independent i a la inclusió en la comunitat. En aquests casos incloure-hi també altres modalitats com ara estades de lleure o respir o acolliment temporal.

80. Desenvolupar serveis de suport i recursos d'habitatge necessaris per als infants i adolescents amb discapacitat, de manera que se n'eviti la institucionalització i se n'afavoreixi el desenvolupament de manera inclusiva en la societat i en igualtat.

81. Garantir la transparència i informar les persones i famílies interessades de l'estat de les seves sol·licituds d'accés als diferents serveis i suports, indicant-hi la posició que ocupen en la llista d'espera. Informar i assessorar respecte d'alternatives de serveis i suports a les persones amb discapacitat.

82. Avançar en la prestació de suports de caràcter individualitzat inclusius en la comunitat. Les persones amb més necessitat de suport tenen dret a viure de manera independent i inclusiva en la comunitat, i se n'ha d'evitar el procés d'institucionalització. Les persones amb dificultats conductuals han de rebre els suports necessaris per afavorir-ne la permanència en la

comunitat i evitar-ne la institucionalització, sense que puguin ser discriminades en l'accés a qualsevol suport ni segregades a entorns específics. Cal desenvolupar serveis comunitaris de suport conductual positiu i unitats socio sanitàries especialitzades.

d) Drets de participació de les persones amb discapacitat

83. Fomentar la participació de les persones amb discapacitat en els afers públics i adoptar mesures per afavorir-ne la participació plena i efectiva sense discriminació i en condicions d'igualtat amb les altres.

84. Regular el dret a la informació accessible (accessibilitat cognitiva i sensorial) i establir l'obligació dels partits polítics, sindicats i altres organitzacions amb finançament públic de tenir tots els documents adreçats al públic en sistemes lectura fàcil i en diferents suports escrits, auditiu, informàtics.

85. Desplegar la reforma de la LOREG duta a terme per la Llei orgànica 2/2018, de 5 de desembre, per garantir el dret de sufragi de les persones amb discapacitat, i, en concret, establir els mecanismes per deixar sense efecte les limitacions en l'exercici del dret de sufragi de les persones incapacitades judicialment abans de l'aprovació d'aquesta llei.

86. Avançar en l'aprovació del conjunt de propostes de reformes normatives que prepara el Govern de l'Estat en el marc de l'Avantprojecte de llei pel qual es reforma la legislació civil i processal en matèria de discapacitat, sobre el qual ha dictaminat favorablement el Consell Econòmic i Social (Dictamen 5/2018, sessió del 24 d'octubre).

87. Impulsar mesures de reforma normativa adreçades afavorir que els operadors jurídics apliquin, en concordança amb el dret intern, les previsions de l'article 12 de la Convenció de drets de les persones amb discapacitat, amb relació a la igualtat de totes les persones en l'exercici de la seva capacitat jurídica, amb l'objecte de garantir el ple exercici per part de les persones amb discapacitat de tots els drets fonamentals.

88. Substituir el sistema de tutela per un sistema de suport a la presa de decisions que mantingui completa la capacitat d'actuació jurídica de les persones amb discapacitat .

89. Incorporar de manera generalitzada la figura del facilitador en els processos legals amb persones amb discapacitat intel·lectual implicades per garantir la comprensió de les actuacions i de la documentació relacionada.

90. Promoure la participació de les persones amb discapacitat en organitzacions i associacions no governamentals relacionades amb la vida pública i política del país, incloses les activitats i l'administració dels partits polítics.

91. Regular la participació i la representació obligada de persones amb discapacitat en els òrgans de direcció de les empreses i les entitats que treballen per a les persones amb discapacitat.

Objectiu 23. Drets de les persones migrants

Les persones en moviment, amb independència de la seva condició de migrants econòmics o de persones refugiades, gaudeixen d'una pluralitat de drets que, en el nostre sistema jurídic, correspon garantir a l'Estat i a Catalunya, sens perjudici de la rellevància de la Unió Europea en aquesta qüestió.

Cal afirmar, en primer lloc, el dret de tota persona a migrar, amb independència de la potestat dels estats de regular les condicions d'entrada i de permanència de les persones estrangeres a través de les seves polítiques migratòries. En segon lloc, les persones en moviment gaudeixen del dret a obtenir refugi en condicions dignes, incloent-hi el dret a no ser retornat a un territori on la vida o la llibertat de la persona perillin, i també el dret a l'accés efectiu al procediment de protecció internacional. També cal garantir el dret a gaudir sense discriminació dels drets en condicions d'igualtat amb les persones de les societats d'acollida, i a denunciar i cercar mesures contra el racisme, la xenofòbia i la criminalització de la migració i el refugi.

Finalment, cal fer referència als drets de les víctimes del tràfic d'éssers humans. Aquestes persones tenen dret a no ser retornades a un altre estat on hi hagi un risc greu de persecució, tortura o altres maltractaments. També tenen dret a sol·licitar i obtenir asil a través de procediments justos i eficaços. Les dones i els infants i adolescents han de ser considerats persones refugiades quan siguin objecte de tràfic amb finalitats de prostitució o explotació sexual. En aquest sentit, les persones menor d'edat gaudeixen del dret a rebre un suport i una ajuda específics.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ En l'àmbit de la cultura i l'educació

1. Fer una anàlisi rigorosa amb dades quantitatives contrastades per incrementar el coneixement sobre els efectes de la migració i remoure estereotips.
2. Crear, la Generalitat i les entitats locals, espais d'encontre intercultural per posar en valor la diversitat a través de xerrades i activitats que afavoreixin el coneixement mutu, la comprensió i la cooperació.
  - 2.1. Treballar amb els mitjans de comunicació.
  - 2.2. Tenir en compte el veïnat i els comerciants en la construcció de propostes.
  - 2.3. Connectar l'Administració local i autonòmica amb els diferents agents social i amb la ciutadania.
  - 2.4. Augmentar el nombre de mediadors interculturals.
3. Incrementar la inversió en educació per assolir la igualtat d'oportunitats i evitar l'exclusió social. Concretament:

- 3.1. Restablir les aules d'acollida amb mediadors culturals.
- 3.2. Invertir en l'alfabetització de persones adultes i superar l'aïllament social, especialment de les dones, a través d'intercanvis informals.
- 3.3. Facilitar al col·lectiu de refugiats i sol·licitants d'asil l'accés als diferents nivells educatius a través de beques que els permetin seguir estudis universitaris.
4. Promoure la no-utilització d'una terminologia estigmatitzadora:
  - 4.1. Crear una consciència crítica de la ciutadania.
  - 4.2. Fer un seguiment dels missatges que generen estigmes respecte a les persones migrants.
5. Fomentar una cultura de pau i d'igualtat, integrada de manera transversal en els plans d'estudi de tots els nivells educatius, per evitar la percepció hostil envers les persones migrants.
6. Dissenyar, dotar de recursos i executar una estratègia de lluita contra el racisme i la xenofòbia en els plans d'estudi.
7. Introduir la interculturalitat en els plans d'estudis de tots els nivells educatius, juntament amb la perspectiva de gènere i ambiental. Incloure la perspectiva de l'educació en drets humans en el currículum educatiu.
8. Promoure el valor de la interculturalitat i la convivència, incidint-hi d'una manera transversal.
9. Incrementar el nombre de places d'educació de 0 a 3 anys municipals i distribuir-les adequadament per tota la ciutat per evitar els guetos.
10. Restablir les aules d'acollida amb mediadors culturals i sense segregació.
11. Agilitar els processos de reconeixement d'estudis i homologació de títols de tots els nivells educatius.
12. Posar en funcionament programes de formació específics dirigits als professionals de l'educació formal i no formal que treballen amb els menors estrangers.
13. Garantir l'accés al consum de la cultura i del patrimoni de la ciutat. Incorporar-la al coneixement de l'entorn dirigit a les persones migrades i refugiades.
  - **En l'àmbit de l'ocupació i la salut**
14. Facilitar l'accés al treball en condicions dignes a través de la implementació d'accions positives que millorin la taxa d'ocupació del col·lectiu migrant.
15. Fomentar l'ocupabilitat de la població refugiada sensibilitzant i informant les empreses sobre l'estatut de les persones refugiades i sol·licitants d'asil, i habilitant punts d'informació als espais de serveis públics freqüentats per persones sol·licitants d'asil i refugiades.

16. Incrementar les inspeccions de treball per detectar situacions d'exploració, inclosos els domicilis particulars on treballen.

17. Garantir el principi d'universalitat del sistema sanitari, d'acord amb el que s'estableix en l'objectiu relatiu al dret a la salut.

18. Formar el col·lectiu sanitari per evitar que en el tracte i els informes mèdics es cometi algun tipus de discriminació.

19. Dissenyar instruments d'aplicació obligatòria en el sector privat per incorporar-hi el compliment dels drets humans en l'àmbit l'empresarial.

20. Establir mecanismes per protegir el dret al manteniment de la documentació a Espanya per evitar situacions d'irregularitat sobrevinguda per manca de contracte de treball. Eliminar el requisit d'exigència d'un mínim d'activitat laboral durant la vigència de l'autorització de residència i treball.

21. Facilitar l'accés al treball dels menors sense referents familiars a Catalunya. Incorporar el dret al treball en l'autorització de residència per afavorir la incorporació al treball i el manteniment de la seva residència una vegada ja han superat la majoria d'edat.

▪ **En l'àmbit de l'acollida de persones refugiades i la integració social de les persones migrants**

22. Comprometre's amb les polítiques actives d'inclusió a través de la dotació dels recursos financers necessaris.

23. Enfortir la col·laboració interdepartamental de la Generalitat, els municipis que han adoptat plans d'acollida i la ciutadania en el marc del Programa català de refugi per:

23.1. Reforçar la xarxa de ciutat-refugi.

23.2. Aportar recursos com ara habitatges.

23.3. Fixar protocols de coordinació i canalitzar les iniciatives d'acollida de particulars.

23.4. Acompanyar i potenciar el teixit popular existent a favor de l'acollida per evitar, en l'àmbit polític, el rebuig i l'estigmatització de la persona migrant.

24. Valorar de manera individualitzada, amb consideracions de gènere i vulnerabilitats, la necessitat d'establir plans de continuïtat complementaris més enllà del pla d'acollida.

25. Reforçar la Taula de Ciutadania i Immigració garantint-ne la representativitat territorial.

26. Establir un òrgan tècnic per abordar la situació dels menors no acompanyats a través d'un pla d'actuació específic.

27. Elaborar un pla integral a llarg termini en l'àmbit de la salut, l'educació, l'ocupació, l'habitatge i els serveis socials per garantir una acció coordinada

entre els diferents nivells de l'Administració i els actors socials. En l'elaboració d'aquest pla, cal preveure canals de participació de les persones migrants.

28. Facilitar l'accés de les persones en situació administrativa irregular als serveis d'assessorament jurídic especialitzat per afavorir-ne la regularització.

29. Formar i capacitar els professionals dels diversos àmbits en clau intercultural per detectar situacions d'especial vulnerabilitat, en particular a la judicatura i a la Fiscalia.

30. Fomentar la mediació professional per prevenir i resoldre conflictes.

31. Implementar programes de mentoria per a persones refugiades i immigrants.

32. Treballar des de la proximitat amb mesures de caràcter local que no impedeixin el gaudi dels drets en igualtat de condicions, com ara no posant traves a l'empadronament de les persones migrants.

33. Crear grups motors en els territoris que integrin les persones migrants, els agents comunitaris, les entitats socials que hi treballen i l'Administració pública.

34. Des de Catalunya, dissenyar estratègies d'incidència política amb l'objectiu de traslladar al pla estatal, europeu i internacional propostes que contribueixin a la millora de la integració i a la garantia dels drets de les persones migrants i refugiades, tot reconeixent que el procés migratori és estructural i no conjuntural.

35. Aportar recursos com ara habitatges. Es requereix el disseny d'un nou model de barri que eviti els guetos i distribueixi la població de manera més equitativa des de la convivència i la cohesió.

36. Modificar les instruccions d'accés al padró municipal per facilitar-hi la incorporació de les persones migrants i refugiades. Promoure una política activa d'empadronament que es tradueixi en una major flexibilitat a l'hora de presentar els documents tant identificatius de la persona com del lloc de residència.

37. Fomentar la mediació professional per prevenir i resoldre conflictes. Promoure l'ús d'alguns mecanismes de la mediació, de forma preventiva, per fomentar la convivència, la cohesió i el coneixement mutu.

▪ **Especial referència a les persones temporeres**

38. Poder gaudir d'un alberg on allotjar-se durant la campanya de treball al camp.

39. Reforçar el punt d'assessorament i d'atenció per a persones temporeres (creant sinergies amb entitats). Crear una unitat mòbil d'informació itinerant o una unitat del SOC que informi les persones temporeres.

40. Garantir l'accés al padró.

41. Modificar la normativa de la Llei d'estrangeria respecte a l'obtenció del permís de treball i residència per arrelament laboral.

42. Garantir l'accés universal a la sanitat i l'atenció mèdica als campaments i concentracions de treballadors. El Departament de Salut ha de garantir l'accés universal a la sanitat per a tots els treballadors en actiu o a la recerca de feina, tinguin permisos de residència o no.

43. Posar en marxa (el Departament de Salut) una unitat mòbil que visiti els campaments de temporers (fins que aquests espais siguin erradicats) i ofereixi atenció mèdica. La unitat mòbil de salut que s'habilita durant la campanya d'estiu estigui en un lloc públic.

44. Implementar (la patronal agrària) tots els punts del conveni agrari i garantir-ne el compliment en tots els acords (preu /hora, preu dies no treballats per motius aliens als treballadors, allotjament, desplaçaments, baixes, etc.).

45. Introduir en el conveni agrari un protocol contra l'assetjament sexual a les dones temporeres, per posar fi a la impunitat dels agressors, i també mesures per a la igualtat efectiva homes-dones.

46. Respectar el dret al descans que sovint es veu vulnerat.

▪ **Respecte de l'Estat espanyol**

47. Adoptar un pacte sobre el dret d'asil i refugi que garanteixi l'estàndard de protecció internacional.

48. Incrementar, a través d'un protocol d'actuació unificat, el personal i els mitjans materials dedicats a atendre les arribades via marítima i a garantir els drets humans en els controls a les fronteres terrestres.

49. Millorar la coordinació en l'àmbit estatal per a la gestió de les sol·licituds de protecció internacional i d'acollida dels sol·licitants d'asil.

50. Adoptar el Reglament de desplegament de la Llei 12/2009, reguladora del dret d'asil i de la protecció subsidiària per:

a) Garantir els processos i la resolució ràpida de les sol·licituds.

b) Adequar el període per beneficiar-se dels programes d'acollida i el període que es triga a prendre la resolució.

c) Facilitar el tractament de les sol·licituds formulades en missió diplomàtica, l'aplicació dels terminis dels procediments en frontera i en els CIE, i també el tractament diferenciat de les persones en situació de vulnerabilitat.

51. Abolir la figura del "rebuig en frontera", que fa inviable l'accés a la protecció internacional.

52. Garantir que no es tramiten procediments d'urgència sense notificació.

53. Garantir que la detenció de persones migrants sigui una última ràtio, de manera que s'aboleixin els CIE i s'apliquin mesures alternatives com ara la vigilància a través d'un jutjat de control.

54. Reformar l'article 14 de la Constitució per garantir el principi d'igualtat a totes les persones sota la jurisdicció de l'Estat.

55. Oferir vies legals i segures d'accés al procediment d'asil com ara visats humanitaris i/o les sol·licituds d'asil a ambaixades i consolats.

56. Respectar les obligacions de tramitació de sol·licituds d'asil previstes en la normativa de la Unió Europea.

57. Establir un instrument de comunicació i coordinació amb les administracions autonòmiques i locals per crear un sistema d'indicadors d'avaluació de les polítiques migratòries, d'acollida i d'integració que compti amb la participació d'aquests col·lectius.

58. Ratificar la Convenció internacional sobre la protecció dels drets de tots els treballadors migratoris i dels seus familiars.

59. Aplicar correctament la Directiva de retorn per:

a) Dotar de documentació les persones immigrants que no han pogut ser expulsades perquè gaudeixin de drets.

b) Garantir el dret de permanència per raons humanitàries.

c) Proporcionar a les persones repatriades vies de recurs efectives i dotar les mesures cautelars d'efectes suspensius.

d) Lluitar contra el frau fiscal i elevar els nivells de compliment fiscal voluntari per poder finançar les despeses públiques i millorar la qualitat dels serveis públics i les prestacions socials.

60. Analitzar les barreres tecnològiques i d'idioma en els processos administratius de sol·licitud que impedeixen l'accés al procediment d'asil i de refugi.

61. Facilitar l'accés a l'autorització de la residència per arrelament a Espanya, mitjançant la no-exigència de durada mínima del contracte de treball.

62. Activació dels protocols per a la detecció de les víctimes de tràfic d'éssers humans en tots els òrgans administratius i estaments judicials i policials.

63. En l'àmbit sancionador, garanties del procediment administratiu i efectivitat del dret de defensa.

▪ Respecte de la UE

64. Prioritzar salvar vides humanes i aplicar un autèntic sistema europeu comú d'asil que unifiqui drets i procediments.

65. Establir vies legals i segures per als moviments internacionals de persones.

66. Posar fi a les polítiques d'externalització del control de la immigració a tercers països.

67. Abordar la política migratòria des de l'òptica dels drets humans, dedicant-hi els recursos necessaris especialment per als estats que són la frontera sud de la UE.

68. Instar la Comissió Europea a sancionar els països que incompleixen les obligacions jurídiques en matèria de reubicació.

69. Implementar polítiques de prevenció i resolució de conflictes, evitant la venda d'armes a països en conflicte en compliment del Tractat sobre el comerç d'armes.

▪ **Respecte de les Nacions Unides**

70. Revisar el concepte de *persona refugiada* per fer-lo extensiu a persones que es veuen obligades a fugir de zones on la seva supervivència està en perill, més enllà del Conveni de Ginebra de 1951.

71. Impulsar la força vinculant dels compromisos adoptats en el Pacte mundial per a la migració segura, ordenada i regular i en el Pacte mundial sobre persones refugiades.

DEMOGRÀCIA DELS INFANTS

La Convenció dels drets des infants és el text normatiu internacional que suposa un canvi de paradigma en la consideració dels infants com a subjectes dels drets. Els infants i els adolescents són titulars de drets específics, no només basats en la seva vulnerabilitat o manca de maduresa física i mental. Tampoc no són drets de paritat o que pretenguin equiparar-los amb altres col·lectius (adults) . Es tracta d'una condició jurídica particular, la d'infant, que fa que la manca de compliment dels seus drets tingui un impacte més greu en el seu desenvolupament i que l'assoliment dels seus drets depengui de terceres persones.

La Convenció té quatre principis bàsics que sempre s'han de tenir en compte i que guien el compliment de tots els drets: la no-discriminació, l'interès superior de l'infant, el dret a la vida i el dret a la participació.

La legislació de referència a Catalunya pel que fa als drets i les oportunitats dels infants és la Llei 14/2010, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, que pretén visualitzar l'infant i l'adolescent com a subjecte de drets i oportunitats (LDOIA), i alhora establir un marc d'actuació per millorar els programes de promoció, prevenció, atenció, protecció i participació dels infants i adolescents.

Malgrat que els darrers anys hi ha hagut avenços relacionats amb la legislació i la planificació de polítiques d'infància, encara falta un veritable impuls de les polítiques transversals que garanteixin els drets, les oportunitats i les responsabilitats de la infància des de tots els àmbits, amb la implicació de totes les administracions, i també un desplegament en profunditat de la LDOIA, amb referència a la renovació i l'actualització del Pla d'atenció integral a la infància i l'adolescència 2015-2018.

L'exercici i la garantia dels drets inclosos en aquest pla sempre fan referència a una població diversa amb característiques singulars. Una part d'aquesta diversitat la conforma el col·lectiu dels infants i adolescents, de manera que els drets s'han d'aplicar d'acord amb les necessitats i les especificitats de la població infantil i juvenil. En aquest context, el Pla pretén oferir una visió positiva de la infància i els drets que transcendeixi la visió lligada a protecció i dels infants com a objectes de protecció i avanci en la seva condició de subjectes de dret.

Objectiu 24. Dret a la identitat i a l'escolta i altres drets i llibertats civils dels infants

Nom, registre, identitat, nacionalitat

1. Millorar les garanties dels adolescents migrants no acompanyats en els processos d'identificació i de reconeixement de la seva edat, garantint l'aplicació de la doctrina del Tribunal Suprem per evitar que se'ls consideri com a indocumentats quan presenten passaports legalment expedits pels seus països d'origen o no declarats invàlids per cap organisme competent.
2. Evitar que els infants o adolescents migrants no acompanyats la minoria d'edat dels quals no es posa en dubte siguin posats a disposició del Ministeri Fiscal a fi que se'ls determini l'edat per mitjà de proves mèdiques que presenten importants limitacions pel que fa a la seva fiabilitat.
3. Garantir la tramitació de la documentació dels joves tutelats (amb referents familiars a Catalunya o sense), de manera que quan assoleixin la majoria d'edat no es trobin en situació irregular, i instar la nacionalitat espanyola dels infants i adolescents tutelats que compleixin els requisits de l'article 22 del Codi civil i per als quals es valori que aquesta decisió respon al seu interès primordial.
4. Definir els circuits clarament, i alhora concretar les persones que en són responsables, perquè cada jove que ha estat en el sistema de protecció disposi, un cop assolida la majoria d'edat, de tota la documentació administrativa necessària per part de la Generalitat de Catalunya que li permeti donar continuïtat als tràmits de documentació i als processos de renovació del seu permís de residència (certificat de tutela, entre d'altres). Evitar les incongruències administratives.
5. Elaborar i implementar protocol o instrucció d'atenció a les persones trans dins el sistema de protecció.
6. Implementar el model d'atenció a les persones trans de CatSalut als infants i adolescents tutelats per la DGAIA.

Llibertats civils i drets de participació

7. Tots els espais i serveis que tenen i atenen infants han d'incorporar necessàriament elements, mecanismes i pràctiques professionals que garanteixin en tot moment l'escolta dels infants i adolescents i que les seves opinions siguin tingudes en compte.
8. Garantir el dret a tenir accés a una informació adequada i en formats accessibles.
9. Enfortir i estendre, en la mesura que sigui possible, la participació dels infants i adolescents en les assemblees d'alumnes i en altres tipus d'espais de participació i decisió, tant el l'àmbit escolar com del lleure.
10. Impulsar la constitució dels consells territorials de participació als ens locals que encara no els han creat i avaluar –i, si escau millorar– el funcionament dels ja existents per garantir que funcionin com a veritables òrgans consultius en la presa de decisions en l'àmbit local.

11. Garantir que el Consell Nacional d'Infants i Adolescents de Catalunya (CNIAC) sigui un veritable instrument de participació social dels infants en el disseny de les polítiques públiques, com ara en les avaluacions d'impacte sobre els infants que s'haurien de fer amb relació als projectes de disposicions reglamentàries i als avantprojectes de llei que els afectin, i també la seva participació en la presa de decisions legislatives.

12. Desenvolupar programes per promoure la participació dels infants en tots els àmbits de la seva vida (escola, lleure, mitjans de comunicació, serveis, poders públics, etc.), des de la proximitat i en la quotidianitat, de manera que se'n garanteixi la participació com a membres dels grups als quals pertanyen, com a persones destinatàries de serveis, com a membres de la comunitat més propera en la qual viuen i com a ciutadans per incidir en les polítiques públiques. Promoure molt especialment la participació dels infants i adolescents en recursos residencials.

13. Garantir que tota experiència participativa infantil i adolescent sigui:

- Transparent i responsable: Els infants han de disposar de tota la informació en formats accessibles i amigables.
- Respectuosa i amigable: Els infants s'han de tractar amb respecte i poden expressar les seves opinions lliurement, en processos amigables, tant en els espais com en les metodologies.
- Rellevant: La participació s'ha de construir a partir del coneixement dels infants mateixos, tenint en compte el seu parer i la seva manera de sentir.
- Inclusiva: Amb oportunitats per a tots els infants i adolescents, especialment per als grups més vulnerables, de manera que s'evitin discriminacions i que tota experiència participativa sigui representativa del col·lectiu i diversa.
- I, en tot moment, s'ha de disposar de personal format i coneixedor de l'enfocament de drets, amb processos de seguiment, avaluació i retiment de comptes.

Dret a la intimitat, a la vida privada i la família, a la inviolabilitat del domicili i la correspondència, a l'honor i la reputació

14. Garantir un tractament adequat de la informació sobre infants i adolescents i la promoció d'imatge positiva i realista de la infància i l'adolescència, assegurant que els infants també siguin creadors de continguts i que tinguin una participació activa en els mitjans.

15. Adoptar mesures per garantir que el dret a la informació i la llibertat d'expressió no depassi els límits que imposa l'ordenament jurídic de preservar el dret a la intimitat, a la protecció de l'honor i a la dignitat d'infants i adolescents i ampliar el deure de reserva i secret professional.

16. Millorar la regulació del sector de les TIC per controlar o limitar els riscos associats a internet i les TIC (control de la seguretat a la xarxa, responsabilitat social corporativa de les empreses que hi intervenen, establiment de protocols i recomanacions en matèria d'infància i adolescència i els mecanismes de supervisió corresponents).

17. Millorar el coneixement, la formació i l'educació, també en l'ús de les noves tecnologies i en les competències digitals dels infants i adolescents. Garantir l'alfabetització digital i mediàtica en condicions d'igualtat a tots els infants i adolescents i promoure l'accessibilitat de tot l'alumnat dels centres educatius a les TIC.

18. Promoure actuacions per reduir les desigualtats pel que fa a les competències digitals dels infants i adolescents que vagin més enllà de les habilitats tècniques i acompanyar el professorat i les famílies en aquest procés de coneixement i control sobre les possibilitats, els riscos i els avantatges de l'entorn en línia. Garantir un accés efectiu universal i en igualtat d'oportunitats per a tots, reduir-ne els costos i invertir en més accessos gratuïts en llocs públics.

19. Desenvolupar estratègies per prevenir addiccions, noves formes d'assetjament i delinqüència a la xarxa o altres usos inadequats de les TIC entre els infants i adolescents.

Objectiu 25. Dret a un entorn familiar i a la protecció

El dret de l'infant que la família rebi protecció i assistència dels poders públics perquè pugui assumir les seves responsabilitats

1. Vetllar perquè els entorns en què es desenvolupa la vida dels infants siguin protectors i que els professionals en contacte amb ells vetllin per aquesta protecció: escoles, espais esportius i d'oci, a casa i al conjunt de la comunitat.
2. Desplegar reglamentàriament la Llei 14/2010, de manera que quedin regulats tant els drets dels infants i adolescents en general com els dels infants dins el sistema de protecció.
3. Garantir una dotació de recursos humans i econòmics als serveis socials suficient per poder atendre adequadament les necessitats existents entre les famílies en situació de vulnerabilitat social i per preservar la qualitat de la seva intervenció social.
4. Posar èmfasi en la dotació dels serveis socials d'atenció primària dins el sistema de protecció, per promoure la prevenció i el suport econòmic i tècnic a les famílies per davant de la dotació de recursos institucionals (centres), que haurien de ser l'últim recurs del sistema.
5. Dotar de recursos de salut mental i entorns terapèutics que permetin revertir les situacions de risc molt abans de la separació del nucli familiar.
6. Augmentar la provisió i la dotació de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic dels infants i les famílies que, a causa de la crisi o d'altres factors, han vist deteriorades les seves condicions de vida, les seves competències personals i les seves relacions familiars i socials, i que presenten mancances afectives i d'atenció familiar.
7. Garantir el finançament i la provisió de serveis i programes preventius de criança positiva i de suport a les famílies en les diferents etapes i moments clau del cicle vital i en determinades circumstàncies específiques (conflictes familiars, etc.), especialment quan els progenitors poden patir més dificultats en l'exercici de les seves funcions parentals.
8. Garantir la coordinació entre les administracions i entre els diferents departaments per a un seguiment i una atenció adequats de la infància en risc: educació, serveis socials, sistema de salut, etc.

Dret de l'infant privat del seu entorn familiar a tenir protecció i ajuda especials de l'estat i que se li asseguri una atenció alternativa

9. Garantir la promoció de tots els drets de l'infant en igualtat d'oportunitats amb relació a la resta d'infants i adolescents.
10. Garantir en tot moment el dret d'escolta dels infants en el sistema de protecció i informar-los en tot moment dels seus drets.

11. Potenciar i prioritzar l'acolliment en família en les diverses modalitats (UCAE, urgència i diagnòstic, família aliena, etc.) per proveir d'aquest recurs l'infant, tret dels casos en què l'acolliment en centre resulti la mesura apropiada des del punt de vista del seu interès, i prohibir l'ingrés en centres dels infants més petits de sis anys.
12. Assegurar que les famílies acollidores tinguin el suport tècnic, econòmic i terapèutic necessari per exercir les funcions que tenen encomanades.
13. Diversificar la disponibilitat de recursos residencials perquè s'ajustin als perfils de necessitats dels infants i adolescents atesos pel sistema de protecció a la infància.
14. Garantir, per mitjà d'instruments normatius, el compliment d'uns estàndards mínims de qualitat, tant pel que fa als espais com amb relació a la formació i els requisits exigits als professionals que assegurin l'atenció individualitzada i el màxim desenvolupament possible d'infants i adolescents en tots els recursos residencials.
15. Dotar l'atenció residencial d'infants i adolescents dels recursos necessaris i de professionals degudament formats, tot avançant en l'homogeneïtzació de les condicions laborals dels professionals d'aquest àmbit, que han de disposar de les eines i del suport necessari.
16. Vetllar perquè els entorns en què viuen els infants tutelats siguin amigables i incorporin la perspectiva d'infància. Aquests espais han de ser acollidors (físicament i emocional), s'han de basar en la cultura del bon tracte i l'afecte, i s'han de preservar de tot tipus de violència. Els espais s'han d'ubicar de manera que es garanteixi als infants residents gaudir dels recursos i els serveis que els permetin unes experiències vitals normalitzades i que previnguin el desarrelament i l'estigmatització.
17. Establir un límit màxim de places dels centres per assegurar l'atenció individualitzada i un funcionament similar al d'una família.
18. Assegurar que els infants i adolescents que no poden viure amb la seva família tenen accés a un recurs alternatiu proper al seu domicili i poden romandre amb els germans.
19. Establir un procediment de queixa a l'abast de tots els infants en recursos alternatius a la família, també en situació d'acolliment familiar.
20. Atribuir una persona de referència als infants en recurs alternatiu a la família a la qual es puguin adreçar i que vetlli pel compliment dels seus drets.
21. Assegurar la revisió periòdica de les mesures aplicades en recursos alternatius a la família en tots els centres on visquin infants tutelats.
22. Flexibilitzar les mesures que afavoreixin la plena integració de l'infant a la comunitat, com ara el suport de les famílies col·laboradores o les visites amb la família extensa.
23. Prioritzar la permanència i l'estabilitat dels infants i adolescents en els recursos del sistema de protecció i adoptar mesures per garantir l'estabilitat dels infants i adolescents tutelats sempre que sigui possible (evitar canvis de ciutat, canvis de centre educatiu i canvis de famílies acollidores o de personal educador).

24. Garantir el suport tècnic i la supervisió de funcionament dels recursos de protecció.

25. Establir la participació estable dels infants i adolescents com a col·lectiu dins el sistema en defensa i promoció dels seus drets, i també garantir el seu paper protagonista en les rutines i en els espais de presa de decisions.

26. Assegurar el seguiment de la situació dels infants i adolescents un cop es deixa sense efecte la tutela.

27. Garantir els recursos necessaris perquè tots els joves extutelats que així ho necessitin puguin beneficiar-se de les prestacions i el suport del Pla de majors de 18 anys de la DGAIA i assegurar la continuïtat en el suport en coordinació amb la renda garantida de ciutadania.

28. Incorporar la perspectiva de gènere en les intervencions i en la planificació de recursos del sistema de protecció, amb un èmfasi especial a les nenes i adolescents que pertanyen a col·lectius específics amb risc de restar invisibilitzades (amb discapacitat, adolescents migrants sense referents familiars, d'ètnia gitana romanesa, refugiades, etc.).

29. Promoure la implicació i la col·laboració de les diferents administracions amb competències en matèria d'infància (salut mental, educació i altres) amb el sistema de protecció a la infància per assolir un abordatge transversal dels poders públics de l'atenció de la infància en risc social i desemparament.

30. Promoure l'establiment d'indicadors i l'elaboració sistemàtica d'estudis que avaluin l'impacte de la intervenció i la valoració dels infants, adolescents i joves que hi han estat atesos.

Dret dels infants a ser protegits davant de qualsevol forma de violència

31. Oferir formació específica a tots els infants per a la prevenció de l'abús sexual i del tracte inadequat, amb informació assequible i adequada a la seva edat, perquè aprenguin a reconèixer determinades accions i a dir "no".

32. Impulsar l'adopció de mesures de caràcter transversal entre els diversos departaments per garantir el coneixement i l'aplicació dels protocols d'actuació en cas de maltractament i abús sexual.

33. Impartir formació sobre drets dels infants i indicadors de maltractament i abús a tots els professionals que treballen amb infants (sistema educatiu, sistema sanitari, serveis socials, policia, lleure i altres, i també els que treballen en el sector privat) i sobre el deure de denúncia.

34. Vetllar perquè els entorns en què es desenvolupa la vida dels infants siguin entorns protectors i que els professionals que hi estiguin en contacte vetllin per aquesta protecció: escoles, espais esportius i d'oci, casa i conjunt de la comunitat.

35. Desenvolupar la creació d'un servei d'atenció especialitzada adreçat a infants i adolescents víctimes d'abús sexual que vetlli per la prevenció, la detecció activa i el tractament dels abusos sexuals dels infants.

36. Incorporar mesures per protegir els infants que es troben immersos en separacions conflictives: estendre les mesures de mediació i establir el coordinador parental i mesures de prevenció i d'acompanyament en supòsits de separació parental conflictiva.

37. Adoptar mesures per protegir els infants víctimes d'abús sexual dins el procediment judicial i evitar-ne la victimització secundària.

38. Impulsar i garantir una resposta reparadora per mitjà de l'atenció psicològica i terapèutica als infants i adolescents víctimes d'abús sexual i maltractament i víctimes directes o indirectes de violència masclista.

39. Promoure mesures de seguiment del Protocol d'actuació establert per prevenir les situacions infantils de mutilació genital femenina (MGF).

40. Amb relació als infants que pateixen violència masclista en el nucli familiar, estendre models d'intervenció integral per mitjà d'una xarxa de serveis de qualitat en tots els àmbits que sigui capaç de donar respostes adequades, àgils, properes i coordinades a les necessitats i els processos de les dones que pateixen o han patit situacions de violència masclista, i també als infants quan en siguin testimonis i víctimes.

Objectiu 26. Dret a un nivell de vida adequat i al nivell de salut més alt possible

1. Augmentar la inversió social en la infància i en les famílies, sempre amb perspectiva d'equitat.
2. Determinar la renda de suficiència econòmica de què ha de disposar una família per garantir l'accés de qualsevol infant a aquests mínims establerts i crear una prestació específica a aquests efectes (renda garantida de ciutadania per a infants, art. 24.3 Estatut d'autonomia).
3. Incrementar la provisió de serveis i programes en les diferents etapes i moments del cicle vital de l'infant, a fi de donar cobertura a les necessitats socials i territorials d'acompanyament socioeducatiu.
4. Garantir una dotació de recursos humans i econòmics als serveis socials suficient per poder atendre adequadament les necessitats existents i preservar la qualitat de la seva intervenció social.
5. Garantir que els infants puguin viure en habitatges a preus assequibles i en condicions òptimes. Més enllà d'ampliar ajuts, dotar d'habitatge públic i donar compliment a tot el ventall de mesures protectores previstes en les normes. En els casos de desnonament sempre cal tenir en compte l'interès superior de l'infant, i s'han d'adoptar les mesures que minimitzin l'impacte que el procés pugui ocasionar en els infants i garantir, si s'escau, el reallojament immediat de la família.
6. Assegurar que tots els infants gaudeixen de recursos i serveis bàsics, com ara l'aigua, la llum i el gas, de manera que no es produeixi cap tall de subministrament per raons econòmiques, i afavorir les mesures de tarifació social d'aquests serveis que en garanteixin el consum.
7. Fomentar estils de vida saludables a través de polítiques transversals que prevegin programes d'oci actiu i activitats esportives inclusives i amb perspectiva de gènere, dirigides en especial als adolescents.
8. Potenciar la prevenció, la divulgació i la informació sobre hàbits d'alimentació saludables entre els infants i les seves famílies.
9. Promoure una carta de drets dels infants amb relació a la salut i l'atenció sanitària.
10. Incrementar la dotació de recursos humans, materials i econòmics als centres de salut mental infantil i juvenil i altres recursos específics en salut mental de la xarxa de salut mental infantil i juvenil per afavorir-ne l'accés i augmentar la intensitat que exigeixen les necessitats reals de la població infantil.
11. Augmentar la provisió i la dotació de prestacions, programes i serveis terapèutics orientats a garantir l'acompanyament psicològic d'adolescents i famílies que ho requereixin.
12. Incrementar la formació sobre els trastorns d'aprenentatge del personal docent i sanitari a les universitats, i també en altres programes de formació.

13. Garantir l'atenció dels infants amb trastorns de l'aprenentatge des de serveis de diagnòstic i tractaments públics.
14. Promoure la transversalitat d'actuacions entre l'àmbit sanitari, educatiu i social.
15. Garantir l'especialitat pediàtrica per a tots els infants i adolescents a Catalunya i introduir mesures d'organització i de planificació sanitària des de la finalització del MIR per evitar la manca de professionals de pediatria als CAP.
16. Homogeneïtzar els criteris dels centres de desenvolupament infantil d'atenció freqüent (CDIAP) per evitar la finalització de la seva intervenció abans dels sis anys i evitar problemes de derivació als centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ).
17. Desplegar un sistema informàtic que garanteixi una història clínica compartida entre tots els serveis de salut i garantir, en interès superior dels infants, el traspàs d'informació dels CSMIJ als serveis de protecció i educatius, i a altres serveis de salut que hi intervinguin, per abordar de manera integral les actuacions que ha d'emprendre cada àrea.
18. Potenciar les tasques d'infermeria pediàtrica.
19. Invertir en prevenció per generar salut infantil i incorporar l'element social en les tasques preventives, tenint en compte que la pobresa provoca més risc en la salut infantil que altres factors.
20. Adaptar les estructures de sanitat des de la perspectiva d'infància.
21. Prendre les mesures necessàries perquè els infants puguin gaudir d'un entorn i medi ambient saludables, lliures de contaminació.
22. Promoure l'enfocament de drets de la infància en totes les polítiques, normatives i pressupostos sobre medi ambient i canvi climàtic, amb la participació activa d'infants i adolescents.
23. Mitigar els efectes actuals del canvi climàtic, amb una atenció especial als infants de famílies i entorns més vulnerables, començant per la millora de l'eficiència energètica i l'aïllament tèrmic dels habitatges i facilitant l'accés a sistemes per mantenir un temperatura de confort. En els criteris de planificació urbanística, incorporar la protecció davant temperatures extremes a través de zones o illes verdes, zones ombrejades i accés a l'aigua als llocs més freqüentats pels infants.

Objectiu 27. Dret al joc, al descans i a les activitats recreatives i culturals

Amb caràcter general

1. Garantir el dret al joc dels infants i adolescents i promoure oportunitats de joc espontani, recuperant espais i generant-ne de nous, on el joc i la pràctica esportiva lliures siguin una prioritat també per als adolescents.

El desplegament normatiu del dret dels infants al lleure educatiu en condicions d'igualtat

2. Desplegar normativament el dret dels infants al lleure educatiu en condicions d'igualtat, especialment les activitats extraescolars, les sortides i colònies escolars, els serveis escolars dels centres i les activitats i els serveis de lleure educatiu dutes a terme per les administracions o per entitats sufragades amb fons públics (casals municipals d'estiu, escoles de música i de dansa, ensenyaments d'idiomes de règim especial, etc.).

3. Reconèixer les associacions de lleure com a agents educatius i dotar-les de recursos i infraestructures adequades perquè desenvolupin la seva tasca amb més garanties.

4. Promoure el lleure com a part integral i integradora d'una xarxa socioeducativa global, en què l'escola, el lleure i la resta d'elements amb diferents mètodes i objectius tenen una mateixa missió i visió.

5. Crear ponts de connexió entre l'educació formal i no formal (dins i fora escola), assegurant i augmentant el reconeixement mutu.

6. Transformar el Consell Escolar de Catalunya en el Consell Educatiu i incorporar-hi agents del lleure.

La igualtat d'oportunitats en l'accés al lleure

7. Crear ajuts econòmics per als infants socialment desfavorits, per mitjà de la convocatòria d'ajuts per fomentar l'accés de l'alumnat a les activitats complementàries i extraescolars en igualtat d'oportunitats previstos en la llei i les subvencions per a la creació i el manteniment d'AMPA en entorns socials desfavorits, i promoure mesures d'accessibilitat econòmica (ajuts econòmics, bonificacions i exempcions, sistemes de tarifació social, etc.) a les activitats i els serveis de lleure educatiu duts a terme per les administracions o per entitats sufragades amb fons públics.

8. Garantir el suport als plans educatius d'entorn i a les entitats d'educació en el lleure, especialment per a l'atenció dels infants en entorns amb una composició social desfavorida.

9. Enfortir les estructures de l'educació en el lleure a secundària.

La inclusió dels infants amb discapacitat al lleure educatiu

10. Garantir la integració d'aquests infants en les activitats de lleure educatiu amb l'adaptació de l'activitat a les necessitats educatives especials d'aquests infants, la formació del personal educador en l'atenció d'aquestes necessitats educatives especials, la no-assumpció de costos addicionals en les quotes d'accés i la prohibició d'impedir l'admissió d'infants per raons de discapacitat.

11. Crear sistemes de seguiment i acompanyament integral que vetllin perquè els infants amb necessitats educatives especials tinguin una bona inclusió en el lleure.

Objectiu 28. Drets dels infants afectats per mesures especials de protecció

Els adolescents i la justícia

1. Establir un protocol específic per a la detenció d'adolescents i joves menors d'edat, amb l'objectiu de donar compliment a la previsió legal que es dugui a terme de la forma que menys els perjudiqui, prenent en consideració la seva condició de persones menors d'edat i els drets que se'n deriven.
2. Adoptar les mesures necessàries per assegurar que la notificació de la detenció als representants legals dels adolescents es duu a terme de manera immediata i sense dilacions.
3. Adoptar mesures per assegurar que la custòdia dels adolescents en espais de detenció es duu a terme en espais separats dels adults i que es disposa de les dependències necessàries per fer-ho possible.
4. Promoure la creació de centres educatius per al compliment de mesures d'internament (també en règim tancat) de dimensions reduïdes i distribuïts de manera territorialment equilibrada, per afavorir el caràcter individualitzat de la intervenció, la integració en l'entorn, la normalització i el compliment del dret a poder ser internat en un centre pròxim al domicili.
5. Adoptar mesures per assegurar que les habitacions siguin individuals o amb un nombre reduït d'adolescents, amb l'objectiu de preservar la seva intimitat i el caràcter individualitzat de la intervenció.
6. Supervisar el funcionament dels centres terapèutics que autoritza el Departament de Salut on viuen adolescents menors d'edat i assegurar el compliment de les Regles de les Nacions Unides per a la protecció dels menors privats de llibertat (els adolescents no poden sortir-ne per voluntat pròpia), les previsions de la Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, i resta de normativa vigent aplicable als infants i adolescents menors d'edat.

Els infants migrants no acompanyats

7. Garantir el compliment de l'interès superior de l'infant, que ha de ser element central en el disseny de polítiques i d'instruments, en la posada en pràctica de tota iniciativa i en l'adopció de decisions. És necessari garantir la realització d'una avaluació de l'interès superior com a base de cadascuna de les decisions que de manera individual puguin impactar en els seus drets. L'interès superior de l'infant i el principi de no-discriminació exigeix que prevalgui la seva condició d'infant per sobre de qualsevol altra consideració, de manera que la nacionalitat o condició migratòria no pot ser motiu de restricció de drets.
8. En les avaluacions de l'interès superior de l'infant, i en particular en tot allò referit al pla individual d'acollida, les autoritats han de preveure l'impacte en el dret a la vida, la supervivència i el desenvolupament de l'infant, tant a curt com a llarg termini.
9. Garantir en tot moment que els infants migrants no acompanyats poden participar i són degudament escoltats en tots els procediments, tenint en compte el principi d'autonomia progressiva.

10. Promoure més garanties en el procés de determinació de l'edat dels joves migrants estrangers, amb mesures com ara:

- que es tingui en compte l'edat que consta en la seva documentació legal, sempre que no estigui invalidada i sempre que no es pugui acreditar legalment una situació de majoria d'edat;
- que la determinació de la majoria d'edat no es faci únicament per mitjà de les proves mèdiques quan hi ha documentació legal en regla, com s'està fent actualment en molts casos;
- que, d'acord amb el principi *favor minoris*, es practiquin proves mèdiques de determinació de l'edat només en cas que no hi hagi dubte, per aparença física o per qualsevol altra condició, d'una situació de majoria d'edat, i que es reguli què es considera *dubte raonable*.

11. Revisar el protocol d'atenció dels infants estrangers migrants no acompanyats existent actualment, en el sentit que els infants la minoria d'edat dels quals no es posa en dubte no siguin posats a disposició del Ministeri Fiscal a fi que se'ls determini l'edat per mitjà de proves mèdiques que presenten importants limitacions pel que fa a la fiabilitat.

12. Tramitar la documentació de nois i noies tutelats (amb referents familiars a Catalunya o sense), de manera que quan assoleixin la majoria d'edat no es trobin en situació irregular, i instar la nacionalitat espanyola dels infants i adolescents tutelats que compleixin els requisits de l'article 22 del Codi civil i per als quals es valori que aquesta decisió respon al seu interès primordial, havent-los escoltat i tenint en compte la seva opinió.

13. Incrementar el nombre de places residencials per evitar la sobreocupació dels centres d'acolliment que atenen infants estrangers no acompanyats.

14. Planificar des del mateix sistema protector, per mitjà dels plans individualitzats, el procés de desinternaltzació dels joves estrangers no acompanyats per majoria d'edat; preparar adequadament aquests joves per a aquest procés de transició, i garantir una oferta suficient de dispositius de transició a la majoria d'edat per als joves estrangers no acompanyats que assoleixen la majoria d'edat.

15. Assegurar que en cada procediment que els afecti es prevegin totes les garanties, en especial:

16. Facilitar de manera periòdica tota la informació necessària.

17. Garantir des d'un primer moment l'assistència legal gratuïta en tots els procediments.

18. Garantir la representació mitjançant una figura de defensoria judicial en tots els casos en què hi hagi diferència d'opinions entre l'infant i l'entitat pública a càrrec de la seva tutela.

19. Garantir el seu dret a recórrer contra les decisions dictades per l'autoritat competent, incloent-hi el dret a accedir a la justícia.

20. Establir la figura de mediació cultural que garanteixi una adequada comprensió dels processos, significat, objectius i possibles resultats.

21. Incorporar la figura d'assessor independent i especialitzat que vetlli pel respecte dels seus drets i interès superior durant tota la fase de protecció i tutela pública.

22. Els equips professionals han de presentar una capacitació adequada per poder dur a terme les seves tasques, en especial les persones que formen part dels mecanismes de recepció, detecció i derivació d'adolescents no acompanyats, professionals dels centres, integrants de les forces de seguretat, representants d'institucions educatives o d'organismes en matèria laboral o de qualsevol altra vinculada amb el seu procés d'inclusió social, professionals que intervenen en els procediments de residència, treball i determinació de l'edat i representants de l'Administració de justícia. Per a això, és imprescindible fer formació periòdica en drets dels infants, i en particular de la infància en el context de la migració.

23. Garantir que s'assumeix d'ofici la guarda provisional des del moment de la detecció i s'inicia sense dilació el procediment de tutela.

24. Pel que fa als centres, cal garantir que cadascun compleixi les funcions que li corresponen (primera acollida, recurs de residència, recurs d'autonomia i transició a la vida adulta). Els centres residencials no han d'acollir només infants migrants. L'acollida temporal en centres exclusius per a ells només s'ha de disposar en la fase de primera acollida i durant un període limitat, sempre que sigui necessari d'acord amb el seu interès superior i per garantir la inclusió social adequada i efectiva en condicions d'igualtat. Els centres han de disposar d'una diversitat i quantitat d'especialistes segons el tipus d'establiment i els serveis que s'han d'assegurar per a la protecció i promoció efectiva dels drets d'infants.

25. Garantir que els infants disposen de mecanismes de queixa i que els coneixen. Aquests mecanismes han de ser independents, àgils, accessibles, segurs i efectius.

26. Enfortir les polítiques i els recursos per promoure l'acolliment familiar de nois i noies migrants no acompanyats.

27. Més enllà de les necessàries mesures de protecció, els recursos del sistema han de garantir la promoció de tots els drets d'aquests adolescents, en igualtat d'oportunitats amb relació a la resta d'adolescents, i s'han d'adoptar les mesures i els plans necessaris, en coordinació entre les diferents administracions, per garantir-ne la inclusió social i per a la prevenció de la xenofòbia, l'estigmatització i tota forma de criminalització social i comunicacional envers aquests adolescents.

Els infants refugiats

28. Formar els professionals del sistema de protecció d'infants i adolescents a Catalunya perquè tinguin una informació correcta i exhaustiva de la normativa de protecció internacional i estiguin dotats d'un sistema adequat de control i supervisió de la tasca encomanada i del compliment del que disposa la normativa. En aquest sentit, es fa necessari poder disposar d'un protocol clar d'informació, assessorament, acompanyament i actuacions en matèria de dret d'asil i protecció internacional que vinculi tots els agents intervinents del sistema de protecció d'infants i adolescents.

29. Assegurar l'atenció mèdica i psicològica i els serveis d'acollida, aprenentatge i adaptació al sistema de protecció necessaris per garantir el dret a la recuperació física i emocional d'aquests infants i adolescents que els reconeix la seva condició de refugiats.

Tràfic d'éssers humans (TEH)

30. Establir un marc normatiu específic, i també recursos i circuits d'actuació especialitzats, per protegir els infants i adolescents víctimes de TEH dins del sistema de protecció, i desenvolupar eines d'avaluació de les actuacions que s'estan duent a terme per combatre i prevenir el TEH i també per protegir-ne les víctimes.

31. Generar recursos per a la identificació i adequada protecció dels infants víctimes de tràfic i explotació (laboral, sexual, matrimoni infantil o comissió de delictes), i també per als fills de víctimes.

DEMOCRÀCIA GARANTISTA

Objectiu 29. Igualtat davant la llei i dret a la justícia

El dret a la justícia comporta una sèrie de drets que precedeixen l'accés a la tutela judicial i que garanteixen que tota persona serà tractada per la llei en condicions d'igualtat i de manera no arbitrària. Això pressuposa que les normes jurídiques siguin harmòniques i congruents amb els drets humans i les llibertats individuals, ja que, en cas que no fos així, malgrat que es garantis l'accés a la justícia, no hi hauria garanties en el desenvolupament del procés ni en la resolució final.

Catalunya no gaudeix de competències gaire àmplies en matèries processals. Escassament hi ha l'article 130 de l'Estatut d'autonomia: "Correspon a la Generalitat dictar les normes processals específiques que derivin de les particularitats del dret substantiu de Catalunya", que es concreta en qüestions molt específiques relatives al dret civil català.

L'Estatut atorga competències d'auxili material i estructuració de la planta dels jutjats. Aquestes competències, tot i que no incideixen directament en la legislació processal, permeten implementar mesures que faciliten l'agilitat dels jutjats mitjançant la seva dotació de recursos. A més, la Generalitat té competències per regular la via administrativa davant d'administracions catalanes, com mostra la Llei catalana 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, i també, en matèria municipal, el Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya. L'escàs marge competencial de les institucions catalanes per abordar qüestions de caràcter processal fa certament difícil pensar en accions que puguin resoldre els problemes plantejats.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Pel que fa a les qüestions que impliquen canvis legals corresponents a les Corts Generals, el Parlament i la Conselleria de Justícia haurien de promoure estudis independents que conduïssin a fer propostes en diferents eixos:

- Termes d'accés a la justícia universal.
- Requisits formatius i de carrera perquè membres de la judicatura s'ocupin de casos vinculats a la violència de gènere.
- Anàlisi de la conveniència d'implementar canvis legislatius en les mesures preventives contra la violència sobre les dones.
- Necessitat d'una clarificació de la legislació processal sobre la competència en determinats delictes.
- Millora de les condicions processals per garantir que tothom gaudeix de temps –i d'interpret, si escau– per preparar el seu cas.
- Anàlisi de la conveniència d'introduir canvis en la legislació en matèria de justícia gratuïta o determinar si a Espanya i calen més jutges o fiscals que facin factible agilitar la justícia.

- Reforma del sistema de nomenament del Consell General del Poder Judicial i dels òrgans superiors de l'Administració de justícia, de manera que els càrrecs s'atorguin únicament i exclusiva en funció dels mèrits professionals.

- Inhabilitació definitiva per als jutges o jutgesses expedientats per raons de prevaricació, ineficàcia demostrada o assetjament sexual o laboral.

Un cop lliurades les conclusions, el Parlament de Catalunya hauria de fer ús del seu dret a la iniciativa legislativa per presentar proposicions de llei a la Mesa del Congrés dels Diputats.

2. En l'àmbit de la justícia gratuïta, a banda de les modificacions legislatives que es puguin proposar, la Generalitat ha de facilitar ajuts econòmics perquè les persones menys protegides gaudeixin d'un millor accés a assistència lletrada o puguin afrontar millor el pagament de les taxes. Especialment, seria molt convenient que ho fes en matèria de la via administrativa davant d'administracions catalanes, ja que en això rau la seva competència.

3. Proporcionar mitjans materials als jutjats catalans per facilitar l'agilitat de les seves tasques. Això va des d'equips informàtics a espais adequats per a l'emmagatzematge de documents, informes, etc. També és convenient examinar una adequació millor de les sales de justícia i sales d'espera en matèria de víctimes que necessitin una protecció especial. Abans d'iniciar aquesta tasca, seria molt positiu consultar les jutgesses o els jutges degans de Catalunya.

4. L'estret marge competencial de les institucions catalanes fa difícil definir estratègies que només les impliquin a elles. La majoria desembocarien, com s'ha vist, en una proposició de llei a les Corts. Ara bé, pel que fa a la dotació de fons per a l'ajut social en l'accés a la justícia i per a les millores materials dels jutjats, si s'escau, seria molt convenient crear equips de seguiment per examinar-ne l'impacte positiu en qüestions d'agilitat de la justícia i millora de la satisfacció per part de les persones que accedeixen en situacions de carestia econòmica.

5. Impulsar grups d'estudi i comissions parlamentàries per impulsar modificacions legislatives per adaptar el sistema judicial als estàndards jurídics internacionals (per exemple, la doble instància penal) i per promoure la ratificació de tractats internacionals que tenen incidència en temes judicials (per exemple, el Protocol addicional núm. 16 al Conveni europeu de drets humans).

6. Promoure la no-judicialització excessiva donant suport als sistemes de mediació i reforçant les estructures ja existents.

7. Introduir com a matèria escolar el coneixement de nocions bàsiques de dret en els programes d'educació a partir dels dotze anys.

8. Adaptar els espais de les instàncies judicials per a la protecció de les víctimes. Els espais judicials han de ser amables i garantir la confidencialitat i la seguretat de les víctimes i els seus familiars.

9. Reforçar l'acompanyament psicosocial i la reparació de les víctimes.

10. Desenvolupar la legislació autonòmica per avançar en l'exigibilitat i la justiciabilitat dels drets econòmics, socials i culturals. Cal establir el contingut mínim d'aquests drets, identificar els individus i col·lectius en

situacions de major vulnerabilitat i definir els mecanismes per reclamar aquests drets davant les administracions i la justícia.

11. Promoure la formació en la justiciabilitat dels drets econòmics, socials i culturals. Cal promoure la formació dels operadors de l'Administració de justícia sobre els mecanismes, les normes internacionals i la jurisprudència relacionades amb la protecció dels drets humans, i en particular amb els drets econòmics, socials i culturals.

12. Garantir l'accés a la justícia de les víctimes de vulneracions de drets humans comeses per empreses catalanes a l'exterior. La Generalitat de Catalunya ha de protegir les persones davant els possibles abusos comesos per les empreses i, en cas que es produeixin, garantir que les víctimes de violacions de drets humans tinguin accés a justícia i a la reparació.

13. Normalitzar l'ús del català en l'àmbit de la justícia, tenint en compte que el català és llengua oficial i, per tant, tothom té el dret d'expressar-se en aquesta llengua en els procediments legals i davant dels tribunals.

Objectiu 30. Dret a una fiscalitat justa

La protecció dels drets humans comporta garantir els drets bàsics i fonamentals de tota persona. Correspon als poders públics assegurar aquesta protecció i promoure les condicions perquè puguin ser efectius i perquè se'n garanteixi l'eficàcia plena.

En aquest context, l'estat social comporta la provisió pública d'una sèrie de serveis socials i béns públics per garantir a la ciutadania l'exercici real dels drets reconeguts i gaudir d'una qualitat de vida digna i de benestar social. També comporta adoptar polítiques públiques proteccionistes i intervencionistes, redistribuir la riquesa per aconseguir una societat més justa i equitativa que permeti compensar les desigualtats existents i garantir l'estabilitat econòmica que afavoreixi el progrés social.

És en el marc descrit en què s'incardina el sistema fiscal, com un instrument per obtenir els recursos financers per garantir l'estat social i de benestar que es vol aconseguir, de manera que serveixi per a la redistribució de la riquesa i garanteixi l'estabilitat econòmica.

La fiscalitat, doncs, ha de proporcionar els recursos necessaris per fer efectius els drets econòmics, socials, culturals i mediambientals. Per això, esdevé una eina necessària per a la lluita contra la desigualtat, la pobresa i l'exclusió social, tot i que cal remarcar que no és l'única eina capaç de contribuir a la redistribució de la riquesa, sinó que cal que s'acompanyi amb altres polítiques públiques (salari mínim-màxim, polítiques preredistributives, etc.).

Per fer-ho possible, s'estableix el deure de contribuir al sosteniment de les despeses públiques. La qüestió, doncs, se circumscriu a determinar en quines condicions s'ha de complir aquest deure i com s'ha de configurar la fiscalitat, des de la base del dret a una fiscalitat justa com a dret humà.

En l'ordenament jurídic no hi ha, però, una definició de *sistema fiscal just* que en concret i en delimiti l'abast i el contingut, de manera que s'enumeren una sèrie de principis i característiques pels quals s'ha de regir el sistema fiscal, a fi de garantir el dret a una fiscalitat justa, que no exhaureixen el seu contingut.

Un sistema fiscal just ha d'estar basat en criteris de justícia i suficiència, i s'ha de regir per tot un conjunt de principis entre els quals cal destacar els de solidaritat, generalitat, igualtat i equitat, subsidiarietat, progressivitat, no-confiscatorietat, eficàcia, eficiència, accessibilitat i transparència, i seguretat jurídica. En aquest context, el sistema fiscal ha de ser percebut com a just per la ciutadania. Per aconseguir-ho, també és imprescindible que hi hagi un control rigorós sobre la despesa.

Malgrat que la sobirania fiscal és un dret de cada estat, és necessària la coordinació fiscal a escala global, ja que la capacitat d'un estat per recaptar ingressos públics no només dependrà de la política fiscal de l'estat en qüestió, sinó també la que apliquen els altres països i les pràctiques dutes a terme per persones i empreses. Per això, un sistema fiscal ha d'adoptar mesures per prevenir i combatre l'evasió i l'elusió fiscals, entre d'altres.

A continuació, es recull un seguit de mesures que es consideren necessàries per garantir un sistema fiscal just, però cal remarcar que no pretén ser una enumeració exhaustiva.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

▪ Garantir un sistema fiscal solidari, progressiu, redistributiu, igualitari i equitatiu

1. Definir i delimitar el contingut del dret a una fiscalitat justa, amb indicació dels principis i les característiques que el conformen, inclosa la perspectiva de gènere.

2. Definir i delimitar els elements tributaris que configuren el sistema fiscal just, i també el seu contingut, com ara capacitat econòmica, riquesa, etc.

3. Impulsar una política fiscal efectiva i redistributiva per combatre la creixent desigualtat social, la pobresa i l'exclusió social. Caldria buscar el millor instrument per a la redistribució de la riquesa, ja que no tots els tributs han d'assolir tots els objectius.

4. Impulsar una fiscalitat basada en la justícia social que redistribueixi la riquesa i permeti aconseguir una societat més justa i equitativa, tot garantint els drets socials de la ciutadania i la igualtat d'oportunitats, en el marc d'un estat de benestar que dignifiqui la vida de les persones.

5. Configurar un sistema tributari més progressiu i amb més capacitat redistributiva en conjunt, per a la qual cosa cal:

5.1. Que reparteixi la càrrega tributària de manera creixent en funció de la riquesa, de manera que qui més té més paga.

5.2. Que prevalgui la imposició directa, amb un pes més alt d'impostos redistributius, davant la indirecta, de naturalesa regressiva.

6. Configurar un sistema tributari solidari, basat en el deure legal de totes les persones de contribuir al sosteniment de les despeses públiques, i general, que obliga a configurar com a fet imposable tot acte o negoci jurídic demostratiu de capacitat econòmica.

En conseqüència, no han d'estar permesos els privilegis fiscals, les amnisties, les exempcions o qualsevol altre incentiu o benefici fiscal no emparat en raons d'interès públic, ni la disposició sobre els crèdits tributaris.

Així mateix, el sistema impositiu ha d'estar configurat sobre l'amplitud de bases imposables.

7. Configurar els tributs i modular la càrrega tributària en funció de la capacitat econòmica dels subjectes passius (la riquesa real, no fictícia) i sense privilegis.

El dret a contribuir d'acord amb la capacitat econòmica ha d'estar present en totes les figures impositives, incloses les taxes, especialment quan se satisfan per accedir a la prestació de serveis o béns públics bàsics. En cap cas,

la manca de capacitat econòmica ha d'actuar com a factor exclouent per accedir-hi.

8. Garantir la igualtat i l'equitat del sistema fiscal, per a la qual cosa cal:

8.1. Garantir l'equitat (horitzontal i vertical) en la imposició en termes de capacitat econòmica.

8.2. Garantir l'equitat (horitzontal i vertical) en la imposició per l'origen de rendes.

8.3. Garantir que un tractament desigual està emparat per una justificació objectiva, raonable i proporcionada.

8.4. Prohibir beneficis o altres incentius fiscals injustificats des d'un punt de vista constitucional i per raons d'interès públic.

8.5. Adoptar mesures fiscals de discriminació positiva envers les persones i els col·lectius més vulnerables (per aconseguir la reducció de la desigualtat i garantir la igualtat d'oportunitats).

9. Reduir la fiscalitat de les rendes del treball i la pressió fiscal que suporten les rendes baixes i mitjanes.

10. Aplicar tipus progressius a les rendes provinents de l'activitat econòmica exercida per societats, per donar progressivitat al sistema i per raons d'igualtat i equitat amb l'activitat econòmica de les persones físiques.

11. Establir una imposició justa i eficaç dels beneficis empresarials per:

11.1. Distribuir les càrregues fiscals d'acord amb la capacitat econòmica i de manera equitativa entre les grans, mitjanes i petites empreses.

11.2. Garantir la igualtat en el gaudi dels incentius i els beneficis fiscals entre les grans, mitjanes i petites empreses.

11.3. Eliminar els tipus impositius privilegiats.

11.4. Aplicar criteris per a la igualtat i l'equitat en la tributació de les rendes derivades de l'activitat econòmica, provinents de les persones físiques i les persones jurídiques.

12. Augmentar la tributació sobre la riquesa i les grans fortunes.

13. Garantir un sistema fiscal no confiscatori:

13.1. Garantir que queda fora de tributació una esfera econòmica i patrimonial suficient per satisfer les necessitats bàsiques personals i familiars. En cap cas, aquest mínim vital exempt no s'hauria de situar per sota del llindar de la pobresa.

13.2. Garantir que els processos de recaptació no priven la ciutadania dels mitjans econòmics i patrimonials indispensables per garantir-ne la subsistència i una mínima qualitat de vida.

13.3. Adoptar mecanismes de protecció dels deutors tributaris i de segona oportunitat.

▪ **Pel que fa al dret a un sistema fiscal suficient i eficient**

14. Definir el model d'estat social i de benestar, a fi de preveure la despesa pública òptima per sostenir-lo i fixar les necessitats de finançament.

15. Articular un sistema fiscal suficient que generi els recursos necessaris per finançar la despesa pública.

16. Articular un sistema fiscal eficient i eficaç que garanteixi l'efectivitat dels drets econòmics, socials, culturals i mediambientals, i gaudir d'una qualitat de vida digna i benestar social.

17. Garantir l'eficiència i eficàcia de les polítiques de despesa, per a la qual cosa cal:

17.1. Imposar l'eficiència en l'ordenació i execució de la despesa pública, optimitzant els recursos disponibles per destinar-los a les finalitats perseguides.

17.2. Garantir l'elaboració i establiment de polítiques públiques de despesa i d'inversió destinades a assegurar l'estat social i de benestar per a tothom.

17.3. Garantir una gestió adequada, responsable i eficient de la despesa pública, amb absència de malbarataments i sotmesa a un control rigorós.

18. Garantir la sostenibilitat i la viabilitat del sistema fiscal, capaç de corregir els dèficits estructurals i d'assolir l'equilibri economicofinançer en termes de dèficit zero o superàvit.

19. Articular un sistema fiscal flexible, capaç d'adaptar-se a les dinàmiques de l'economia i la societat.

20. Establir un sistema fiscal basat en els principis de subsidiarietat i proximitat, amb la consideració que l'exercici de competències públiques l'han de dur a terme els poders públics més propers a la ciutadania, fet que permet una administració més eficaç, eficient i propera.

21. Garantir que el sistema fiscal s'adapti a la realitat institucional de cada territori.

22. Garantir la corresponsabilitat fiscal del sistema, tant des del vessant dels ingressos com de la despesa.

23. Establir mesures d'autoavaluació i de control de l'eficiència del sistema en conjunt, de l'efectivitat de la imposició i dels programes de despesa.

24. Visualitzar la càrrega fiscal que suporten els subjectes passius, de manera que la ciutadania tingui ple coneixement de la seva contribució i del cost fiscal dels serveis i béns públics de què gaudeix i s'eviti l'elusió fiscal.

25. Dotar l'Administració tributària dels recursos de personal i tècnics suficients per assolir la capacitat necessària per oferir un servei adequat al contribuent i complir les funcions que li són encomanades.

26. Vetllar per la formació contínua del personal de l'Administració.

▪ **Garantir el dret a un sistema fiscal participatiu, accessible i transparent**

27. Implantar un sistema fiscal consensuat, amb participació i debat de tots els agents implicats, que promogui la iniciativa ciutadana.

28. Promoure el retiment de comptes, la transparència i l'accés a la informació pública per facilitar a la societat el coneixement sobre el cost dels serveis, i sobre la destinació i el control de les despeses.

29. Instaurar un sistema fiscal que la ciutadania percebi com a just i avaluar si les mesures adoptades són efectives per aconseguir aquesta finalitat, com ara mitjançant l'elaboració d'enquestes.

30. Proporcionar a la societat una informació adequada (integral, raonable, honesta i sincera) sobre les polítiques fiscals, amb la finalitat de generar a les persones la percepció positiva que reben el valor adequat dels diners que paguen.

31. Avaluar si les mesures de transparència adoptades són eficaces per fomentar la responsabilitat fiscal.

▪ **Garantir un sistema basat en la cooperació, el foment del compliment i amb vocació de servei**

32. Potenciar la col·laboració i la cooperació entre l'Administració i la ciutadania per millorar la gestió tributària, amb l'objectiu de facilitar el compliment de les obligacions fiscals, com ara:

32.1. Garantir l'assistència necessària a les persones contribuents amb un llenguatge clar i entenedor.

32.2. Facilitar models de sol·licituds amb tots els advertiments necessaris.

32.3. Continuar invertint per poder facilitar la gestió telemàtica dels tributs, sense que això suposi un impediment per a col·lectius afectats per la fractura digital.

32.4. Aplicar càrregues administratives assumibles i proporcionades per no desincentivar el compliment de les obligacions fiscals.

33. Potenciar la cooperació i col·laboració interadministrativa entre els diferents àmbits territorials, també a escala internacional.

34. Cal millorar la normativa en tots els nivells, amb l'objectiu de simplificar-la per garantir-ne el compliment i que el cost d'implementar un tribut no sigui més alt que el que es preveu recaptar.

35. Fomentar el sentiment de responsabilitat fiscal i potenciar les mesures per combatre el frau i l'elusió fiscals. En aquest sentit, cal:

35.1. Calcular i donar publicitat a les dades referents a la bretxa fiscal (*tax gap*) i fixar objectius en els plans estratègics.

35.2. Reforçar les actuacions de pedagogia i educació per incrementar la responsabilitat fiscal i fer un seguiment sobre els programes de formació i conscienciació fiscal als centres educatius.

35.3. Valorar si la pràctica d'enquestes periòdiques de caràcter específic sobre la fiscalitat pot donar conèixer la percepció de la societat sobre el sistema fiscal, a fi d'adoptar mesures de publicitat i transparència que contribueixin a generar responsabilitat fiscal i fomentar el compliment voluntari de pagament.

35.4. Aplicar el criteri de tolerància zero al frau fiscal, amb l'adopció les mesures que escaiguin, també a escala global.

▪ **Garantir el dret a la seguretat jurídica i a un sistema fiscal no arbitrari**

36. Configurar un sistema fiscal sistemàtic, clar, amb vocació de permanència, i alhora que sigui flexible perquè s'adapti als diferents cicles econòmics o qualsevol altra situació canviant.

37. Impulsar una política fiscal preventiva.

38. Adoptar mesures per reforçar la seguretat jurídica, de manera que s'analitzin periòdicament els motius de conflictivitat en l'aplicació de la norma i s'adoptin les mesures oportunes, com ara la millora en la qualitat i la redacció tècnica de la normativa. En aquest sentit, cal adoptar mecanismes de control i supervisió que aportin seguretat jurídica.

39. Promoure la deguda justificació de totes les decisions adoptades pels poders públics, com ara:

39.1. Garantir que tota mesura, iniciativa o proposta normativa tingui la memòria econòmica corresponent en què es detalli la finalitat de la mesura, el resultat, el cost i com es finançarà.

39.2. Garantir que la determinació de la forma i el moment de pagament d'un tribut estigui degudament justificat.

39.3. En l'àmbit dels beneficis fiscals, reforçar els mecanismes de control perquè els beneficis establerts donin resposta a la política pública que es vol fomentar, de manera que, una vegada implementats, s'avalui periòdicament si assoleix l'objectiu perseguit i si se'n justifica la permanència, modificació o supressió.

▪ **Garantir el dret a un sistema fiscal ambiental**

40. Configurar un sistema fiscal en coherència amb els objectius mediambientals.

41. Impulsar una fiscalitat ambiental per promoure canvis de comportaments perjudicials per al medi ambient i per incentivar que les decisions que prenen els agents econòmics siguin responsables en matèria ambiental, sempre que es demostrï que és millor actuar amb mesures d'aquest tipus que amb altres alternatives (com ara la regulació) i que és el més adequat.

42. Garantir el dret a una fiscalitat flexible que s'adapti a les problemàtiques ambientals canviant i a l'evolució de les tecnologies, per a la qual cosa és fonamental analitzar periòdicament que les mesures de fiscalitat ambiental implementades assoleixin l'objectiu perseguit.

43. Vigilar l'impacte de les mesures fiscals ambientals des del punt de vista redistributiu. En aquest sentit, cal tenir una perspectiva àmplia jutjant no només els efectes del gravamen per si sol, sinó tenint en compte la possibilitat d'introduir mesures compensatòries, l'aplicació gradual de les mesures fiscals o altres opcions que puguin mitigar un possible impacte negatiu en termes d'equitat.

44. Acordar i consensuar la fiscalitat ambiental amb les diverses parts implicades en la problemàtica, tenint-ne en compte els interessos i les preferències, a fi que tingui una millor acollida per part de la societat.

45. En el cas que la fiscalitat sigui la millor opció per abordar un problema ambiental en concret, cal que els tributs que s'apliquin tinguin en compte la seva escala geogràfica (local, regional, nacional, internacional) i, per tant, s'exigeixin des del nivell d'administració que millor s'adeqüi a aquesta dimensió o escala geogràfica.

Objectiu 31. Dret a la pau, la veritat i el desenvolupament

Catalunya històricament ha abraçat la cultura de pau, no-violència, desobediència i defensa dels drets. En l'àmbit normatiu hi ha una llei de foment de la pau, per la qual es va crear l'Institut Català Internacional per la Pau, però, tot i així, no s'ha donat prou suport als moviments socials per la pau.

A Espanya, durant la dictadura es va aplicar una justícia del vencedor sobre el vençut, i la Llei d'amnistia de 1977 està basada en un model de perdó amnèsic i en l'oblit, amb limitades mesures reparatòries i també limitades modificacions estructurals com a garantia de no-repetició.

El dret a la veritat comprèn una dimensió individual i una de col·lectiva que consisteixen en el fet que les víctimes i la societat puguin conèixer amb transparència els detalls sobre els fets, la identitat dels autors i els motius concrets que van conduir als fets concrets i a la situació de violació sistemàtica de drets humans. Això es vincula amb el dret a la justícia, que, en aquest context, consisteix a poder accedir a processos de justícia formal i informal per investigar i enjudiciar els responsables de violacions de drets humans. La reparació hauria de garantir que totes les víctimes directes siguin indemnitzades pels danys i els perjudicis materials i morals, i les garanties de no-repetició fan referència a les mesures que ha d'adoptar l'Estat per assegurar que els actes de violència del passat no es tornin a produir i a fer modificacions estructurals que permetin la prevenció de noves violacions de drets humans.

L'anomenada *Llei de la memòria històrica* va suposar un tímid pas endavant envers les polítiques públiques de memòria democràtica, però durant els anys 2011-2016 ha estat flagrantment inaplicable pel Govern de l'Estat. A Catalunya, la Subdirecció de Memòria, Pau i Drets Humans de la Generalitat ha creat serveis d'atenció a les persones que van patir represàlies i violència durant la Guerra Civil i la dictadura. Així mateix, es preveuen indemnitzacions i la possibilitat de cercar dades i documents i d'obtenir assessorament jurídic i històric, i s'han fet actuacions d'exhumació i de dignificació en fosses comunes. El Memorial Democràtic de la Generalitat i l'Arxiu Nacional de Catalunya, juntament amb els arxius comarcals i locals, han investigat, publicat i difós veritats ocultes relacionades amb la Guerra Civil i la dictadura a partir del patrimoni material i immaterial disponible. El Centre d'Història Contemporània ha creat un registre de les víctimes de les violacions de drets humans durant la Guerra Civil i el Centre d'Informació i Documentació també ha establert diversos registres de víctimes.

S'han implementat programes d'educació primària, secundària i superior que promouen la veritat i la memòria històrica. Alhora, també s'han organitzat i promogut actes educatius i commemoratius o relacionats amb fets històrics rellevants.

La Generalitat ha elaborat un mapa de fosses de Catalunya i un cens de persones desaparegudes, i també ha fet recerques per determinar els fets i la identificació de les víctimes. També cal fer menció del Programa d'identificació genètica de la Generalitat de restes òssies de persones desaparegudes a la Guerra Civil i la dictadura.

Malgrat aquests assoliments, encara hi ha mancances en els àmbits següents: en el reconeixement de totes les víctimes, l'absència d'investigació judicial de la majoria dels responsables dels crims comesos a Catalunya entre 1937 i 1978, la manca de dotació pressupostària dels ajuntaments (amb suport de la resta d'administracions) per retirar o reinterpretar la simbologia franquista o els símbols que exaltinguin la victòria o derrota amb termes humiliants, i la falta d'acords amb l'Estat per restituir els documents de la Generalitat, els municipis, les institucions, les organitzacions i els particulars confiscats per les forces franquistes, entre d'altres.

Finalment, la Declaració sobre el dret al desenvolupament (1986) preveu la cooperació com una eina per contribuir a resoldre els problemes i les mancances d'ordre econòmic, social, cultural i humanitari, i també el desenvolupament i el foment dels drets i les llibertats fonamentals. Aquesta declaració reconeix el dret al desenvolupament com un dret humà inalienable i malda perquè els estats promoguin un nou ordre econòmic internacional que fomenti l'observança i el gaudi dels drets humans.

Gràcies a la tasca feta per les organitzacions socials, a Catalunya hi ha una opinió pública favorable a dedicar recursos a la cooperació al desenvolupament, la qual cosa va propiciar el desplegament de polítiques públiques de cooperació en l'àmbit municipal primer i de la Generalitat de Catalunya després, però va quedar estroncada arran de la gran recessió ara fa una dècada.

Mesures proposades per assolir l'efectivitat del dret

1. Plantejament, programació i aprovació pel Parlament de Catalunya d'un mecanisme oficial i independent d'esclariment de la veritat a Catalunya, en compliment dels informes de les Nacions Unides i dels instruments convencionals internacionals.
2. Dotació pressupostària específica de la Generalitat de Catalunya, les diputacions provincials i els ajuntaments per a la celebració d'audiències memorials en diversos municipis de Catalunya, mentre no s'estableix el mecanisme independent d'esclariment de la veritat.
3. Celebració anual amb la màxima solemnitat institucional del Dia Nacional en Memòria de les Víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura Franquista, segons el que estableix l'Acord de Govern GOV/130/2016, d'11 d'octubre.
4. Creació i manteniment d'una base de dades única i universal a Catalunya que permeti la interconnexió del patrimoni material (especialment arxius i documents prèviament digitalitzats) i del patrimoni immaterial (banc audiovisual de testimonis i altres registres audiovisuals), per a la localització d'arxius en el territori de Catalunya i consulta electrònica d'arxius. Una unitat de l'Arxiu Nacional de Catalunya i una unitat del Memorial Democràtic han de fer seguiment d'aquesta mesura.
5. Establir una comissió governamental permanent, bilateral i transversal, entre l'Estat i Catalunya, per assolir acords sobre l'efectivitat dels drets exposats, com ara:
  - 5.1. Acords per recuperar totalment els arxius, els documents, els diners i el patrimoni espoliats durant la Guerra Civil i la dictadura.

- 5.2. Acords de treball conjunt amb el relator especial de l'ONU sobre veritat, justícia, reparació i garanties de no-repetició per assessorar-se sobre els estàndards internacionals en aquests àmbits.
- 5.3. Acords de negociació i dotació de fons per a l'extensió del Programa d'identificació genètica.
- 5.4. Impulsar mesures legislatives per fer efectiva la nul·litat de les sentències adoptades en violació dels principis fonamentals del dret i del degut procés durant la Guerra Civil i el franquisme.
6. Promoció, inversió i interconnexió global dels espais de memòria a Catalunya. Facilitar-ne el coneixement universal, en especial a les persones grans i els estudiants, tant en l'àmbit nacional com internacional.
7. Dotació pressupostària específica per a la promoció de la cultura de pau, el desarmament i la no-violència
8. Dotació pressupostària específica destinada a les corporacions locals (amb determinació, projecte tècnic i pressupost previs) per a la retirada o reinterpretació de símbols franquistes, monuments públics d'exaltació feixista i altres elements a l'espai públic.
9. Dedicació d'un mínim 0,7% del pressupost de cadascuna de les administracions catalanes a la cooperació al desenvolupament, de manera coordinada i en col·laboració amb els actors socials de cooperació i solidaritat, a escala local i global.
10. L'acció exterior de la Generalitat ha de promoure iniciatives de promoció de la pau i fomentar que les empreses catalanes a l'exterior s'abstinguin d'invertir o fer negocis en territoris ocupats o amb actors que vulneren els drets humans i esdevinguin, per contra, actors que contribueixin a desescalar els conflictes.

Objectiu 32. Dret a l'autogovern

A Catalunya, ha desaparegut el consens polític i constitucional de 1978 sobre el model territorial espanyol, tal com reflecteixen les successives majories parlamentàries des de fa anys i totes les enquestes d'opinió. Aquestes darreres, tant a Catalunya com a Espanya, també revelen una voluntat general de canvi sistèmic, per bé que de signes diferents en un territori i un altre, en matèria d'organització territorial. A Catalunya, es poden apuntar com a causes: la manca de reconeixement efectiu com a entitat diferenciada, i també la repetida i contrastada manca d'acomodació política i constitucional del pluralisme nacional i lingüístic de l'Estat; el procés de recentralització conduït per les institucions centrals de l'Estat, que han deteriorat la qualitat de l'autogovern, i, darrerament, la degradació d'aspectes fonamentals de l'estat de dret, incloent-hi la persecució penal i la privació de llibertat de dirigents polítics i socials, tal com ha denunciat el Síndic de Greuges en diversos informes.

Així mateix, els sistemes democràtics han de poder canalitzar i donar sortida a la voluntat de canvi expressada per la ciutadania, com una exigència òbvia de bon govern i amb plena sintonia amb la proclamació solemne de la sobirania popular, que s'ha de referir al poble actual realment existent, sense que les decisions del passat, encara que democràtiques, puguin impedir que la ciutadania actual s'expressi lliurement i pugui engegar, si escau, els processos de canvi oportuns.

A Catalunya, des de l'any 2013 s'han produït diversos pronunciaments del Parlament i de processos participatius populars mitjançant el quals ha quedat palesa la voluntat institucional i ciutadana d'exercir el dret a decidir, és a dir, de celebrar una consulta, encara que no sigui vinculant, sobre el futur polític de Catalunya.

El Tribunal Constitucional ha interpretat la Constitució espanyola en el sentit que, si bé el dret a decidir constitueix una aspiració política legítima, la Constitució no en permet l'exercici, de manera que, per fer-ho, s'hauria de modificar prèviament.

Aquesta conclusió, no obstant això, deriva de la interpretació que actualment fa el Tribunal de la Constitució i no d'allò que literalment diu el text. En aquest sentit, no hi ha una prohibició expressa en el text constitucional de la celebració d'un referèndum consultiu de contingut sobiranista a Catalunya. La Constitució, a més, inclou elements com el principi democràtic (art. 1), el principi autonòmic (art. 2), el principi de constitucionalitat i de legalitat (art. 9), el reconeixement dels drets fonamentals de participació i de lliure expressió (art. 23 i 20), la previsió de referèndums consultius sobre assumptes d'especial transcendència (art. 92) i l'absència de límits materials a la reforma constitucional (art. 166-169). Aquests elements, malgrat les diferències de context normatiu, són comuns o molt similars a aquells que van permetre que a Quebec i Escòcia es poguessin fer referèndums sobre la independència d'aquests territoris i es contribuís a perfilar la figura del dret a decidir.

Mesures per fer efectiu aquest dret

1. Els governs de l'Estat i la Generalitat han de promoure plataformes de debat i diàleg entre interlocutors socials, acadèmics i polítics de Catalunya i la resta de l'Estat, per bastir ponts i teixir elements de diagnosi comuna que puguin posar les bases d'una solució al conflicte territorial.

2. A partir dels principis explícits en la mateixa Constitució, similars als que va considerar el Tribunal Suprem del Canadà, cal formular una proposta formalitzada de consulta pactada que permeti que la ciutadania catalana s'expressi sobre el seu futur polític i es negociïn els canvis corresponents. Aquesta proposta catalana ha de tenir un ampli consens polític, social i institucional i es podria vehicular mitjançant una nova llei de referèndum o una disposició addicional a la Constitució espanyola, tal com proposa l'Institut d'Estudis de l'Autogovern en el document *Democràcies i referèndums d'independència. El cas de Catalunya, 2019*.

3. Els governs de l'Estat i la Generalitat han de fer tots els esforços i exhaurir totes les possibilitats per refer un consens constitucional i sistèmic sobre l'articulació entre Catalunya i Espanya, per mitjà d'un diàleg sistematitzat amb esquema de continguts, actors, mètode i calendari. Aquest consens no equival i no s'expressa només i únicament com una reforma formal de la Constitució, sinó que ha de cercar una solució satisfactòria per a totes les parts.

4. El Govern de la Generalitat ha d'assumir un paper de lideratge

4.1. En la cerca de les més àmplies majories de consens dins la societat catalana que puguin dur a elaborar un programa estratègic per a la millora efectiva de l'autogovern a Catalunya.

4.2. En les necessàries reformes de regeneració democràtica del sistema polític espanyol, inclòs un nou model de finançament, en la línia d'estats democràtics federals (Alemanya, Canadà, etc.), com a concreció d'un nou consens constitucional.

5. Els governs de l'Estat i la Generalitat han de fer esforços d'assumpció i de divulgació a tot l'Estat de la realitat plurinacional del Regne d'Espanya que faciliti el ple reconeixement i el tracte respectuós a la seva diversitat.

IV. SEGUIMENT I AVALUACIÓ DE LA IMPLEMENTACIÓ DE LES MESURES DEL PLA DE DRETS HUMANS DE CATALUNYA

1. Organisme independent de seguiment i avaluació

Perquè el Pla de drets humans de Catalunya esdevingui un document transformador i amb incidència real en la societat i les institucions catalanes convé determinar de manera precisa com es farà el seguiment i l'avaluació de les mesures previstes en cadascun dels drets.

La implementació de les mesures del Pla de drets humans de Catalunya correspon a les diferents administracions públiques que tinguin atribuïdes les competències en matèria de drets humans. Principalment, l'Administració de la Generalitat de Catalunya i les administracions locals catalanes, i també, quan es proposen noves lleis o reformes legislatives, el Parlament de Catalunya. Així mateix, s'interpel·la en alguns casos les institucions de l'Estat (Govern, Corts Generals i Administració general de l'Estat), i fins i tot les institucions de la Unió Europea. Correspondrà a les institucions catalanes competents impulsar en aquestes instàncies supracatalanes les mesures que corresponguin.

Les administracions catalanes, i la Generalitat en primer lloc, són les responsables de posar en pràctica les mesures del Pla, però el seguiment i l'avaluació de la qualitat d'aquest desenvolupament no es pot deixar únicament a les seves mans. En aquest sentit, l'experiència del Pla de drets humans aprovat per l'Ajuntament de Madrid en la darrera legislatura (2015-2019) constitueix un precedent negatiu que cal tenir present. En aquell cas, es va crear una instància dins del mateix organigrama administratiu de l'ajuntament amb l'objectiu de fer el seguiment i l'avaluació de la implementació de les mesures del Pla. Doncs bé, una de les primeres mesures adoptades pel nou govern de la ciutat, d'un color polític diferent, ha estat la supressió d'aquesta dependència, amb la qual cosa s'ha privat d'efectivitat el mateix Pla municipal de drets humans.

Per contra, experiències d'altres plans d'acció de drets humans d'àmbit subestatal, com les d'Escòcia (2013-2017) o Ciutat de Mèxic (2016-2021), que preveuen organismes de seguiment ("action groups" en el primer cas; "comité de seguimiento y evaluación", en el segon), amb una forta presència d'entitats i institucions especialitzades en la defensa del drets humans, han estat capaces d'evitar els sotracos que els canvis de govern podien comportar per a l'execució dels seus plans.

Aquesta constatació ens porta a defensar que el Pla de drets humans de Catalunya, que s'ha elaborat una participació real de la societat civil, s'hauria de fiscalitzar en col·laboració amb l'Administració, però mitjançant un mecanisme independent d'aquesta. I, des d'aquesta perspectiva, l'Estructura de Drets Humans de Catalunya, que va rebre l'encàrrec d'elaborar el Pla de drets humans, que compta amb un consell assessor expert i plural i que ha anat configurant una àmplia xarxa d'entitats especialitzades en els diferents drets que s'aborden al Pla, es troba en la millor posició per fer el seguiment i l'avaluació de la implementació de les seves mesures. Això requereix concretar una metodologia.

2. Elaboració d'una metodologia per fer el seguiment i l'avaluació de les mesures del Pla de drets humans de Catalunya per part de l'Estructura de Drets Humans

Aquest apartat de cloenda del Pla de drets humans no és lloc indicat per detallar la metodologia amb què es desenvoluparà el seguiment i l'avaluació del Pla, però sí que se'n poden establir els passos per elaborar-la.

En primer lloc, caldrà dissenyar i acordar un sistema d'indicadors exhaustiu de l'assoliment de les mesures previstes en el Pla. Aquest sistema d'indicadors s'ha de desenvolupar per a cadascuna de les accions i dels objectius que configuren el Pla i ha de distingir diferents nivells de compliment (estructura, esforç polític, resultat i gaudi de drets). L'elaboració del sistema d'indicadors tindrà, a més, la virtualitat d'ajudar que les diferents administracions millorin les polítiques públiques vinculades amb el gaudi dels drets, i també el seu sistema de recollida, gestió i publicació de dades. Aquests indicadors hauran de tenir en compte multitud de factors i les fonts de verificació.

Tenint en compte els terminis fixats, un cop presentat el Pla de drets humans de Catalunya, la Junta de l'Estructura de Drets Humans de Catalunya farà els encàrrecs necessaris per elaborar aquest sistema d'indicadors per al seguiment i l'avaluació de les mesures del Pla. Un cop elaborat, el sistema d'indicadors se sotmetrà a la validació del Consell Assessor de l'Estructura i es comunicarà a totes les administracions implicades en l'execució del Pla.

En segon lloc, i en paral·lel al disseny i l'aprovació del sistema d'indicadors, s'haurà de dotar l'Estructura dels recursos humans i materials necessaris per fer les funcions de seguiment i avaluació del Pla. D'una banda, caldrà identificar les persones expertes i les entitats especialitzades de tot el territori amb qui treballar conjuntament el seguiment i l'avaluació del Pla. Alhora, la interlocució entre l'Estructura i els diferents actors públics i privats que, per raó de l'especialitat i per raó del territori, aportin dades i coneixements sobre el grau de compliment del Pla requerirà l'establiment d'una secretaria executiva permanent en el si de l'Estructura.

Un cop consolidades les passes anteriors, l'Estructura elaborarà informes anuals de seguiment del Pla nacional de drets humans de Catalunya, i també un informe d'avaluació quan en finalitzi la vigència. Serà competència de l'Estructura de Drets Humans de Catalunya fer públics aquests informes i recomanar a les diverses administracions les millores que cal dur a terme per assolir els objectius que estableix el Pla.

D'aquesta manera, se seguiran les recomanacions de les Nacions Unides en establir que la secretaria executiva sigui l'encarregada de redactar els informes de seguiment, amb la informació i les dades proporcionades per les unitats administratives implementadores. Aquests informes són revisats i contrastats per l'òrgan de seguiment. Per poder dur a terme un bon seguiment, la inclusió d'indicadors objectivament mesurables en el mateix Pla és imprescindible. Tot aquest procés de seguiment ha de ser públic, i l'òrgan de seguiment s'ha d'assegurar que les persones o entitats no hi estiguin representades tinguin la capacitat de fer arribar les seves pròpies dades i informació al punt focal o al mateix òrgan de seguiment, amb mecanismes de comunicació àgils i accessibles per a tothom. Aquest sistema d'observació ha de preveure el mecanisme per incloure o modificar mesures, si s'escau, de les accions previstes, quan es detecten problemes a l'hora d'implementar-les.

Per desenvolupar aquesta metodologia, cal dotar l'Estructura d'un pressupost propi que inclogui, com a mínim, partides dotades suficientment per:

- a) Dissenyar un sistema d'indicadors exhaustiu per a cadascuna de les mesures i els objectius del Pla.
- b) Dotar de recursos humans i materials la secretaria executiva de l'EDHC encarregada de preparar el seguiment i les avaluacions del Pla.
- c) Fer els informes anuals i l'informe d'avaluació quan en finalitzi la vigència.

ANNEX: QUADRE RESUM DE LES ÀGORES CELEBRADES

Temàtiques	Àgores Celebrades	Organitzadors/ convocats	Data
Genèriques	PDHC - Presentació	Consell Advocacia Catalana	06/02/2019
	PDHC - Presentació	Espai Drets Síndica de Terrassa	07/03/2019
	PDHC - Presentació	El Centre, Ateneu democràtic i progressista (Caldes de Montbui)	03/04/2019
	PDHC - Presentació	Universitat de Lleida	14/03/2019
	PDHC - Presentació	Síndica Municipal Rubí	12/04/2019
	PDHC - Presentació	Fòrum Esplugues	12/05/2019
	PDHC - Presentació	IDHC - DIBA	14 i 21/6/2019
	PDHC - Presentació	DG Afers Religiosos	25/04/2019
	PDHC - Presentació (Educació per la pau)	Escola Utmar Grup Eirene	07/06/2019
	Àgora de tancament Terrassa	Entitats Terrassa	17/06/2019
1. Democràcia igualitària / Vida Digna			
Salut	Dret a la salut	Comitè Bioètica	19/02/2019
	Dret a la ciència i investigació científica	ICEERS	07/05/2019
	Dret a la salut	Marea Blanca Dempeus per la Salt Pública	20/05/2019
	Dret a la salut	Treballadors/res Agència de Salut Pública	21/05/2019
	Dret a la salut	Dona llum	21/05/2019
	Dret a la salut	Salut / CNJC	10/06/2019
	Dret a la salut	Jo sí, PaSuCat i altres	29/05/2019
	Dret a la salut	FOCAP	30/05/2019
	Dret a la salut	Entitats Terrassa	

1. Democràcia igualitària / Vida Digna

	Dret a l'educació	Fundació Bofill	28/05/2019
Educació	Equitat en els estudis universitaris	Síndics universitaris UOC/ UB	02/04/2019
	Dret a l'educació	Entitats Terrassa	07/02/2019
Treball	Dret del treball	CTESC	12/06/2019
	Dret del treball	Entitats Terrassa	24/01/2019
Habitatge	Dret a l'habitatge	Col·legi Advocacia Terrassa	12/04 i 17/5/2019
	Dret a l'habitatge	Síndic de Greuges	03/06/2019
Urbanisme	Dret a la ciutat	IERMB	28/05/2019
Medi ambient	Castor + Nuclears + Aigua	ODG cas Castor + advocades + defensa Ebre	03/05/2019
Integritat personal (Prohibició tortura i maltractament)		Síndic de Greuges	08/05/2019
	Prevenició de la tortura en centres penitenciaris	Síndic de Greuges	15/05/2019
		Síndic de Greuges	22/05/2019
		Síndic de Greuges	29/05/2019
	Dret a la integritat física i moral	Amnistia Internacional / Irídia	10/04/2019
Seguretat vital	Participació i drets socials	DESC /PAH / APE	19/06/2019
	Dret a l'alimentació-sobirania alimentària	Pobresa Zero	04/04/2019
Consum	Dret a un consum responsable	Síndic de Greuges de Catalunya	13/06/2019
Dret a una mort digna	Dret a una mort digna	Col·legi Advocacia Lleida	14/05/2019
	Dret a una mort digna	Hospice / DMD	05/06/2019

2. Democràcia plural / Diversitat

Dret a la protesta, llibertat d'expressió, reunió, manifestació i comunicació	Dret a la informació i llibertat d'expressió	Col.legi Periodistes Catalunya	15/02/2019
	Dret a la informació i llibertat d'expressió	Col.legi Periodistes - Lleida	12/06/2019
	Dret de reunió i manifestació	Irídia / Novact (expertes)	07/06/2019
	Dret de reunió i manifestació	Irídia / Novact (entitats)	13/06/2019
Autodeterminació informativa (protecció de dades)	Dret a l'autodeterminació informativa	Síndic de Greuges de Catalunya	Juny
Dret a la cultura	Dret a la cultura	Orfeó Català Palau de la Música	20/05/2019
Drets lingüístics	Drets lingüístics	Plataforma per la Llengua	18/06/2019
Llibertat de consciència i religió	Dret a la llibertat de pensament, de consciència i religió	Ateus de Catalunya Fundació Ferrer i Guàrdia	15/06/2019
	Dret a la llibertat de consciència i religió	Consell Interreligiós GTER	13/06/2019

3. Democràcia participativa / Participació pública

Participació en els afers públics	Dret a la participació: desafecció política	ANUE	29/03/2019
	Participació ciutadana	Terrassa	21/02/2019
	Dret de participació política	Col.legi de Politòlegs i Sociòlegs	01/04/2019
Bona administració, a la lluita contra la corrupció i a la transparència	Bona administració i transparència	Fundació Carles Pi i Sunyer / SGC	18/06/2019

4. Democràcia paritària interseccional / igualtat i no discriminació

Drets de les dones	Dones en situació vulnerable	Metzineres	15/03/2019
	Drets de les dones	Síndic de Greuges de Catalunya	14/06/2019
	Vers unes mesures d'acció per a la prevenció del matrimoni precoç i forçats a Catalunya	Fundació FICAT	28/03/2019
	Drets de les dones	Entitats Lleida	21/05/2019
Col·lectiu LGTBI	Drets dels col·lectius LGTBI a Catalunya	Centre LGTBIQ BCN	19/03/2019 i 03/04/2019
	Drets dels col·lectius LGTBI a Catalunya	Entitats Terrassa	09/04/2019
	Drets dels col·lectius LGTBI a Catalunya	Colors de Ponent	30/04/2019
Drets sexuals i reproductius	Drets sexuals i reproductius	Observatori de drets sexuals i reproductius	12/06/2019
Drets de la gent gran	Drets de les persones grans	Consell Assessor de la Gent Gran de Barcelona	22/05/2019
	Drets de les persones grans	Entitats Terrassa	
Persones amb discapacitat	Drets de les persones amb discapacitat intel·lectual	Fundació Síndrome de Down	18/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitat	Entitats Terrassa	març i maig
	Drets de les persones amb discapacitat física	ECOM	19/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (interna)	13/05/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (consell famílies)	29/05/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (entitats i famílies Lleida)	03/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (entitats i famílies Tarragona i Terres Ebre)	05/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (entitats i famílies Girona)	12/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT i Salut Mental Catalunya	11/06/2019
	Drets de les persones amb discapacitats	DINCAT (Observatori i consell assessor)	08/06/2019

4. Democràcia paritària interseccional / igualtat i no discriminació

	Infància i migració	Punt de referència	05/06/2019
	Dret a migrar i drets de les persones temporeres	Fruita amb Justícia	30/04/2019
Dret de les persones desplaçades	Dret a migrar i drets dels infants afectats per mesures especials de protecció	Col. Advocacia Girona/ Caritas / Taula Tercer Sector i altres entitats	27/06/2019
	Drets de les persones migrants	UdL / entitats Lleida	29/05/2019
	Migracions i refugi	CCAR (Reus)	05/06/2019

5. Democràcia dels infants

	Dret a la salut dels infants	Societat Catalana de Pediatria	15/05/2019
Drets de la infància	Infància en risc	Síndic de Greuges de Catalunya	21/03/2019
	Infants i joves migrants sense xarxa familiar	Fundació Tot Raval Casal dels Infants	23/05/2019
	Mirada territorial als drets dels infants	Entitats Raval	28/05/2019

6. Democràcia garantista / Protecció

Dret a l'accés a la justícia	Dret d'accés a la justícia	Col·legi Advocats Barcelona	20/06/2019
	Dret a la segona oportunitat	Entitats Terrassa	Maig
Dret a la veritat, a la justícia, a la reparació i a les garanties de no repetició	Dret a la pau	Novact	18/06/2019
Dret a una fiscalitat justa	Dret a una fiscalitat justa	Síndic de Greuges de Catalunya	21/06/2019
Dret a l'autogovern i al govern compartit	Dret a l'autodeterminació	Assemblea Nacional de Catalunya	25/06/2019
	Dret a l'autogovern	SGC / Institut Estudis Autogovern	02/07/2019

ESTRUCTURA
**DRETS
HUMANS**
DE CATALUNYA

Institut de Drets
Humans de Catalunya

SÍNDIC
EL DEFENSOR
DE LES
PERSONES

Síndic de Greuges de Catalunya
Passeig Lluís Companys, 7
08003 Barcelona
Tel 933 018 075 Fax 933 013 187
sindic@sindic.cat
www.sindic.cat